

EUROOPAN KESKUSPANKKI

EUROJÄRJESTELMÄ

YHTENÄINEN EUROMAKSUALUE

LOKAKUU 2010

EZB EKT EKP

SEITSEMÄS
SEURANTA-
RAPORTTI
TEORIASTA
KÄYTÄNTÖÖN

FI

EUROOPAN KESKUSPANKKI

EUROJÄRJESTELMÄ

Vuonna 2010
kaikkien EKP:n
julkaisujen
kuva-aiheet on
valittu 500 euron
setelistä.

YHTENÄINEN EUROMAKSUALUE SEITSEMÄS SEURANTARAPORTTI

TEORIASTA KÄYTÄNTÖÖN

LOKAKUU 2010

© Euroopan keskuspankki, 2010

Käyntiosoite

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Germany

Postiosoite

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Puhelinnumero

+49 69 1344 0

Internet

<http://www.ecb.europa.eu>

Faksi

+49 69 1344 6000

Kaikki oikeudet pidätetään. Kopiointi on sallittu opetuskäyttöön ja ei-kaupallisiin tarkoituksiin, kunhan lähde mainitaan.

ISSN 1725-6496 (verkkojulkaisu)

ISBN 978-92-899-0786-6 (verkkojulkaisu)

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	5	5 VÄHITTÄISMAKSUINFRASTRUKTUURIT	37
JOHDANTO	9	5.1 Infrastruktuurien SEPA-kelpoisuus	37
SEPA OSANA TALOUDELLISTA, YHTEISKUNNALLISTA JA POLIITTISTA YMPÄRISTÖÄ	11	5.2 Tekninen ja liiketoiminnallinen yhteentoimivuus	39
SEPA – TEORIASTA KÄYTÄNTÖÖN	15	5.3 Vähittäismaksuinfrastruktuurien yhdentyminen	40
1 SEPA-TILISIIRTO JA SEPA-SUORAVELOITUS	15	6 SEPA-MAKSUTAPOJEN KÄYTTÖÖN SIIRTYMINEN	41
1.1 SEPA-tilisiirto	15	6.1 SEPA-virstanpylväät vuosille 2009 ja 2010	41
1.2 SEPA-suoraveloitus	17	6.2 SEPA-virstanpylväät vuoden 2010 viimeisestä neljänneksestä vuoden 2013 loppuun	42
1.3 Vaatimuksia SEPA-tilisiirtoon ja SEPA-suoraveloitukseen perustuvilla palveluilla	19	6.3 Eurojärjestelmän SEPA-odotukset	42
2 KORTTIMAKSUT	22	6.4 Lakisääteinen takaraja SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtymiselle	43
2.1 Uusi eurooppalainen maksukorttiohjelma	23	7 YHTENÄISEN EUROMAKSUALUEEN HALLINNOINTI	44
2.2 Korttiohjelmien ja käsittelypalvelujen pitäminen erillään	24	7.1 SEPA-neuvosto	44
2.3 Korttiohjelmien SEPA-kelpoisuus	26	7.2 Loppukäyttäjien ottaminen mukaan kansallisiin SEPA-komiteoihin	45
2.4 Käsittelymalli korttimaksuja varten	27	7.3 EPC:n hallinto	45
2.5 Maksukortteihin liittyvä standardointityö	27	7.4 SEPA-tiedotus	46
3 SÄHKÖISET SEPA-MAKSUT	29	8 RAHAHUOLTOPALVELUJEN YHTENÄISTÄMINEN	47
3.1 Sähköiset maksut: verkko- ja mobiilimaksaminen	29	LIITE	49
3.2 Verkkomaksaminen	30		
3.3 Mobiilimaksaminen	32		
4 VÄHITTÄISMAKSUJEN TURVALLISUUS	34		
4.1 Vähittäismaksupalvelujen tarjoajille tasapuoliset turvallisuusvaatimukset	34		
4.2 Turvallisuustoimien täytäntöönpano maksualalla	35		
4.3 EMV-sirun käyttöön siirtyminen maksukorteissa magneettijuovan asemesta	36		

TIIVISTELMÄ

Eurojärjestelmä on tukenut voimakkaasti yhtenäisen euromaksualueen (Single Euro Payments Area, SEPA) luomista. SEPA-hanke on kuudennen seurantaraportin julkaisemisen (marraskuu 2008) jälkeen edennyt selvästi. Kaikilla osa-alueilla kehitys ei kuitenkaan ole ollut tyydyttävää. Tähänastinen kehitys ja ohjeet jatkoa varten voidaan tiivistää seuraavasti.

I SEPA-TILISIIRTO JA SEPA-SUORAVELOITUS

Eurojärjestelmä pitää arvossa työtä, jota Euroopan pankkisektori on tehnyt Euroopan maksuneuvoston (European Payments Council, EPC) johdolla SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen kehittämiseksi. SEPA-suoraveloituksen käyttöönottoa marraskuussa 2009 voidaan pitää merkittävänä saavutuksena, sillä sen myötä suoraveloitus onnistuu ensimmäistä kertaa myös maasta toiseen.

SEPA-maksutapojen käyttöön siirtyminen on kuitenkin sujunut odotettua hitaammin. Näyttää siltä, että liittymissopimusten ja toimintavalmiuden lisäksi tarvitaan muutakin, jotta siirtymisen SEPA-maksutapojen käyttöön nopeutuu. Kaikkien käyttäjäryhmien SEPA-tietoisuutta on lisättävä, ja SEPA tulisi saada keskeisempään asemaan suurten laskuttajien (suuryritysten ja julkishallinnon) suunnitelmassa. Maksupalvelujen käyttäjille tulisi tarjota houkuttelevia SEPA-tilisiirtoon ja SEPA-suoraveloitukseen perustuvia palveluja, jotka vastaavat kuluttajien ja yritysten todellisia tarpeita. SEPA-suoraveloitusta varten on vielä luotava pitkän aikavälin liiketoimintamalli.

Eurojärjestelmä odottaa, että euromääräisissä maksuissa EU:n sisällä käytetään tulevaisuudessa nimenomaan SEPA-tilisiirtoa ja SEPA-suoraveloitusta. Kun käyttöön siirtymisen takaraja on ohitettu, ne korvaavat nykyiset kansalliset tilisiirto- ja suoraveloitustajärjestelyt kokonaan.

2 KORTTIMAKSUT

Eurooppalaisen maksukorttiohjelman kehittäminen on edennyt huomattavasti toivottua hitaammin. Eurojärjestelmä on jo aiemmin kehottanut luomaan Eurooppaan uuden maksukorttiohjelman, jotta yhtenäisen euromaksualueen korttimaksu markkinoille saataisiin riittävästi kilpailua. Kehotuksen perustelut pätevät edelleen, ja eurojärjestelmä seuraa markkinoilla käynnissä olevia kolmea hanketta ja antaa tarvittaessa neuvoja.

MasterCard ja Visa Europe ovat jo antaneet siirtomaksuihin liittyviä sitoumuksia. Euroopan komissiolta kaivataan vielä lisäohjeistusta siirtomaksuista, viime kädessä säädöksen muodossa. Maksukorttien SEPA -hankkeen tieltä on kuitenkin vielä raivattava muitakin esteitä. Korttiohjelmien hallinnointi ja korttimaksutapahtumien käsittely on pidettävä toisistaan erillään – mieluiten yritystasolla – ja korttiohjelmista riippumattomien maksunkäsittelijöiden keskinäinen yhteentoimivuus on varmistettava. Siksi EPC:n tulisi joulukuussa 2009 tekemänsä päätöksen mukaisesti tarkistaa Peach/CSM Framework -ohjeistoa ja täydentää SEPA-korttimaksuohjeistoa sen mukaisesti.

Maksukortteihin liittyvässä standardointityössä on edistytty. Se on olennaisen tärkeää SEPA-hankkeen jatkon kannalta. Eri osapuolten vaatimusten täyttämiseksi on selvästi tarpeen, että Euroopan maksuala on suoraan ja koordinoitusti mukana kansainvälisissä standardointielimissä, mieluiten EPC:n edustamana. Eurojärjestelmä odottaa yhä konkreettisia ehdotuksia siitä, miten EPC voisi osallistua nykyistä aktiivisemmin EMVCo- ja PCI SSC -organisaatioiden toimintaan.

Lisäksi koko yhtenäisen euromaksualueen laajuisen lisensoinnin pitäisi olla mahdollista vuoden 2013 loppuun mennessä. Tällöin

lisenssinhaltijat voisivat laskea maksukortteja liikkeeseen ja/tai hyvittää/välittää korttimaksutapahtumia paitsi yksittäisissä maissa myös koko euromaksualueella. Eurojärjestelmä odottaa, että maksukorttien ja maksupäätteiden turvallisuussertifiointille kehitetään yhtenäisellä euromaksualueella pysyvät hallintojärjestelyt. EPC:n ja CAS-hankkeen (Common Approval Scheme) jäsenten odotetaan laativan yhdessä konkreettisia ehdotuksia.

3 SÄHKÖISET SEPA-MAKSUT

Sähköinen kaupankäynti on vahvassa kasvussa, ja verkkomaksaminen yleistyy niin ikään. Samalla verkossa suoritettaviin korttimaksuihin liittyvät petokset ovat lisääntyneet huomattavasti, mikä aiheuttaa yhä enemmän huolta. Eurojärjestelmä katsookin, että turvallisia ja tehokkaita verkkomaksamisen ratkaisuja tarvitaan koko yhtenäisellä euromaksualueella. Sähköisiä maksuja koskevat EPC:n pitkän aikavälin tavoitteet ovat kylläkin eurojärjestelmän odotusten mukaisia, mutta EPC ole ei tähän mennessä edennyt alalla toivotusti. Tämänhetkisistä sähköisiä maksuja koskevista hankkeista lupaavin on aikomus testata EPC:n työn pohjalta, sopivatko merkittävät verkkopankkipohjaiset verkkomaksuratkaisut eps, iDEAL ja giro pay toimintaperiaatteiltaan yhteen. Eurojärjestelmä tukee hanketta ja odottaa näiden kolmen järjestelmän olevan avoinna myös muille liittymishalukaille yhteisöille tai järjestelmille. Eurojärjestelmä kannustaa voimakkaasti pankkialaa kehittämään koko yhtenäisen euromaksualueen kattavia sovelluksia verkkomaksamista varten.

Mobiilimaksamisen kehittäminen on vielä alkutekijöissään. Työtä hankaloittaa, että laajaan käyttöön tulevien mobiilimaksusovellusten kehittämisessä tarvitaan suuri joukko eri osapuolia. Eurojärjestelmä odottaa, että EPC saa teoreettisen pohjatyön päätökseen vuoden 2012 puoliväliin mennessä ja että palveluja aletaan tarjota koko yhtenäisellä euromaksualueella.

4 VÄHITTÄISMAKSUJEN TURVALLISUUS

Vähittäismaksujen turvallisuus yhtenäisellä euromaksualueella on avainasemassa, jotta kuluttajat ja yritykset voivat luottaa SEPA-järjestelyihin. Yksittäisten pankkien riskiperusteiset ratkaisut eivät välttämättä ole paras tapa saavuttaa toimialalla kokonaisuutena tarvittava turvallisuustaso, sillä liiketoiminnassa hyväksyttävä riskitaso ei välttämättä ole sama kuin yhteiskunnallisesti hyväksyttävä riskitaso.

Maksuvälineitä koskevat eurojärjestelmän yhdenmukaistetut yleisvalvontamenetelmät ja -standardit (Harmonised oversight approach and oversight standards for payment instruments) selventävät turvallisuutta koskevia odotuksia. Luottamusta Euroopan maksujärjestelmiin ja -palveluihin voitaisiin lujittaa, jos turvallisuusvaatimuksista ja niiden määrittelyyn osallistuvista toimijoista olisi enemmän tietoa. Eurojärjestelmä tukeekin pyrkimyksiä saada aikaan yhteisymmärrys keskeisistä turvallisuusvaatimuksista (kuten kahteen tekijään perustuvasta henkilöllisyyden todennuksesta) viranomaisten ja markkinatoimijoiden kesken. Se myös aikoo perustaa foorumin, jolla seurataan kehitystä markkinoilla ja edistetään turvallisuusodotusten yhtenäistämistä Euroopassa.

Eurojärjestelmä kannustaa markkinaosapuolia ryhtymään ajanmukaisiin toimiin tietoturvallisuuden parantamiseksi ja maksupetosten estämiseksi. Etämaksuissa olisi otettava käyttöön uudenaikaisia henkilöllisyyden todennusratkaisuja, ja niitä olisi siirryttävä käyttämään vuoden 2012 loppuun mennessä. Maksukorttien magneettijuovan suhteen eurojärjestelmä on samoilla linjoilla Europolin kanssa ja tukee maksukorttialan pyrkimyksiä parantaa korttimaksutapahtumien turvallisuutta siirtymällä käyttämään maksukorteissa magneettijuovan asemesta EMV-standardin mukaisia siruja. Eurojärjestelmä katsoo, että vuodesta 2012 eteenpäin kaikissa uusissa SEPA-korteissa

tulisi käyttää ainoastaan sirua. Näin voidaan varmistaa asteittainen siirtyminen sirukorttien käyttöön. Jos maksukorttiala päättää käytännön syistä säilyttää myös magneettijuovan, juovasta olisi poistettava kaikki tiedot, jotka mahdollistavat maksutapahtumien suorittamisen. Niin kauan kuin yhtenäisen euromaksualueen ulkopuolella on alueita, joilla ei ole kokonaan siirretty EMV-standardin mukaisten sirukorttien käyttöön, kortinhaltijoilla tulee kuitenkin olla mahdollisuus saada pyynnöstä perinteisellä magneettijuovalla varustettu kortti.

5 VÄHITTÄISMAKSUINFRASTRUKTUURIT

Infrastruktuurien yhteentoimivuutta on parannettava, ja jäljellä olevat esteet on poistettava. Eurojärjestelmä kehottaa kaikkia infrastruktuureja, jotka toimivat euroalueella ja aikovat täyttää SEPA-vaatimukset, käymään avointa keskustelua yhteentoimivuuden toteutusmahdollisuuksista. Lisäksi eurojärjestelmä kehottaa EPC:tä pyrkimään sitoumuksensa mukaisesti jäseneltyyn vuoropuheluun infrastruktuurien kanssa. Eurojärjestelmä odottaa infrastruktuurien täyttävän SEPA-vaatimukset vuoden 2012 loppuun mennessä.

6 SEPA-MAKSUTAPOJEN KÄYTTÖÖN SIIRTYMINEN

Useista edistysaskelista huolimatta omaehtoinen SEPA-maksutapojen käyttöön siirtyminen ei ole tuottanut vaadittuja tuloksia. Pankkisektorin itse asettama (ja eurojärjestelmän ja Euroopan komission kannattama) tavoite, jonka mukaan SEPA-maksutapojen tulisi olla yleisesti käytössä joulukuuhun 2010 mennessä, jää saavuttamatta. Pelkällä kannustuksella ei ollut juuri vaikutusta, joten yhtenäisen euromaksualueen hyötyjen saavuttamiseksi tarvitaan velvoittava takaraja SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymiselle. Takaraja tulisi asettaa EU:n lainsäädännöllä. Eurojärjestelmä pitää takarajan asettamista koskevaa komission säädösaloitetta tervetulleena.

Takaraja asetettaneen tavanomaisessa lainsäätämisyjärjestyksessä annettavalla Euroopan parlamentin ja EU:n neuvoston asetuksella. Eurojärjestelmä odottaa velvoittavan takarajan nopeuttavan SEPA-maksuvälineiden käyttöön siirtymistä merkittävästi. Tavoitteena on, että SEPA-tilisiirron käyttöönotto saataisiin päätökseen vuoden 2012 loppuun mennessä ja SEPA-suoraveloituksen käyttöönotto vuoden 2013 loppuun mennessä.

Rajatylyistä maksuista annettua asetusta (EY) N:o 924/2009 tarkistetaan vuonna 2012. Eurojärjestelmä suosittaa tällöin harkittavaksi asteittaista luopumista raja-arvosta (50 000 euroa), jota pienemmissä maksuissa maan sisäisten ja maiden välisten maksujen palvelumaksujen tulee olla samansuuruiset.

7 YHTENÄISEN EUROMAKSUALUEEN HALLINNOINTI

SEPA-hankkeen hallintorakennetta on parannettu perustamalla SEPA-neuvosto, jonka kautta kysyntäpuolen toimijoiden edustajat voivat osallistua virallisesti SEPA-hanketta koskevaan vuoropuheluun. SEPA-neuvosto pyrkii myös parantamaan yleistä tietämystä ja käsitystä SEPA-hankkeesta ja viime kädessä helpottamaan sen toteutumista. Se tekee yhteistyötä kansallisten SEPA-foorumien kanssa strategisten päätösten toteuttamiseksi jäsenvaltioissa.

Loppukäyttäjien edustajien eräissä maissa kannattaisi osallistua tiiviimmin kansallisen SEPA-foorumin työhön. Tällöin vähittäismaksuihin liittyviä huolenaiheita ja haasteita voitaisiin käsitellä asianmukaisesti yhteiskunnallisen vuoropuhelun kautta. Lisäksi SEPA-hankkeesta on tiedotettava loppukäyttäjille nykyistä tehokkaammin. Tämä edellyttää koordinoitua ja kohdennettua viestintätoimia Euroopan tason ja kansallisilta viranomaisilta, pankkisektorilta ja kansallisilta SEPA-komiteoilta.

Eurojärjestelmä kehottaa EPC:tä vahvistamaan hallintoaan maksualan tuotekehittelyn saralla.

Tuotekehittelyn tulisi olla mahdollista silloinkin, kun jäsenten enemmistö ei kannata sitä. Jos tähän ei pystytä, osallistumishalukkaiden pankkien ja pankkiyhteisöjen koordinoitua tuotekehittelytoimintaa tulisi tukea EPC:n ulkopuolella.

8 RAHAHUOLTOPALVELUJEN YHTENÄISTÄMINEN

Euroalueen kansallisten keskuspankkien rahanhuoltopalvelujen yhtenäistämiseen tähtäävän etenemissuunnitelman toteutus jatkuu. Komissio antoi heinäkuussa 2010 ehdotuksen EU-asetukseksi ammattimaisista eurorahan maantiekuljetuksista jäsenvaltioiden rajojen yli euroalueella. Parhailaan ollaan kehittämässä sähköistä tietojenvaihtoa luottolaitosten kanssa käteisrahan palautuksia ja luovutuksia varten sekä yhteisiä pakkausstandardeja kansallisten keskuspankkien tarjoamia maksuttomia rahanhuoltopalveluja varten.

JOHDANTO

Yksi eurojärjestelmän tehtävistä on edistää maksujärjestelmien moitteetonta toimintaa. Se onkin vuodesta 2002 lähtien tukenut voimakkaasti yhtenäisen euromaksualueen (Single Euro Payments Area, SEPA) luomista. Tarkoituksena on, että yksityishenkilöt, yritykset ja julkishallinto voivat maksaa muulla kuin käteisellä suoritettavat maksunsa minne tahansa euroalueella samalta maksutililtä ja samoilla maksutavoilla yhtä helposti, tehokkaasti ja turvallisesti kuin tällä hetkellä kotimaassaan. SEPA-hanke syntyi pankkisektorin käynnistämänä aloitteena,¹ jonka kimmokkeena oli asetuksessa (EY) N:o 2560/2001² säädetty samansuuruisia palvelumaksuja koskeva vaatimus. Sittenmin hankkeen hallinto on laajentunut huomattavasti, ja siihen on tullut mukaan yhä uusia osapuolia. Tämä on ymmärrettävää, sillä SEPA ei ole yksinomaan liiketoimintahanke vaan se on tiiviisti kytköksissä poliittisiin ja yhteiskunnallisiin pyrkimyksiin lisätä Euroopan yhtenäisyyttä, kilpailukykyä ja innovatiivisuutta. Maksupalveluja koskevaa lainsäädäntöä on yhdenmukaistettu maksupalveludirektiivin avulla, mutta sääntöjen ja standardien yhtenäistämistä on vastannut pankkisektori. Hankkeen suunnitteluvaihetta koordinoi pankkisektorin itsesääntelystä maksupalvelujen saralla huolehtiva Euroopan maksuneuvosto (European Payments Council, EPC). Suunnitteluvaiheen jälkeen on käynyt ilmeiseksi, että varsinaisessa käyttöönotto-vaiheessa tarvitaan kysyntäpuolen toimijoiden tiiviimpää osallistumista, laajempaa hallintorakennetta sekä lainsäätäjien tukea.

Marraskuussa 2008 julkaistussa kuudennessa seurantaraportissa eurojärjestelmä totesi, että markkinaosapuolten innostus hanketta kohtaan näytti laantuneen. Eurojärjestelmä on pyrkinyt karkottamaan SEPA-väsymystä ja varmistamaan hankkeen onnistumisen antamalla SEPA-opastusta paitsi maksupalveluntarjoajille myös tärkeille kysyntäpuolen toimijoille kuten yritysten, julkishallinnon, kaupan ja kuluttajien etujärjestöille. Perusajatuksena oli, että hankkeen tavoitteet voidaan saavuttaa täysin vain kaikkien osapuolten yhteisin ponnistuksin. Kaikkia osallisia kehoitettiin olemaan aktiivisesti mukana hankkeessa, jotta käyttöön-

ottovalmistelut saadaan päätökseen aikataulun mukaisesti ja voidaan siirtyä kokonaan SEPA-maksuvälineiden käyttöön.

SEPA-hankkeessa on kuudennen seurantaraportin julkaisemisen jälkeen edistytty selvästi. SEPA-suoraveloituksen käyttöönotto marraskuussa 2009 oli merkittävä virstanpylväs. Sitä ennen piti ratkaista joukko kiperiä kysymyksiä (esim. pankkienvälisen palvelumaksujen perusteet, toimintavalmius ja suoraveloitustakirjojen voimassaolon jatkuminen). Myös standardointiasioissa on edistytty. Standardeja on kehitetty korttimaksamiseen sekä maksuprosessiin asiakkaalta pankille (C2B) ja pankilta asiakkaalle (B2C). Muita edistysaskelia ovat olleet sähköisen laskutuksen malli sekä maksupalveludirektiivin³ täytäntöönpano jäsenvaltioissa.

Kaikilla osa-alueilla kehitys ei kuitenkaan ole ollut tyydyttävää. Siirtyminen SEPA-tilisiirron käyttöön on ollut odotettua hitaampaa. Maksukorttiohjelmiin, korttimaksujen käsitteilyyn ja sähköisiin maksuihin liittyy niin ikään huolenaiheita.

Eurojärjestelmä odottaa, että SEPA-neuvoston perustaminen ja lakisäateisen takarajan asettaminen SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymiselle auttavat näiden ongelmakohtien ratkaisemisessa. SEPA-neuvosto on Euroopan vähittäismaksu-markkinoiden hallinnointielin, jossa on edustettuna lukuisia tarjonta- ja kysyntäpuolen toimijoita. Lisäksi voimia on keskitettävä SEPA-maksujen turvallisuuden varmistamiseen, yhtenäisen vähimmäisturvallisuustason asettamiseen vähittäismaksuille sekä tehokkaampaan SEPA-tiedotukseen loppukäyttäjille.

- 1 Ks. EPC:n raportti ”Euroland – Our Single Payment Area”, toukokuu 2002, sekä 17.3.2005 annettu EPC:n julkilausuma lehdistötiedotteessa ”Transforming Europe’s Payments Landscape”, 5.4.2005.
- 2 Kumottu rajatylittävistä maksuista yhteisössä annetulla asetuksella (EY) N:o 924/2009.
- 3 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY, annettu 13 päivänä marraskuuta 2007, maksupalveluista sisämarkkinoilla.

Tämä raportti on kaksiosainen. Ensin tarkastellaan SEPA-hanketta yleisemmin osana taloudellista, poliittista ja yhteiskunnallista todellisuutta ja osoitetaan hankkeen tuomia hyötyjä. Sitten käsitellään yksityiskohtaisemmin hankkeen eri osa-alueita, arvioidaan kuluneina kahtena vuonna saavutettua edistystä sekä annetaan ohjeita jatkoa varten.

SEPA OSANA TALOUDELLISTA, YHTEISKUNNALLISTA JA POLIITTISTA YMPÄRISTÖÄ

SEPA-maksuvälineitä, SEPA-infrastruktuuria ja SEPA-standardeja pidetään usein toisistaan erillisinä ja itsenäisinä. On kuitenkin muistettava, että SEPA nivoutuu osaksi yleistä taloudellista, yhteiskunnallista ja poliittista ympäristöä. Näin on helpompi ymmärtää hankkeen vaatimuksia ja mahdollisuuksia.

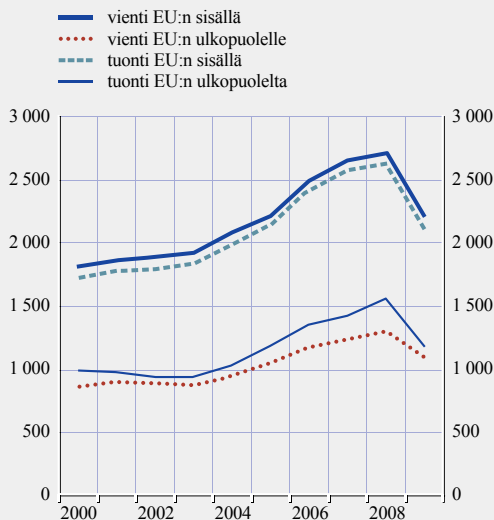
Jatkuva taloudellinen yhentyminen on viimeisten 50 vuoden ajan ollut poliittisen sovinnon ja yhteiskunnallisen vakauden tukipilari Euroopassa. Vuonna 1957 solmittu Rooman sopimus toimi kulmakivenä perustettaessa yhtenäistä talousaluetta, jolla ihmiset, tavarat, pääoma ja palvelut voivat liikkua vapaasti. Vuonna 1992 tehdyllä Maastrichtin sopimuksella luotiin oikeusperusta Euroopan yhteiselle rahalle. Euro otettiin käyttöön vuonna 1999, ja vuonna 2002 siitä tuli osa ihmisten arkipäivää, kun eurosetelit ja -kolikot otettiin käyttöön. Euroilla voi maksaa kaikkialla euroalueella, ja eurosetelejä ja -kolikoita käyttää jo 330 miljoonaa ihmistä 16:ssa Euroopan maassa (vuodesta 2011 alkaen maita on jo 17).

Näinä vuosina tavaroiden ja palvelujen kauppa EU-maiden välillä on pitkällä aikavälillä keskimäärin kasvanut (ks. kuvio 1). Muulla kuin käteisellä suoritettavien maksujen kohdalla rahoitusmarkkinoiden yhentyminen ei valitettavasti ole sujunut yhtä hyvin. Maksaminen maasta toiseen on ollut hankalampaa ja kalliimpaa kuin kotimaanmaksujen maksaminen. Vieläkään ei ole saatu aikaan sisämarkkinoita, joilla ilman käteistä suoritettavat maksut voitaisiin maksaa minne tahansa Eurooppaan yhtä edullisesti, kätevästi ja tehokkaasti kuin kotimaanmaksut tällä hetkellä.

Tavaroiden ja palvelujen kauppa EU-maiden välillä on luonut aiempaa laajemmat markkinat eurooppalaisille yrityksille ja kuluttajille, sillä näiden ei tarvitse enää tyytyä pelkästään kotimaansa markkinoihin. Yhtenäisellä euromaksualueella samaan pyritään myös ilman käteistä suoritettavien maksujen kohdalla. SEPA tuo lisää kilpailua ja hyödyttää siten eurooppalaisia yrityksiä ja kuluttajia tuomalla enemmän

Kuvio 1. EU:n sisäinen kauppa ja ulkomaankauppa

(2000–2009; miljoonaa euroa)

Lähde: Eurostat.

Huom. EU:n ja sen jäsenvaltioiden tavaroiden kauppaa on sellaisten tavaroiden kauppa, joiden saapuminen (tuonti) raportoivan jäsenvaltion talousalueelle kasvattaa jäsenvaltion aineellisia resursseja tai joiden poistuminen jäsenvaltion talousalueelta (vienti) pienentää sen aineellisia resursseja. Mukaan luetaan myös jalostettavat tavarat. Tiedot toimittaa oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö.

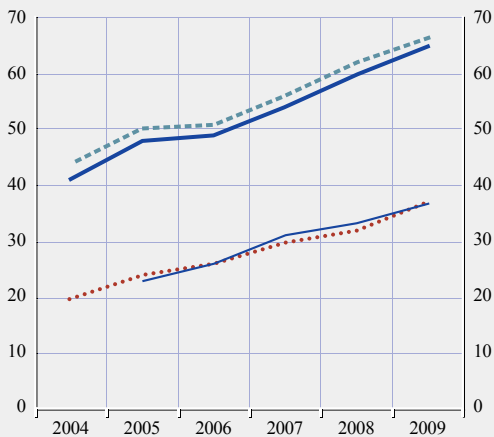
valinnanvaraa. Kuluttajat myös hyötyvät maksupalveludirektiivin takaamasta paremmasta kuluttajansuojasta. Lisäksi SEPA hyödyttää maksupalvelujen tarjoajia, sillä ne voivat tarjota tuotteitaan ja palvelujaan aiempaa laajemmilla markkinoilla.

Euroopan yhentymisen ohella muutoksia on tuonut myös tuotekehittely, johon SEPA tarjoaa runsaasti uusia mahdollisuuksia. Matkapuhelinten, sirutekniikan ja Internetin käytön yleistymisen on perin pohjin muuttanut ihmisten tapaa pitää yhteyttä keskenään ja ostaa tavaroita ja palveluja (ks. kuviot 2 ja 3). Sähköinen kaupankäynti on voimakkaassa kasvussa, ja kasvunvaraa on runsaasti (ks. kuvio 4). Internetissä ja matkapuhelimen välityksellä tehtävien ostosten kohdalla kuluttajilla on kuitenkin valittavanaan vain harvoja maksutapoja. Eräissä maissa on kyllä tarjolla innovatiivisia ratkaisuja kuluttajien erityistarpeisiin, mutta koko yhtenäisen euromaksualueen

Kuvio 2. Kotitalouksien Internet-yhteydet sekä yksityishenkilöiden Internetissä suoritamat ostot euroalueella ja EU:ssa

(2002–2009; prosentteina)

- Internet-yhteydet EU-27-maissa (% kotitalouksista)
- ... Internet-ostaminen EU-27-maissa (% yksityishenkilöistä)
- - - Internet-yhteydet euroalueella (% kotitalouksista)
- Internet-ostaminen euroalueella (% yksityishenkilöistä)

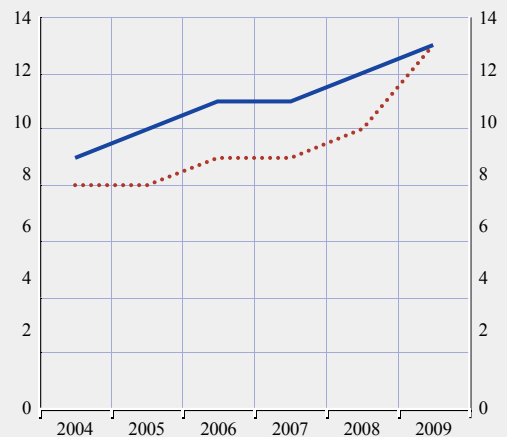

Lähde: Eurostat.
Huom. Mukana ovat yksityishenkilöt, jotka kuuluvat ikäryhmään 16–74 vuotta, sekä kotitaloudet, joissa vähintään yksi jäsen kuuluu tähän ikäryhmään. Osassa maista kerätään erikseen tiedot muista ikäryhmistä.

Kuvio 4. Sähköisen kaupankäynnin osuus yritysten liikevaihdosta euroalueella ja EU:ssa

(2004–2009; tietoverkkojen kautta tapahtuvan sähköisen kaupan osuus liikevaihdosta; prosentteina)

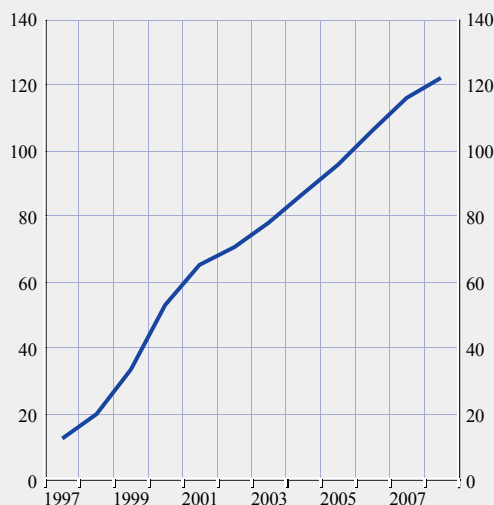
- EU-27
- ... Euroalue

Lähde: Eurostat.
Huom. Kyselytutkimukseen valittiin yrityksiä, joissa oli vähintään kymmenen työntekijää.

Kuvio 3. Matkapuhelinliittymät euroalueella ja EU:ssa

(1997–2008; sataa asukasta kohti)

Lähde: Eurostat.
Huom. Indikaattori kertoo julkisia matkapuhelinverkkoja käyttävien matkapuhelinliittymien määrän suhteessa väestöön. Myös aktiiviset prepaid-liittymät lasketaan. Samalla henkilöllä voi olla useampia liittymiä.

laajuisesti saatavilla olevia yleiskäyttöisiä ratkaisuja ei vielä ole olemassa euromääräisiä maksuja varten.

Vaikuttaisi siltä, että tulevaisuuden kulutuskäyttäytymisen vaikutuksia aliarvioidaan edelleen. Parhaillaan on kasvamassa uusi Internetin ja matkapuhelimen käyttäjien sukupolvi, joka käyttää ja etsii yhä aktiivisemmin uusia maksusovelluksia. He käyttävät rahoituspalveluja uudella tavalla ja kääntyvät rohkeasti uudentyyppisten palveluntarjoajien puoleen saadakseen haluamansa rahoituspalvelut. Näkemys maksupalveluista muuttuu – uusi sukupolvi haluaa käyttäjän tarpeisiin laadittuja selkeitä ja turvallisia maksupalveluja, joita voi käyttää missä ja milloin tahansa. Jos rahoitusala ei ota huomioon uuden sukupolven elämäntyyliä ja toimintamalleja, se saattaa menettää tärkeän asiakasryhmän.

SEPA-hankkeen tarkoituksena on edistää yhdentymistä ja innovointia vähittäismaksujen alalla. Tavoitteena on poistaa erot yksittäisen

maan sisällä ja maasta toiseen suoritettavien maksujen väliltä ja kehittää tarkoituksenmukaisia maksutapoja uusia maksutilanteita varten (esim. sähköinen maksaminen sähköisen kaupankäynnin tarpeisiin, mobiilimaksaminen ja sähköinen laskutus). Näin pyritään lisäämään kilpailua maksupalveluntarjoajien välillä sekä parantamaan tehokkuutta, turvallisuutta ja innovatiivisuutta maksupalvelumarkkinoilla ja siten edistämään hyvinvointia yhteiskunnassa.¹ Hanke myös kytkeytyy tiiviisti poliittisiin pyrkimyksiin luoda Eurooppaan yhtenäiset, kilpailukykyiset ja innovatiiviset sisämarkkinat.²

Ruohonjuuritasolla poliittisten odotusten täyttäminen tarkoittaa, että SEPA-hankkeen edut tuodaan kuluttajien, kauppioiden ja julkishallinnon saataville. Yhtenäisellä euromaksualueella kuluttajat pystyvät maksamaan kaikki euromääräiset maksunsa samalta pankkitililtä ja samalla maksukortilla. He hyötyvät myös uudenlaisista maksupalveluista, jotka helpottavat maksamista. Kauppiaille on valittavanaan aiempaa useampia korttimaksujen käsittelijöitä, maksupäätteiden toimittajia sekä maksukorttiohjelmia, ja kilpailun lisääntyminen voi laskea kustannuksia. Yritykset ja julkishallinto pystyvät keskittämään euromääräisen maksuliikenteensä ja hyödyntämään automaattista maksujen käsittelyä.

SEPA-hanke on merkittävä myös yritysten talouden kannalta. Hankkeen taloudellisista vaikutuksista keskusteltaessa kiinnitetään usein huomiota yksinomaan investointi- ja käyttöönottokustannuksiin ja jätetään huomiotta, että vähittäismaksuliikenne on pankkitoiminnassa huomattava tulonlähde. Jopa 25 % pankkien tuloista kertyy vähittäismaksuista.³ Muista lähteistä poiketen vähittäismaksut ovat vakaa ja luotettava tulonlähde. Lisäksi vähittäismaksupalvelut toimivat usein pohjana pankkien pitkäaikaisissa asiakassuhteissa. Niiden kautta rahoitusala on kosketuksissa lähes kaikkien yksityishenkilöiden ja yritysten arkeen Euroopassa.

Finanssikriisin seurauksena kasvu on ollut hidasta ja riskit suuria, minkä vuoksi vähittäispankki-toiminta ja vähittäismaksut ovat nousseet aiem-

paa suurempaan arvoon pankkien vakaana tulonlähteenä. Vähittäismaksuliikenteen ja pankkien yleisen tuloksen välillä on perustavanlaatuinen yhteys: pankkien tulokset ovat parempia maissa, joiden vähittäismaksu-markkinat ovat pidemmälle kehittyneet.⁴ Vähittäismaksu-markkinat voivat myös vaimentaa pankkeja ja pankkiireja moittivia populistisia kannanottoja ja kielteistä julkisuutta ja auttaa säilyttämään luottamusta pankkeihin ja rahoitusjärjestelmään.⁵

Vähittäismaksutoiminnasta saatavat tulot ovat tosin vakaita, mutta niitä ei voi pitää itsestäänselvyytenä, sillä niihin kohdistuu monenlaisia paineita. Kilpailu lisääntyy Euroopan maksu-markkinoiden yhdentymisen edetessä, ja kuluttajien vaatimusten täyttäminen ja teknikan kehityksen perässä pysyminen edellyttävät huomattavia investointeja. Lisäksi kilpailuviranomaiset suhtautuvat aiempaa kriittisemmin esim. siirtomaksuihin. Jotkin näistä paineista itse asiassa johtuvat yhtenäisen euromaksualueen luomisesta. On siis ymmärrettävää, että osa rahoitussektorin toimijoista pitää SEPA-hanketta pikemmin uhkana kuin mahdollisuutena.

Toisaalta vähittäismaksuista saatavia tuloja voidaan lisätä karsimalla toimintakustannuksia, pyrkimällä lisäämään ilman käteistä suoritettavia maksuja ja tarjoamalla uudentyyppeisiä maksupalveluja. Yhtenäisen euromaksualueen myönteiset vaikutukset astuvat tällöin kuvaan.

Toimintakustannuksia voidaan vähentää hyödyntämällä mittakaavaetuja. Tutkimukset osoittavat, että maksuvolyymien kaksinkertaistaminen lisää toimintakustannuksia yleensä vain kolman-

1 Tarkempia tietoja SEPA-hankkeen vaikutuksista hyvinvointiin, ks. EKP:n Working Paper -sarjan julkaisu nro 1140, ”SEPA, Efficiency, and Payment Card Competition”, Wilko Bolt ja Heiko Schmiedel, joulukuuta 2009.

2 Vähittäismaksu-markkinoiden yhdentymistä ja tuotekehittelyä käsiteltiin perusteellisesti EKP:n ja Alankomaiden keskuspankin yhdessä järjestämässä konferenssissa ”Retail payments: integration and innovation” 25.–26.5.2009.

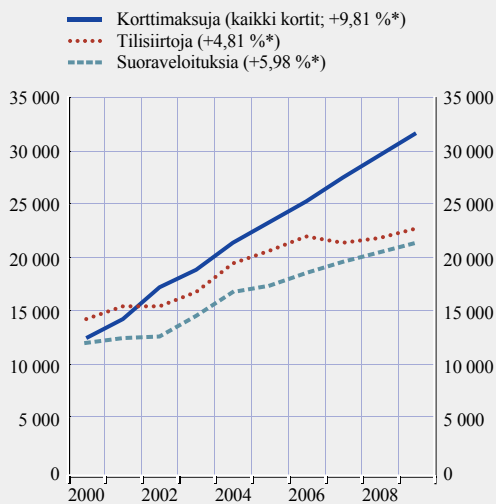
3 Ibid.

4 Ibid.

5 Vähittäismaksutoiminnan ja pankkien tulosten välistä yhteyttä on analysoitu perusteellisesti EKP:n Working Paper -sarjan julkaisussa nro 1135, ”Return to Retail Banking and Payments”, Iftekhar Hasan, Heiko Schmiedel ja Liang Song, joulukuuta 2009.

Kuvio 5. Tilisiirrot, suoraveloitukset ja korttimaksut EU:ssa

(2000–2009, miljoonaa tapahtumaa)

Lähde: EKP:n Statistical Data Warehouse -palvelu.
Huom. Prosenttiluku ilmaisee keskimääräisen vuotuisen kasvuvauhdin (CAGR) EU:ssa vuosina 2000–2009.
Kasvuvauhti (CAGR) lasketaan seuraavalla kaavalla: $CAGR = \frac{(x(t)/x(0))^{1/t} - 1}{1}$, jossa t on vuosien määrä ja x(t) arvo ajanjakson viimeisenä vuonna.

neksen verran.⁶ Tehokkuus paranee myös, kun maksutapoja ja -standardeja yhdenmukaistetaan ja nykyisten kansallisten ratkaisujen ja järjestelmien käytöstä luovutaan asteittain.

Maksaminen muulla kuin käteisellä voisi yleistyä jatkuvasti koko Euroopassa, jos kaikki maksamisen arvoketjun osapuolet – maksupalveluntarjoajat, kauppiat ja asiakkaat – sitoutuvat tällaisten maksuvälineiden kehittämiseen ja käyttämiseen (ks. kuvio 5). Maksupalveluntarjoajat voivat kannustaa maksamaan muuten kuin käteisellä tarjoamalla houkuttelevia SEPA-maksutapoihin liittyviä palveluja. Kuluttajien ja kauppioiden on myös tärkeää tietää, mitä kustannuksia eri maksuvälineiden (kuten käteisen, maksukorttien tai sähköisten maksutapojen) käytöstä aiheutuu. Siten he pystyvät perustellusti valitsemaan haluamansa maksuvälineen. Vuonna 2010 EKP käynnisti hankkeen, jonka tarkoituksena on lisätä yleisellä tasolla tietämystä eri maksuvälineiden kustannustehokkuudesta. EKP ja joukko muita EKP:n keskuspankkeja tutkivatkin parhaillaan tiiviissä yhteistyössä vähittäismaksujen kustan-

nuksia. Tarkoituksena on arvioida ja analysoida eri maksuvälineiden käytöstä yhteiskunnalle aiheutuvia kuluja. Tutkimus toteutetaan kaikkialla samoin menetelmin, jotta saataisiin yhdenmukaisia ja kattavia tietoja, joiden perusteella voidaan vertailla luotettavasti eri maksuvälineiden käytöstä aiheutuvia kustannuksia tutkimukseen osallistuvissa Euroopan maissa.

On mahdollista, että yhtenäisen euromaksualueen toteutuminen on Euroopan vähittäismaksuarkkinoilla yhtä perinpohjainen muutos kuin euron käyttöönotto. SEPA-hankkeen toteutuminen on kuitenkin jatkuva prosessi. Globalisaatio ja ratkaisujen uuden aikaistaminen vaikuttavat Euroopan vähittäismaksuarkkinoihin sittenkin, kun SEPA-hanke on saatu päätökseen. Kehitys tuo mukanaan uusia vaatimuksia ja mahdollisuuksia, jotka tulee ottaa huomioon muovattaessa Euroopan vähittäismaksuarkkinoita. Eurojärjestelmä on sitoutunut seuraamaan kehitystä ja edistämään muutosta jatkossakin.

⁶ Aihetta käsiteltiin EKP:n ja Alankomaiden keskuspankin yhdessä järjestämässä konferenssissa ”Retail payments: integration and innovation” 25.–26.5.2009.

SEPA – TEORIASTA KÄYTÄNTÖÖN

I SEPA-TILISIIRTO JA SEPA-SUORAVELOITUS

Eurojärjestelmä pitää arvossa työtä, jota Euroopan pankkisektori on tehnyt Euroopan maksuneuvoston (European Payments Council, EPC) johdolla SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen kehittämiseksi. SEPA-suoraveloituksen käyttöönottoa marraskuussa 2009 voidaan pitää merkittävänä saavutuksena, sillä sen myötä suoraveloitusta onnistuu ensimmäistä kertaa myös maasta toiseen.

SEPA-maksutapojen käyttöön siirtyminen on kuitenkin sujunut odotettua hitaammin. Näyttää siltä, että liittymissopimusten ja toimintavalmiuden lisäksi tarvitaan muutakin, jotta siirtyminen SEPA-maksutapojen käyttöön nopeutuu. Kaikkien osapuolten SEPA-tietoisuutta on lisättävä, ja SEPA tulisi saada keskeisempään asemaan suurten laskuttajien (suuryritysten ja julkishallinnon) suunnitelmissa. Maksupalvelujen käyttäjille tulisi tarjota houkuttelevia SEPA-tilisiirtoon ja SEPA-suoraveloitukseen perustuvia palveluja, jotka vastaavat kuluttajien ja yritysten todellisia tarpeita. SEPA-suoraveloitusta varten on vielä luotava pitkän aikavälin liiketoimintamalli.

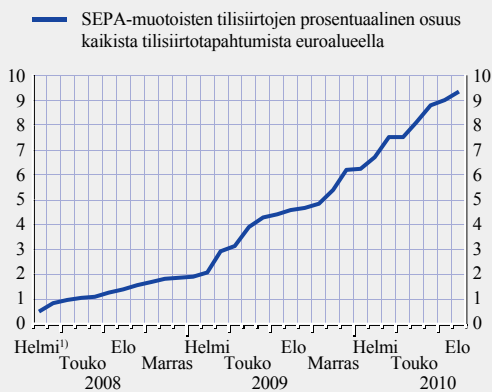
Eurojärjestelmä odottaa, että euromääräisissä maksuissa EU:n sisällä käytetään tulevaisuudessa nimenomaan SEPA-tilisiirtoa ja SEPA-suoraveloitusta. Kun käyttöön siirtymisen takaraja on ohitettu, ne korvaavat nykyiset kansalliset tilisiirto- ja suoraveloitussuoritelut kokonaan.

1.1 SEPA-TILISIIRTO

Sen jälkeen kun SEPA-tilisiirto tammikuussa 2008 otettiin käyttöön, suuri osa pankeista on allekirjoittanut liittymissopimuksen. Lähes 4 500 pankkia on sitoutunut ottamaan SEPA-tilisiirrot palveluvalikoimaansa. Näiden pankkien kautta kulkee 95 % EU:n maksuvolyymista.

Kuvio 6. SEPA-tilisiirtojen prosentuaalinen osuus tilisiirroista euroalueella

(helmikuu 2008 – elokuu 2010; prosentteina)

Lähde: EKP.
1) 28.1.–29.2.2008.

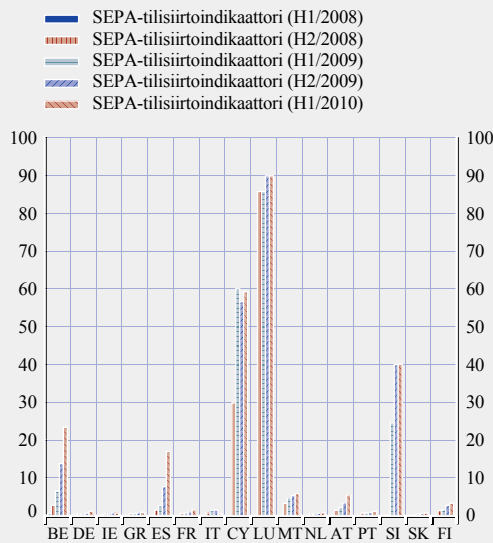
Eurojärjestelmä on kehittänyt erityisen indikaattorin,¹ jolla se seuraa siirtymistä kansallisista tilisiirroista SEPA-tilisiirron käyttöön euroalueella. Indikaattorin perusteella SEPA-tilisiirron käyttö on lisääntynyt tasaisesti käyttöönoton jälkeen (ks. kuvio 6). Elokuussa 2010 SEPA-muotoisia tilisiirtoja oli 9,3 % kaikista tilisiirroista. Käytön kasvu ei kuitenkaan ole vielä merkittävästi kiihtynyt.

Eurojärjestelmä arvioi SEPA-tilisiirron käyttöön siirtymistä paitsi euroalueen tasolla myös kansallisella tasolla. Kansalliset SEPA-tilisiirtoindikaattorit antavat kattavamman kuvan vanhastaan käytössä olevien kansallisten tilisiir-

1 Indikaattoria voi seurata EKP:n verkkosivuilla (<http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html>). Indikaattorin avulla saadaan kohtuullinen arvio SEPA-tilisiirron käytön laajuudesta. Laskelmat perustuvat yhteenlaskettuihin, seuraavilta euroalueella sijaitsevilta selvitys- ja toimitusjärjestelmiltä saatuihin tietoihin: CEC, RPS, Dias, Iberpay, SIT/CORE, BI-COMP, JCCTransfer, Equens, STEP.AT, SIBS, Bankart, Euro SIPS ja STEP2. Infrastruktuurien välisten linkkien kautta toimitetut maksut on jätetty pois, jotta ne eivät tulisi mukaan kahteen kertaan. Mukana ei ole myöskään samassa pankissa sijaitsevien tilien välisiä tapahtumia (ns. on-us-transaktioita) eikä pankkien kahdenvälisesti tai kirjeenvaihtajapankin välityksellä selvitettäviä tapahtumia.

Kuvio 7. SEPA-tilisiirtojen osuus kaikista tilisiirroista euroalueen eri maissa

(puolivuositteiset tiedot H1/2008 – H1/2010; prosentteina)

Lähde: EKP.
Huom. Tiedot kootaan puolivuosittein. H1 on vuoden alkupuolisko, H2 jälkipuolisko.

tojen ja SEPA-tilisiirtojen markkinaosuuksista kussakin maassa. Indikaattorit laaditaan puolivuosittein, ja ne perustuvat useista lähteistä saataviin tietoihin.² Kansalliset indikaattorit (ks. kuvio 7) osoittavat, että maiden välillä on huomattavia eroja. Tuoreimpien saatavilla olevien tietojen (vuoden 2010 alkupuoliskolta) perusteella SEPA-tilisiirron käyttöön siirtyminen on puolessa euroalueen maista edennyt heikosti. Riittävän suuri osuus tilisiirtojen kokonaisvolyymista (yli 50 %) on saavutettu vain Luxemburgissa ja Kyproksessa. Myös Sloveniassa, Belgiassa ja Espanjassa osuus on yli 10 %.

Euroopan komission analyysissä³ vuodelta 2009 ilmeni, että Luxemburgissa, Sloveniassa ja Belgiassa julkishallinto käytti SEPA-tilisiirtoa huomattavasti enemmän kuin muissa jäsenvaltioissa. Tulos osoittaa, että julkishallinto voi olla ratkaisevassa asemassa riittävän suuren osuuden saavuttamisessa. Muissa maissa SEPA-tilisiirron käyttö julkishallinnossa oli vuonna 2009 vielä vähäisempää kuin maissa muuten keskimäärin tai jopa olematonta. Julkishallinnon siirtyminen SEPA-maksutapojen käyttöön oli siis kaiken

kaikkiaan hidasta vuosina 2008 ja 2009. Julkishallinto keskittyi valtaosin edelleen SEPA-valmisteluihin eikä vauhdittanut SEPA-maksutapojen käyttöön siirtymistä näyttämällä esimerkkiä. On kuitenkin viitteitä siitä, että julkisen sektorin sitoutuminen SEPA-hankkeeseen on vahvistunut vuonna 2010. Siirtymiselle on yhä enemmän alettu asettaa takarajoja niin keskushallinnon tasolla kuin yksittäisissä julkishallinnon yksiköissäkin. Valtaosa takarajoista on kuitenkin markkinoiden arvioidun kehityksen pohjalta asetettuja tavoiteajankohtia, ja osa on myös sidottu SEPA-maksujen riittävän suuren markkinaosuuden saavuttamiseen.

Kaiken kaikkiaan pankkisektorin itse asettama (ja eurojärjestelmän kuudennessa SEPA-seurantaraportissaan kannattama) tavoite, jonka mukaan SEPA-maksutapojen tulisi olla riittävän yleisesti käytössä vuoden 2010 loppuun mennessä, jää saavuttamatta. Vaikka liittymissopimuksia on solmittu runsaasti, SEPA-maksutapojen käyttöön on maksuvolyymin perusteella siirrytty toivottua heikommin. Liittymissopimusten ja toimintavalmiuden lisäksi tarvitaan selvästi muutakin, jotta SEPA-maksutapojen käyttöön varmasti siirrytään. Ratkaisevassa asemassa ovat pankkien markkinointityö ja palveluvalikoima sekä muiden käyttäjien ja erityisesti yksityisen ja julkisen sektorin suurten laskuttajien (kuten vero- ja sosiaaliturvaviranomaisten, eläkerahastojen, peruspalvelujen tarjoajien ja televiestintäyritysten) valmistautuminen. SEPA-suoraveloituksen kohdalla tämä on vielä ilmeisempää.

2 Tulokset julkaistaan EKP:n verkkosivuilla (<http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html>). Tietojen keruussa ja indikaattorin laatimisessa käytettävät menetelmät määriteltiin niin, että ne tuottaisivat luotettavia tietoja, joiden avulla on helppo vertailla tilannetta eri maissa. Vaatimuksena oli varsinkin, että indikaattorit kattavat merkittävän osan (noin 80 %) kussakin maassa tehdyistä tilisiirroista. Koska eri maiden selvitys- ja toimituskäytännöt poikkeavat toisistaan, kansallisten SEPA-tilisiirtoindikaattorien laskennassa on otettu mukaan selvitys- ja toimitusjärjestelmien kautta käsitellyt tapahtumat, kahden luottolaitoksen kahdenvälisesti selvittämät tapahtumat, kirjeenvaihtajapankin välityksellä selvitetty tapahtumat sekä samassa pankissa sijaitsevien tilien väliset tapahtumat.

3 Ks. Euroopan komission raportti ”Second annual progress report on the state of SEPA migration in 2009”.

1.2 SEPA-SUORAVELOITUS

SEPA-suoraveloitus otettiin käyttöön marraskuussa 2009. Euroopan maksuneuvosto (EPC) on kehittänyt SEPA-suoraveloitusta varten kaksi mallia: perusmuotoisen suoraveloituksen sekä suoraveloituksen yritysten välisiä maksuja varten (business-to-business, B2B). Kummassakin mallissa on mahdollista antaa sähköinen suoraveloitusvaltakirja.⁴ EPC:ssä keskustellaan parhaillaan kolmannelta SEPA-suoraveloitujärjestelystä, jossa veloitettava määrä olisi kiinteä.

Eurojärjestelmä on seurannut siirtymistä kansallisten suoraveloitusten käytöstä SEPA-suoraveloitukseen käyttöön euroalueella erityisen indikaattorin⁵ avulla. Se on laadittu samoilla menetelmillä kuin SEPA-tilisiirtotindikaattori. SEPA-suoraveloitusten markkinaosuus on käytönoton jälkeisinä kuukausina ollut odotetusti varsin pieni ja jäänyt selvästi alle yhden prosentin.

Vaativuudesta alusta huolimatta SEPA-suoraveloitukseen käyttöönotto oli merkittävä saavutus, sillä sen ansiosta yhtä ja samaa suoraveloitustapaa voidaan ensimmäistä kertaa käyttää kaikkialla yhtenäisellä euromaksualueella sekä maiden sisällä että maasta toiseen. Saavutuksesta voidaan puhua myös siksi, että SEPA-suoraveloituksen kehittämisprosessi on ollut suhteellisen pitkä ja monimutkainen. Vaikeita ovat olleet mm. kysymykset, jotka liittyvät toimijoiden välisiin siirtomaksuihin, aiempien suoraveloitusvaltakirjojen pysymiseen voimassa myös SEPA-suoraveloituksen yhteydessä, pankkien SEPA-suoraveloitusvalmiuteen sekä SEPA-suoraveloituksen turvallisuuteen.

Mutkikkaaksi osoittautunut kysymys SEPA-suoraveloitukseen liittyvistä siirtomaksuista on toistaiseksi ratkaistu asetuksella (EY) N:o 924/2009⁶, jossa säädetään maan sisällä ja maasta toiseen suoritettavien suoraveloitusten siirtomaksuista 1.11.2012 saakka.⁷ Maasta toiseen suoritettavissa suoraveloituksissa siirtomaksu on 0,088 euroa, elleivät maksupalvelun-

tarjoajat ole keskenään sopineet pienemmästä siirtomaksusta. Sellaiset pankkiyhteisöt, joissa suoraveloitukseen on jo vanhastaan liittynyt siirtomaksu, saavat soveltaa samaa siirtomaksua myös maansa sisällä tapahtuvassa SEPA-suoraveloituksessa.

Puoli vuotta ennen asetuksen antamista EKP ja Euroopan komissio julkaisivat maaliskuussa 2009 yhteisen julkilausuman SEPA-suoraveloituksen tulevasta liiketoimintamallista. Julkilausumassa selvennettiin komission kantaa, jonka mukaan maksukohtaisten siirtomaksujen periminen yleisesti kansallisista tai SEPA-muotoisista suoraveloituksista lokakuun 2012 jälkeen ei olisi perusteltua eikä EU:n kilpailusääntöjen mukaista. EPC:n ja komission neuvottelut SEPA-suoraveloituksen pitkän aikavälin rahoitusmallista eivät ole vielä johtaneet täysin tyydyttävään tulokseen. EPC päätti kesäkuussa 2009, että SEPA-suoraveloitujärjestelyn osallistujilla on mahdollisuus sopia kahdenvälisesti kustannusten jakamisesta. Komissio ja EKP olisivat toivoneet EPC:ltä aktiivisempaa otetta tässä tärkeässä asiassa. Rahoitusala tarvitsee selkeämpää opastusta, sillä asia on hankala. Koska rajatylittävistä maksuista annetussa asetuksessa säädetään vain tilapäisestä veloitusmallista 1.11.2012 asti, rahoitusala odottaa Euroopan komissiolta (sen marraskuussa 2009 esittämän kannanottoesityksen⁸ pohjalta) ohjeita SEPA-suoraveloituksen pitkän aikavälin veloitusmallia varten. Muuten voisi olla odotettavissa kilpailuun liittyviä ongelmia.

4 Tällöin suoraveloitusvaltakirja annetaan sähköisesti käyttäen velallisen pankin verkkopankkipalveluja. Velallinen käyttää verkkopankkitunnuksiaan. Ne riittävät henkilöllisyyden toteamiseen. Sähköinen suoraveloitusvaltakirja on lisäpalvelu, jonka tarjoaminen on pankeille vapaaehtoista.

5 Indikaattoria voi seurata EKP:n verkkosivuilla (<http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html>).

6 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 924/2009, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009, rajatylittävistä maksuista yhteisössä ja asetuksen (EY) N:o 2560/2001 kumoamisesta.

7 Artiklat 6 ja 7.

8 Ks. lehdistötiedote IP/09/1666, ”Komissio pyytää kommentteja yhtenäisen euromaksualueen (SEPA) suoraveloitujärjestelmästä koskevasta ohjeluonnoksesta”.

Vanhoiden suoraveloitusvaltakirjojen pysyminen voimassa myös SEPA-tilisiirron yhteydessä on varmistettu Saksaa lukuun ottamatta kaikissa euroalueen maissa joko siirrettäessä maksupalveludirektiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä tai osallisten keskinäisin sopimuksin. Saksassa yhteistä ratkaisua etsitään vielä. On kuitenkin odotettavissa, että Saksan lainsäätäjät ja markkinaosapuolet saavat kimmokkeen ongelman ratkaisuun nyt, kun SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtymiselle ehdotetaan lakisääteistä takarajaa.⁹

SEPA-suoraveloitusta varten voidaan antaa valtakirja paitsi paperilomakkeella myös sähköisesti. Sähköinen suoraveloitusvaltakirja annetaan verkkopankkipalvelussa, jolloin velallinen voi käyttää verkkopankkitunnuksiaan. Sähköinen suoraveloitusvaltakirja voisi olla hyvä ratkaisu sekä suurille laskuttajille että verkossa toimiville kauppiaille. Vuonna 2010 pankit saivat EPC:ltä kaikki edellytykset palvelun tarjoamiseen, ja portugalilaiset pankit ryhtyivät ensimmäisinä kokeilemaan sitä. Vaikka sähköinen suoraveloitusvaltakirja on lisäpalvelu ja sen tarjoaminen on pankeille vapaaehtoista, eurojärjestelmä kannustaa kokeiluhankkeen pohjalta pankkeja tarjoamaan palvelua. Silloin maksajat ja laskuttajat todennäköisesti ottavat SEPA-suoraveloituksen paremmin omakseen, ja silloin tarjoutuu myös uusia mahdollisuuksia sähköisiin maksupalveluihin.

SEPA-suoraveloitukseen on alusta lähtien sitoutunut vähäisempi määrä pankkeja kuin SEPA-tilisiirtoon. Syynä on se, että pankkiyhdistöt Espanjassa, Alankomaissa, Portugalissa, Ranskassa ja Sloveniassa päättivät lykätä SEPA-suoraveloituksen käyttöönottoa vuoden 2010 puolelle. Suomessa pankit suosittelivat kansallisen suoraveloitusjärjestelyn korvaamista sähköiseen laskutukseen ja SEPA-tilisiirtoon pohjautuvilla palveluilla. SEPA-suoraveloitusjärjestelyihin oli käyttöönottohetkeen mennessä sitoutunut sopimuksin 2 607 pankkia, joista 2 366 oli sitoutunut sekä perusmuotoiseen suoraveloitukseen että yritysten väliseen B2B-suoraveloitukseen.

SEPA-suoraveloituksen kannalta kaikkien pankkien mukanaolo on vielä tärkeämpää kuin

SEPA-tilisiirron kannalta, sillä jos suoraveloitus onnistuu vain joissakin tapauksissa tai sen onnistuminen ei ole varmaa, velkojat eivät halua siirtyä käyttämään SEPA-suoraveloitusta. Tämän vuoksi niillä pankeilla, jotka ovat vanhastaan tarjonneet kotimaassaan mahdollisuuden euromääräiseen suoraveloitukseen, on ollut 1.11.2010 lähtien velvollisuus sisällyttää palveluvalikoimaansa myös perusmuotoinen SEPA-suoraveloitus.¹⁰ Kuten SEPA-tilisiirronkin yhteydessä on ilmennyt, liittymissopimukset ja toimintavalmius eivät kuitenkaan vielä riitä varmistamaan, että SEPA-suoraveloituksen käyttöön todella siirrytään. Jos pankit eivät markkinoi SEPA-palvelujaan aktiivisesti eivätkä velkojat siirry käyttämään kansallisen suoraveloituksen asemesta SEPA-suoraveloitusta, lain edellyttämä maksajan palvelun tarjoaminen ei juuri vaikuta SEPA-suoraveloitusten volyymiin. Erityisen tärkeää on taata käyttäjille, että velallisen suoja on SEPA-suoraveloituksessa vähintään yhtä vahva kuin kansallisissa suoraveloitusjärjestelyissä. Uusia suoraveloitussopimuksia tehtäessä julkisen ja yksityisen sektorin suurten laskuttajien tulisi pyrkiä aina käyttämään SEPA-suoraveloitusvaltakirjaa aiempien kansallisten valtakirjalomakkeiden asemesta.

Vaikka SEPA-suoraveloitusta suunniteltaessa on käytetty pohjana onnistuneita kansallisia suoraveloitusjärjestelyjä, se on aidosti uusi maksujärjestely, jolla ei vielä ole kuluttajien luottamusta puolellaan. Sanomattakin on selvää, että sekä SEPA-suoraveloituksen että vanhojen kansallisten suoraveloitusjärjestelyjen tulee täyttää maksupalveludirektiivin oikeudelliset vaatimukset. Joillakin osa-alueilla SEPA-suoraveloitus jopa ylittää nämä vaatimukset. Näin pyritään lujittamaan kuluttajien luottamusta. Totuus kuitenkin on, että käsitykset turvallisuudesta eivät aina vastaa todellista turvallisuustilannetta varsinkaan maksupalvelujen kaltaisilla aloilla, joilla turvallisuus on erityisen tärkeää.

⁹ Ks. raportin kohta 6.4 ”Lakisääteinen takaraja SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtymiselle”.

¹⁰ Ks. asetuksen (EY) N:o 924/2009 artikla 8.

Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto ovat useaan otteeseen kehottaneet varmistamaan, että SEPA-maksutavat vastaavat käyttäjien todellisia tarpeita ja että palvelut ovat yhtä edulliset, kattavat, turvalliset ja taa-tut kuin vanhoilla kansallisilla maksutavoilla.¹¹ Käyttäjien eturyhmät ovat voimakkaasti tukeneet näkemystä erityisesti SEPA-suoraveloituksen kohdalla.

Jotta voidaan varmistaa, että SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirrytään suunnitelmien mukaisesti, EPC:n (joka hallinnoi järjestelyä) sekä SEPA-suoraveloituksen valikoimaansa ottaneiden maksupalveluntarjoajien on tärkeää tarttua viipymättä käyttäjien esittämiin huolenaiheisiin. Tämä on erityisen tärkeää niille kuluttajille, jotka ovat tottuneet antamaan suoraveloitusvaltakirjan pankille (debtor mandate flow, DMF)¹² eivätkä velkojalle (creditor mandate flow, CMF)¹³, kuten SEPA-suoraveloituksessa tehdään. Näiden kuluttajien tulee saada varmuus siitä, että siirryttäessä käyttämään SEPA-suoraveloitusta heillä säilyvät samantasoiset turvallisuustakuut ja suoja kuin vanhoissa kansallisissa suoraveloitusjärjestelyissä. Eurojärjestelmä arvostaa EPC:n maaliskuussa 2010 tekemää päätöstä, jonka mukaan SEPA-suoraveloituksen sääntöihin sisällytetään mahdollisuus suoraveloitusta koskevaan tietojenvaihtoon velallisen ja velkojan pankin välillä ennen ensimmäistä (tai kertaluonteista) veloitusta. Näin velallisen pankki pystyy ennen ensimmäistä veloitusta tarkistamaan suoraveloituksen saajan pankkiyhteystiedot sekä oikeuden suoraveloituksen vastaanottamiseen. Mahdollisuus sisällytetään odotettavasti SEPA-suoraveloituksen vuoden 2011 sääntökirjaan.

Eurojärjestelmä kannustaa euromääräistä suoraveloitusta valikoimassaan pitäviä maksupalveluntarjoajia hyödyntämään tarjoutuvaa mahdollisuutta. Se on erityisen tärkeä niissä maissa, joissa velallinen tätä nykyä antaa suoraveloitusvaltakirjat pankille. Lisäksi maksupalveluntarjoajien kannattaa harkita vakavasti myös lisäominaisuuksien tarjoamista velallisen pyynnöstä. Niillä hälvennettäisiin kuluttajajärjestöjen

epäilyksiä ja lujitettaisiin siten kuluttajien luottamusta SEPA-suoraveloituspalveluihin. Tällaisia lisäominaisuuksia voisivat olla esimerkiksi suoraveloitusvaltakirjaa koskevien tietojen tarkistuttaminen velallisella ennen veloitusta pankin jo ennestään käyttämien sähköisten kanavien (kuten verkkopankin, pankkiautomaatin, tekstiviestin) välityksellä, mahdollisuus asettaa suoraveloituksille tietty enimmäissumma ja/tai rajoittaa veloitustiheyttä sekä mahdollisuus hylätä yksittäisiä velkojia (estolista) ja/tai hyväksyä niitä (lupalista).

Maaliskuussa 2010 Euroopan komissio ja EKP kehottivat kirjeitse EPC:tä (SEPA-suoraveloituksen hallinnoijana ja järjestelyn osallistujien edustajana) harkitsemaan vakavasti näitä lisäominaisuuksia ja arvioimaan, miten ne mahdollisesti olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää suoraan perusmuotoisen SEPA-suoraveloituksen sääntöihin. Eurojärjestelmä pitää kehotusta edelleen ajankohtaisena, sillä tarjoamalla lisäominaisuuksia jo varhaisessa vaiheessa lisättäisiin SEPA-tilisiirron houkuttelevuutta kuluttajien silmissä ja hyödytettäisiin koko Euroopan taloutta.

1.3 VAATIMUKSIA SEPA-TILISIIRTOON JA SEPA-SUORAVELOITUKSEEN PERUSTUVILLE PALVELUILLE

Odotettua hitaammasta SEPA-tilisiirron käyttöön siirtymisestä on opittu, että tietoisuutta SEPA-hankkeesta on syytä lisätä käyttäjien keskuudessa ja suuryritykset ja julkishallinto tulisi saada nostamaan SEPA-asiat korkeammalle asialistallaan. Kuten korostettiin jo yhtenäistä euromaksualuetta koskevissa eurojärjestelmän odotuksissa¹⁴ (maaliskuu 2009, ks. myös kohta 6.3), jotka ovat edelleen suurelta osin ajankohtaiset, SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttäjille tulisi tarjota houkuttelevia palveluja, joissa otetaan huomioon

11 Ks. esim. Ecofin-neuvoston päätelmät 1.12.2009.

12 Velallinen antaa suoraveloitusvaltakirjan pankilleen joko suoraan tai velkojan välityksellä. Valtakirjaa säilytetään velallisen pankissa.

13 Velallinen antaa suoraveloitusvaltakirjan velkojalle, joka vastaa valtakirjan säilyttämisestä.

14 Ks. <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2009/html/pr090327.fi.html>.

kuluttajien ja yritysten todelliset tarpeet. Maksamisen täytyy olla SEPA-maksutavoilla vähintään yhtä vaivatonta kuin vanhoilla maksutavoilla. Eurojärjestelmä odottaa maksupalveluntarjoajien tarjoavan SEPA-maksutapoja käyttäville vähittäispankkiasiakkailleen samantasoiset palvelut (esim. toistuvissa maksuissa) ja samat käyttömahdollisuudet (esim. verkkopankin kautta) kuin vanhoja maksutapoja käyttäville asiakkaille. Tulee taata, että kaikki maksutiedot välittyvät maksunsaajalle (ellei tämä nimenomaisesti ole pyytänyt pankkia olemaan välittämättä kaikkia tietoja ja ellei kansallinen lainsäädäntö kiellä arkaluonteisten tietojen kuten osoitetietojen välittämistä). Jos kansallinen lainsäädäntö ei ole esteenä, maksupalveluntarjoajien tulisi tehdä IBAN- ja BIC-koodeista helpommin tunnistettavia esimerkiksi sijoittamalla ne näkyvälle paikalle tiliotteissa, verkkopankissa ja maksukorteissa (maissa, joissa maksukorteissa näkyy tilinumero). Vastaavasti velkojien tulisi käyttää BIC- ja IBAN-koodeja paitsi ulkomaan laskutuksessa myös kaikissa kansallisissa laskuissa ja valmiiksi painetuissa maksulomakkeissa asetuksen (EY) N:o 924/2009¹⁵ mukaisesti.

Kuluttajien tarpeisiin voisi olla hyödyllistä pyrkiä vastaamaan myös laatimalla perusmuotoisten SEPA-maksutapojen pohjalta lisäpalveluja: pankkiryhmät voisivat kehittää sääntökirjassa määriteltyjä sääntöjä ja standardeja entistä pidemmälle. Rahoitussektorin tulisi seurata tarkkaan ja mahdollisuuksien mukaan myös koordinoida SEPA-maksutapojen laatua parantavien lisäpalvelujen kehittämistä, jottei palvelujen tarjonnassa pääse syntymään uusia maantieteellisiä tai yhteisöjen välisiä eroja. Eurojärjestelmä on EPC:n kanssa yhtä mieltä siitä, että lisäpalvelut eivät saa haitata järjestelyjen yhteentoimivuutta eivätkä estää kilpailua. Lisäpalvelut ovat osa markkinoita, ja niitä olisi kehitettävä markkinoiden tarpeiden pohjalta. EPC voi myöhemmin sisällyttää yleisessä käytössä olevia lisäominaisuuksia SEPA-järjestelyihin niiden hallintaa koskeviin sisäisiin sääntöihin (Scheme management internal rules) sisältyvien muutosprosessien kautta. Eurojärjestelmä kuitenkin uskoo, että EPC:n etujen mukaista olisi toimia

aktiivisemmin lisäpalveluja koskeissa asioissa. EPC vastaa SEPA-järjestelyistä, joten sen ei tulisi tyytyä pitämään kirjaa julkistetuista lisäpalveluista ja vastata järjestelmänhallintakomitean (Scheme Management Committee) saamiin valituksiin vaan myös tarkistaa ristiriitaisuuksien välttämiseksi, että ehdotetut lisäpalvelut sopivat yhteen SEPA-järjestelyjen olennaisten piirteiden kanssa. EPC:n tulisi myös koettaa sulauttaa eri pankkiyhteisöjen laatimia samankaltaisia lisäpalveluja yhteen. Jotta tämä olisi mahdollista, on tarpeen selkeyttää lisäpalvelujen käsitettä ja niiden hallintoa ja varsinkin EPC:n asemaa siinä. Jo käytössä tai suunnitteilla olevista lisäpalveluista tarvittaisiin kattavampaa tietoa, joten EPC:n tulisi paitsi pitää yllä linkkejä lisäpalvelujen erityyppiin kuvauksiin eri pankkiyhteisöjen verkkosivuilla myös laatia omille verkkosivuilleen selkeä lisäpalvelutietokanta, joka on helposti saatavilla ja jossa voi tehdä hakuja. Koko pankkiyhteisön laajuisista palveluista ja käytännöistä asiakkaalta pankille suuntautuvassa sanomaliikenteessä (C2B) on selvyuden vuoksi tiedotettava samoja kanavia pitkin. Yksittäiset maksupalveluntarjoajat voivat tiedottaa omista palveluistaan haluamallaan tavalla.

Rahoitussektorin tulisi varmistaa, että maksupalvelujen laatua parantavilla lisäpalveluilla ei saada uudelleen aikaan maantieteellistä tai yhteisöjen välistä hajanaisuutta.

SEPA-maksutapojen houkuttelevuutta varsinkin yritysasiakkaiden ja julkishallinnon kannalta voitaisiin lisätä myös siten, että yhteisiä sanomastandardeja käytettäisiin paitsi pankkien välisessä sanomaliikenteessä myös sanomaliikenteessä asiakkaalta pankille (C2B) ja pankilta asiakkaalle (B2C). EPC on julkaissut SEPA-järjestelyjen sovellusohjeet, joissa annetaan ohjeita XML-standardien (ISO 20022) käytöstä maksutoimeksiannoissa, maksujen välityksessä ja maksutietojen raportoinnissa. SWIFT on toimittanut (EPC:n pyynnöstä) tekniset validointiohjeet (Technical Validation Subsets, TVS), joiden

¹⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 924/2009, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009, rajatylittävistä maksuista yhteisössä ja asetuksen (EY) N:o 2560/2001 kumoamisesta.

avulla pankkien on helpompi vahvistaa, että ne ovat ottaneet XML-pohjaiset ISO 20022 -standardit käyttöön EPC:n ohjeiden mukaisesti. EPC myöntää, että validointiohjeet ovat vain tekninen kuvaus sovellusohjeista ja että kaikkia sovellusohjeiden käyttösääntöjä ei ole pystytty toisintamaan teknisten kaavojen muodossa. Tämä jättää tilaa eri tulkinnoille ja voi johtaa siihen, että teknisessä toteutuksessa on eroja. XML-standardien täytäntöönpanossa onkin ollut maiden välisiä eroja, minkä vuoksi on syntynyt erityisiä muuntopalveluja.

Eroja voitaisiin poistaa laatimalla sovellusohjeiden täydennykseksi pakollisia yksityiskohtaisempia validointikaavoja ja kattavia esimerkkietiedostoja. Eurojärjestelmä kehottaakin EPC:tä selkeyttämään vaatimuksia määrittelemällä sitovia yksityiskohtaisia validointikaavoja ja esimerkkietiedostoja. Lisäksi tällaiset SEPA-maksuja varten määritellyt, velvoittavia validointikaavoja noudattavat ISO 20022 -standardin mukaiset XML-sanomat¹⁶ olisi hyväksyttävä kaikkialla.

Täysin automaattinen maksujen käsittely edellyttää standardimuotoisten toimeksianto- ja välityssanomien lisäksi myös standardimuotoisia pankilta asiakkaalle suuntautuvia raportointisanomia. EPC on laatinut suosituksen siitä, miten SEPA-tilisiirtoa ja SEPA-suoraveloitusta koskevat maksutiedot esitetään ISO-standardien mukaisesti asiakkaille suunnatussa sähköisessä raportoinnissa. Suosituksessa määritellään, miten maksutoimeksiantosanomien tietokentät

siirtyvät raportointisanoman tietokentiksi. Eurojärjestelmä on analysoinut EPC:n mallin ja todennut, että SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen kohdalla tiettyjen tietokenttien linkittäminen raportointisanomiin on toimiva lyhyen aikavälin ratkaisu. Malli ei vielä luo yhteentoimivuutta maksupalveluntarjoajien raportointisanomien ja asiakkaiden käyttöliittymien välille, mutta sitoutuminen XML-pohjaiseen ISO 20022 -standardiin helpottaa raportointisanomien ja käyttöliittymien mukauttamista (paremmin kuin vanhastaan käytetyt ratkaisut) ja lyhyellä aikavälillä myös yritysasiakkaiden siirtymistä käyttämään SEPA-maksutapoja. Pitkällä aikavälillä olisi kuitenkin suotavampaa edetä laatimalla toimeenpano-ohjeet, joissa on yksityiskohtainen kuvaus sanomien sisällöstä.

Eurojärjestelmä myös odottaa maksupalveluntarjoajien ja julkishallinnon näyttävän esimerkkiä ja sisällyttävän kilpailutusten yhteydessä tarjouspyyntöihinsä viittauksen SEPA-kriteereihin. Maksupalveluntarjoajien ja julkishallinnon tulisi jo ennen lakisäätöistä takarajaa siirtyä käyttämään SEPA-maksutapoja palkanmaksussa ja maksuissa tavarantoimittajille tai (jos ne eivät suorita maksuja itse) valita maksupalveluntarjoaja, joka tarjoaa SEPA-maksupalveluja. Samassa laitoksessa olevien tilien tunnisteen tulisi käyttää IBAN-koodia eikä vanhoja tilitunnisteita.

¹⁶ Sama XML-syntaksi (ei eroja esim. juurielementtien [root element] nimissä, säiliöiden [container] sijainnissa, nimiavaruuksissa [namespace]).

Seuraavien edellytysten tulee siis täytyä, jotta tarjolle saadaan konkreettisia SEPA-tilisiirtoon ja SEPA-suoraveloitukseen perustuvia palveluja:

- Rahoitussektorin tulisi seurata tarkkaan ja mahdollisuuksien mukaan myös koordinoita SEPA-maksutapojen laatua parantavien lisäpalvelujen kehittämistä, jottei palvelujen tarjonta pääse eriytymään uudelleen sen enempää maantieteellisesti kuin yhteisöjen välilläkään.
- EPC:n tulisi parantaa tiedon saatavuutta luomalla lisäpalveluista sekä eri pankkiyhteisöjen palveluista ja käytännöistä tietokanta, jossa on mahdollista tehdä hakuja. Tietokannan tulisi olla EPC:n verkkosivuilla.

- EPC:n tulisi määritellä velvoittavat validointikaavat ja esimerkkiedostot, jotta sanoma-standardit ovat samat kaikkialla.
- Maksupalveluntarjoajien tulisi olla pakko hyväksyä SEPA-maksuissa velvoittavia validointikaavoja noudattavat ISO 20022 -standardin mukaiset XML-sanomat.
- EPC on saamassa päätökseen sähköisen SEPA-suoraveloitusvaltakirjan valmistelutyöt, joten pankkeja kehoitetaan ottamaan palveluvalikoimaansa sähköiset valtakirjat. Näin voidaan saada maksajat ja maksunsaajat suopeammiksi SEPA-suoraveloitusta kohtaan ja luoda uusia mahdollisuuksia sähköisiin maksupalveluihin.
- Pitkällä aikavälillä eurojärjestelmä pitää parhaana, että standardimuotoisia pankilta asiakkaalle suuntautuvia raportointisanomia (B2C-sanomia) varten laaditaan toimeenpano-ohjeet, joissa kuvataan yksityiskohtaisesti sanomien sisältö ja määritetään niille yhtenäinen rakenne.
- Maksupalveluntarjoajien ja julkishallinnon tulisi näyttää esimerkkiä ja sisällyttää kilpailutusten yhteydessä tarjouspyyntöihinsä viittaus SEPA-kriteereihin.

2 KORTTIMAKSUT

Eurooppalaisen maksukorttiohjelman kehittäminen on edennyt huomattavasti toivottua hitaammin. Eurojärjestelmä on jo aiemmin kehottanut luomaan Eurooppaan uuden maksukorttiohjelman, jotta yhtenäisen euromaksualueen korttimaksu-markkinoille saataisiin riittävästi kilpailua. Kehotuksen perustelut pätevät edelleen, ja eurojärjestelmä seuraa markkinoilla käynnissä olevia kolmea hanketta ja antaa tarvittaessa neuvoja.

MasterCard ja Visa Europe ovat jo antaneet siirtomaksuihin liittyviä sitoumuksia. Euroopan komissiolta kaivataan vielä lisäohjeistusta siirtomaksuista, viime kädessä säädöksen muodossa. Maksukorttien SEPA-hankkeen tieltä on kuitenkin vielä raivattava muitakin esteitä. Korttiohjelmien hallinnointi ja korttimaksutapahtumien käsittely on pidettävä toisistaan erillään – mieluiten yritystasolla – ja korttiohjelmista riippumattomien maksunkäsittelijöiden keskinäinen yhteentoimivuus on varmistettava. Siksi EPC:n tulisi joulukuussa 2009 tekemänsä päätöksen mukaisesti tarkistaa Peach/CSM Framework -ohjeistoa ja SEPA-korttimaksuohjeistoa

Maksukortteihin liittyvässä standardointityössä on edistytty. Se on olennaisen tärkeää SEPA-hankkeen jatkon kannalta. Eri osapuolten vaatimusten täyttämiseksi on selvästi tarpeen, että Euroopan maksuala on suoraan ja koordinoitusti mukana kansainvälisten standardointielinten työssä, mieluiten EPC:n edustamana. Eurojärjestelmä odottaa yhä konkreettisia ehdotuksia siitä, miten EPC voisi osallistua nykyistä aktiivisemmin EMVCo- ja PCI SSC -organisaatioiden toimintaan.

Lisäksi koko yhtenäisen euromaksualueen laajuisen lisensoinnin pitäisi olla mahdollista vuoden 2013 loppuun mennessä. Tällöin lisenssinhaltijat voisivat laskea maksukortteja liikkeeseen ja/tai hyvittää/välittää korttimaksutapahtumia paitsi yksittäisissä maissa myös koko euromaksualueella. Eurojärjestelmä odottaa, että maksukorttien ja maksupäätteiden turvallisuussertifiointille yhtenäisellä euromaksualueella kehitetään pysyvät hallintojärjestelyt. EPC:n ja CAS-hankkeen (Common Approval Scheme) jäsenten odotetaan laativan yhdessä konkreettisia ehdotuksia.

2.1 UUSI EUROOPPALAINEN MAKSUKORTTIOHJELMA

Eurojärjestelmä on yhdessä muiden eurooppalaisten viranomaisten kanssa jo vuosia ajanut ajatusta, että SEPA-prosessin myötä tulisi syntyä ainakin yksi uusi maksukorttiohjelma, joka olisi juuriltaan ja sijaintipaikaltaan eurooppalainen. Euroopan maksukorttimarkkinat ovat kyllin suuret mahdollistaakseen samalla sekä kilpailun että keskittymisen ja mittakaavaetujen tavoittelun. Eurojärjestelmä uskookin, että uusi maksukorttiohjelma voisi toimia Euroopassa mainiosti kahden asemansa vakiinnuttaneen ja suositun ohjelman eli VISA Europen ja MasterCardin rinnalla ja kilpailijana. Eurojärjestelmä siis katsoo, että uusi eurooppalainen maksukorttiohjelma on tarpeen, jotta yhtenäisen euromaksualueen maksukorttimarkkinoille saadaan riittävästi kilpailua.

Monet kansalliset maksukorttiohjelmat ovat toistaiseksi päätyneet yhdistämään kortteihinsa VISA Europen tai MasterCardin maksuominaisuuden täyttääkseen SEPA-vaatimukset. Yhdistelmäkorttimalli on tarpeen siirtymäkauden ratkaisuna, kunnes saataville tulee lisää vaihtoehtoja uusien maksukorttiohjelmien myötä. Muuten vaarana olisi, että valtaosa pankeista vaihtaisi kansallisen korttiohjelmansa suoraan jompaankumpaan jo koko Euroopassa toimivista kahdesta ohjelmasta. Tällöin korttiohjelmien välillä olisi vähemmän kilpailua ja valinnanvaraa ja Euroopan pankeilla olisi vähemmän sananvaltaa korttiohjelmien hallinnoinnissa, mikä koituisi eurooppalaisten kuluttajien ja kauppiaiden tappioksi.

Uudesta eurooppalaisesta korttiohjelmasta koituisi sekä taloudellista että poliittista hyötyä. Taloudellista etua toisi kansallisten korttiohjelmien tehokkuuden ja suhteellisen edullisten palvelumaksujen säilyminen. Lisäksi kilpailu korttiohjelmien, maksunkäsittelijöiden ja pankkien kesken lisääntyisi, eli kortinhaltijoilla, kauppiaille ja pankeilla olisi enemmän valinnanvaraa. Poliitiikan tasolla uusi korttiohjelma voisi moninaistaa korttiohjelmien hallinnointia ja omistusmalleja. Jos kuitenkin pyrkimykset luoda uusi eurooppalainen

korttiohjelma kariutuisivat, kansallisten korttiohjelmien käytöstä luopumisen yhteydessä olisi vaarana, että tehokkuus heikkenisi ja suhteellisen edulliset palvelumaksut jäisivät historiaan. Kortinhaltijoilla, kauppiaille ja pankeilla olisi entistä vähemmän valinnanvaraa, ja korttiohjelmien hallinnointi- ja omistusmallit kävisivät yksipuolisiksi.

Tällä hetkellä on käynnissä kolme hanketta uuden eurooppalaisen maksukorttiohjelman luomiseksi: EAPS (Euro Alliance of Payment Schemes), Monnet ja PayFair. Kullakin on oma toimintamallinsa. EAPS-aloitteen pyrkimyksenä on liittää yhteen joukko nykyisiä pankkiautomaatti- ja maksupäätejärjestelmiä. Eurooppalaisten pankkien kehittämässä Monnet-hankkeessa kartoitetaan mahdollisuuksia luoda uusi korttiohjelma. Myös pankeista riippumattoman PayFair-aloitteen tavoitteena on kokonaan uuden korttiohjelman perustaminen. Eurojärjestelmä pitää tiiviisti yhteyttä kaikkiin kolmeen hankkeeseen, seuraa niiden etenemistä ja antaa tarvittaessa ohjeita. Kaikki hankkeet ovat vielä alkuvaiheessa. Onnistuminen edellyttää ennen kaikkea johtajuutta hankkeiden keskeisiltä toimijoilta, tukea pankeilta ja hyväksyntää käyttäjiltä, erityisesti vähittäiskauppiailta ja kuluttajilta. Osa pankeista voi olla haluttomia tulemaan mukaan uusiin hankkeisiin. Syynä voi olla, että pankit pitävät tarvittavia investointeja liian suurina, että ne mieluummin tarkkailevat vielä sivusta tilanteen kehittymistä tai että ne katsovat jonkin kansainvälisen korttiohjelman täyttävän niiden tarpeet paremmin.

Keskustelu toimijoiden välisistä siirtomaksuista on jo jonkin aikaa saanut osakseen varsin runsaasti huomiota. MasterCard¹⁷ on antanut sitoumuksia ETA-maasta toiseen tehtävien korttimaksujen (sekä luottokortti- että käteiskorttimaksujen) siirtomaksuista ja Visa Europe¹⁸ ETA-maasta toiseen suoritettavien käteiskortti-

17 Ks. lehdistötiedote (IP/09/515) 1.4.2009, ”Antitrust: Commissioner Kroes takes note of MasterCard’s decision to cut cross-border multilateral interchange fees (MIFs) and to repeal recent scheme fee increases”.

18 Ks. lehdistötiedote 24.4.2010, ”Settlement on Visa debit interchange fees aids SEPA”.

maksujen ja joidenkin jäsenvaltioiden sisäisten käteiskorttimaksujen siirtomaksuista. Kaikki osapuolet eivät kuitenkaan edelleenkään pidä keskustelun tulosta täysin selvänä. Pankeille siirtomaksut ovat tärkeä osa korttiohjelmiin liittyviä strategisia perusteita, ja siirtomaksuihin liittyvä epävarmuus voi olla esteenä uuteen maksukorttiohjelmaan investoimiselle. Eurojärjestelmä yhtyy näkemykseen, että alalla tarvittaisiin lisää ohjeistusta, ja toivoo Euroopan komission tuovan asiaan omalta osaltaan lisäselvyyttä. Viime kädessä voitaisiin harkita säädöksen muodossa annettavaa ohjeistusta – jopa Australian mallin mukaista siirtomaksuasetusta.

Liiallinen keskittyminen siirtomaksuista kertyviin mahdollisiin tuloihin on kuitenkin saattanut viedä huomiota siltä seikalta, että toimintakustannuksia voitaisiin pienentää viemällä maksukorttialan yhtenäistämistä ja standardointia pidemmälle. Lisäksi korttimaksujen määrä saattaisi lisääntyä maksukorttien SEPA -hankkeen ja uuden eurooppalaisen maksukorttiohjelman myötä, mikä vastaavasti pienentäisi pankkien ja kauppiaiden käteisenkäsittelykustannuksia.

On merkille pantavaa, että Euroopassa ei edelleenkään ole varmuutta edes yhden uuden maksukorttiohjelman syntymisestä, kun taas esimerkiksi Venäjällä ja Intiassa on suunnitteilla kansallinen korttiohjelma Kiinan esimerkkiä seuraten. Kiinassa otettiin vuonna 2002 käyttöön China Union Pay -korttiohjelma. Näiden maiden olosuhteet toki poikkeavat selvästi EU:n tilanteesta niin poliittisesti, taloudellisesti kuin kilpailunkin kannalta, mutta hankkeiden taustalla olevat keskeiset perustelut pätevät myös Euroopassa. Tavoitteena on parantaa tehokkuutta ja käyttäjien valinnanvaraa lisäämällä kilpailua ja pyrkimällä aktiivisesti täyttämään omien maksumarkkinoiden erityisvaatimukset.

2.2 KORTTIOHJELMIEN JA KÄSITTELYPALVELUJEN PITÄMINEN ERILLÄÄN

Kun yhtenäiselle euromaksualueelle pyritään luomaan maksukorttimarkkinoita, joilla on riittävästi kilpailua, tärkeään asemaan nousee periaate, jonka mukaan korttiohjelmien hal-

linnointi on pidettävä erillään korttimaksujen käsittelystä. Periaate kuuluu SEPA-korttimaksuohjeiston (SEPA Cards Framework) keskeisiin vaatimuksiin. Korttiohjelmien osallistujien tulisi voida vapaasti valita käsittelypalvelujen sekä selvitys- ja toimituspalvelujen tarjoajansa. Maksukorttien SEPA -hankkeen käynnistämisen (tammikuu 2008) jälkeen on kuitenkin esitetty epäilyksiä siitä, onko hallinto todella erotettu käsittelytoiminnoista kaikissa korttiohjelmissa. Osa kansallisista pankkiyhteisöistä ja maksukorttiohjelmissa on luonut omaan tulkintaansa perustuvan erottelumallin – ja niin myös kansainväliset korttiohjelmat. Kilpailevat korttiohjelmat ja käsittelypalvelujen tarjoajat arvostelevat usein tapaa, jolla erottelu on käytännössä hoidettu. Osa kansallisista pankkiyhteisöistä on myynyt käsittelytoimintoja hoitavat toimijansa suuremmille yrityksille.

Hankkeen edistäjänä eurojärjestelmä on pyrkinyt korjaamaan tilannetta laatimalla korttiohjelmien ja käsittelytoimintojen erottamista kuvaavan ihanneskenaarion. Erottelu tulisi ihannetapauksessa toteuttaa yritystasolla, ja sen tulisi koskea niin operatiivisia kysymyksiä, tiedonkulkua, taloutta ja kirjanpitoa, liiketoimintaa kuin oikeudellista luonnettakin (erotteluperiaatteita tarkastellaan yksityiskohtaisemmin alla olevassa kehikossa). Ainoastaan lainsäätäjä voi kuitenkin asettaa velvoitteen oikeudelliseen erotteluun.

Ihanneskenaariossa korttiohjelmien hallinnointi pidetään erillään paitsi korttien liikkeeseenlaskupalvelujen¹⁹ ja maksutapahtumien hyvitämis-/välittämispalvelujen²⁰ tarjonnasta myös tapahtumien keskitetystä²¹ käsittelystä.

Jos korttiohjelmalla ja käsittelystä vastaavilla toimijoilla on sama omistaja (esim. hallintayhtiö), erotusperiaatetta tulisi soveltaa koko ryhmän hallintojärjestelyihin.

19 Esimerkiksi reitityskeskusten ja liikkeeseenlaskijan välinen varmennusprosessi, korttien valmistus- ja yksilöinti prosessit sekä viestintä kortinhaltijoille (esim. korttimaksuerittelyt).

20 Esim. kauppiaan ja reitityskeskusten välinen varmennusprosessi sekä maksupäätteiden toimitus-, hallinta- ja/tai ylläpitoprosessit.

21 Reitittäminen, selvitys- ja toimituspalvelut sekä niihin liittyvät lisäarvopalvelut.

Eurojärjestelmä ymmärtää, että korttiohjelmien ja käsittelytoimintojen erottelun ihannemallin kaikkien elementtien toteuttaminen voi olla olemassa oleville organisaatioille sekä kallista että hankalaa.

Kehikko

TOIMINTOJEN ERILLISYYS

Korttiohjelmien ja korttimaksutapahtumien käsittelykeskusten tulisi toimia toisistaan riippumattomasti niin tekniikan kuin työntekijöidenkin suhteen. Niillä ei saisi olla yhteisiä teknisiä infrastruktuureja, eikä samojen työntekijöiden ja päälliköiden tulisi osallistua sekä korttiohjelman että käsittelykeskuksen työhön. Kun toimijoilla on eri päälliköt ja työntekijät, voidaan varmistaa, että:

- toimijoilla ei ole sananvaltaa toistensa tavoitteisiin eikä sääntöihin
- toimijoilla ei ole mahdollisuutta ohjailla toisiaan tai vaikuttaa toistensa toimintaan.

Toiminnallisesta erottelusta huolimatta yksittäisten korttiohjelmien tulisi voida asettaa vähimmäisvaatimuksia toiminnan luotettavuuden ja turvallisuusjärjestelyjen tai käyttämänsä käsittelypalvelun suhteen

Toiminnallinen erottelu tarkoittaa myös, että korttiohjelmien ei tulisi antaa etuoikeuksia tietyille käsittelykeskuksille eikä käsittelykeskusten tietyille korttiohjelmille. Korttiohjelmien siis tulisi tarjota palvelujaan tasapuolisesti kaikille kelpuutetuille käsittelykeskuksille ketään suosimatta, ja päinvastoin.

TIEDONKULUN ERILLISYYS

Korttiohjelman ja käsittelykeskusten välisessä tiedonkulussa ei pitäisi antaa etuoikeuksia millekään yksikölle. Esimerkiksi tuleviin korttiohjelman sääntömuutoksiin (kuten siirtomaksusääntöjen muutoksiin), verkon testaukseen ja verkon sertifiointijärjestelmiin liittyvässä tiedonkulussa mitään käsittelykeskusta ei saa asettaa etuoikeutettuun asemaan.

Käsittelypalveluilta tulisi voida edellyttää vain sellaisten tietojen toimittamista, jotka ovat välttämättömiä korttiohjelman turvallisuusjärjestelyjen kannalta (jolloin voidaan tarvita tietoja myös yksittäisistä maksutapahtumista) tai korttiohjelman transaktiovolyymien laskennassa (jolloin tarvitaan vain kokonaistietoja). Tietoja muiden korttiohjelmien maksutapahtumista (esim. yhdistelmäkorttien tapauksessa) ei voida vaatia missään tapauksessa.

TALouden JA KIRJANPIDON ERILLISYYS

Korttiohjelmilla ja käsittelykeskuksilla tulisi olla erilliset tuloslaskelmat ja taseet. Niiden välillä ei saa olla muita rahoitusvirtoja kuin korttiohjelmien ja käsittelykeskusten välisistä puolueettomista palvelumaksuista koostuvaa rahaliikennettä. Niiden tulisi hoitaa taloutensa erillään ja toisistaan riippumatta.

Erillisen talouden/kirjanpidon avulla pitäisi voida turvata korttiohjelmien ja käsittelykeskusten taloudellinen riippumattomuus ja sulkea pois ristisubventioiden mahdollisuus. Ristisubventiot tulee sulkea pois, sillä niiden avulla jokin käsittely-yksikkö saattaisi pystyä tarjoamaan palveluja subventoimatonta hintaa halvemmalla. Lisäksi jokin korttiohjelma saattaisi pystyä tarjoamaan alennuksia saadessaan käsittelykeskukseltaan tuottoja käsittelytoiminnasta sellaisilla markkinaloikoilla, joilla korttiohjelma pitää käsittelypalvelujen kilpailun loitolla.

LIIKETOIMINNAN ERILLISYYS

Korttiohjelmien ja käsittelykeskusten palveluja ei tulisi niputtaa yhdistelmäpalveluiksi eikä tehdä riippuvaisiksi toisistaan (esim. siten, että joitakin korttiohjelman osallistujasääntöjä sovellettaisiin täysimääräisesti vain silloin, jos käytössä olisi jokin tietty käsittelykeskus). Tarjolla ei saisi olla kannustimia tietyn käsittelykeskuksen palvelujen käyttämiseen tietyn korttiohjelman yhteydessä.

OIKEUDELLINEN ERILLISYYS

Korttiohjelmien ja käsittelykeskusten tulisi toimia erillisinä oikeudellisina yksiköinä, jotta voidaan varmistaa, että:

- korttiohjelman sopimusvelvoitteet eivät sido käsittelykeskusta ja päinvastoin
- toimijoita ei voida saattaa vastuuseen toistensa toimista
- muut osapuolet pystyvät solmimaan sopimussuhteita erikseen korttiohjelman ja käsittelykeskuksen kanssa vailla velvoitetta sopimussuhteeseen molempien kanssa.

Kuten jo kuudennessa SEPA-seurantaraportissa todettiin, vaatimus korttiohjelmien ja käsittelytoimintojen pitämisestä erillään koskee ensisijaisesti neljän osapuolen korttiohjelmiä mutta sitä tulisi soveltaa mahdollisimman pitkälle myös kolmen osapuolen korttiohjelmiin. Erotusvaatimusta ei kuitenkaan tulisi soveltaa niihin korttiohjelmiin, jotka huolehtivat itse sekä korttien liikkeeseenlaskuun että korttimaksutapahtumien hyvittämiseen/välittämiseen liittyvästä käsittelytoiminnasta, eikä lisenssipohjaisiin kolmen osapuolen korttiohjelmiin, joissa kaikki lisenssinhaltijat ovat sopimussuhteessa yksinomaan korttiohjelmaan. Maksupalveludirektiivissä todetaan, että vapaata pääsyä koskevia kriteerejä ei sovelleta näihin korttiohjelmiin. Eurojärjestelmä kuitenkin toivoisi kolmen osapuolen korttiohjelmita kattavampia tietoja niiden liiketoimintamalleista ja lisenssikriteereistä. Lisäksi lisenssinhaltijoilla tulisi olla oikeus käyttää korttien

liikkeeseenlaskussa ja korttimaksutapahtumien hyvittämisessä/välittämisessä haluamaansa palveluntarjoajaa. Korttiohjelman tulisi voida pidättää itsellään ainoastaan oikeus korttimaksujen hyväksymiseen, selvitykseen ja toimitukseen. Vuoden 2013 loppuun mennessä lisenssinhaltijoiden tulisi jo voida toimia paitsi yksittäisissä maissa myös koko yhtenäisellä euromaksualueella.

2.3 KORTTIOHJELMIEN SEPA-KELPOISUUS

Eurojärjestelmä julkaisi maaliskuussa 2009 SEPA-vaatimusten täyttämiskriteerit korttiohjelmiä varten. SEPA-kelpoisuuden saavuttamiseksi korttiohjelmien tulee täyttää EPC:n SEPA-korttimaksuohjeistossa sekä raportissa ”Maksukorttien SEPA – eurojärjestelmän näkemys” (marraskuu 2006) asetetut kriteerit.

Riittävän tiedonsaannin varmistamiseksi eurojärjestelmä odottaa, että SEPA-kriteerien täyt-

tämiseen pyrkivät korttiohjelmat suorittavat itsearviointeja ja julkistavat arviointien tulokset verkkosivuillaan.

Tähän mennessä seuraavat korttiohjelmat ovat julkistaneet itsearviointinsa tulokset verkkosivuillaan ja toimittaneet ne myös maansa keskuspankille: Aactiva (Slovenia), American Express ja Bancomat/PagoBancomat (Italia), Cartes Bancaires (Ranska), Euro 6000 (Espanja), Girocard (Saksa), Karanta (Slovenia), LaserCard (Irlanti), MasterCard, Multibanco (Portugali), PIN (Alankomaat), Servired (Espanja), Sistema 4B (Espanja) sekä Visa.²²

Muita SEPA-kriteerien täyttämiseen pyrkiviä korttiohjelmaa kehoitetaan suorittamaan itsearviointeja ja julkistamaan niiden tulokset. Jo julkistetut itsearviointit tulisi aina tilanteen vaatiessa päivittää.

Eurojärjestelmä tarkastelee SEPA-kriteerejä ja toimintaohjeita tarvittaessa uudelleen itsearviointien ja muun saadun palautteen perusteella sekä ottaen huomioon EPC:n SEPA-korttimaksuohjeistoon tehdyt muutokset ja muun olennaisen kehityksen maksukorttimarkkinoilla.

Eurojärjestelmä pitää myönteisenä, että EPC on päättänyt arvioida ja seurata SEPA-korttimaksuohjeiston noudattamista.

2.4 KÄSITTELYMALLI KORTTIMAKSUJEN VARTEN

Kuudennessa SEPA-seurantareportissa eurojärjestelmä totesi, että maksujen käsittelyä voitaisiin tehostaa käyttämällä samoja sanomastandardeja (XML-pohjainen ISO 20022 -standardi) ja samoja infrastruktuureja niin SEPA-tilisiirtojen ja SEPA-suoraveloitusten kuin korttimaksujenkin käsittelyssä. Jotta kirjava korttiohjelmien, pankkien sekä maksutapahtumien käsittelijöiden todellisuus saataisiin paremmin SEPA-korttimaksuohjeistossa esitettyjen pankkeja, korttiohjelmaa ja käsittelypalveluja koskevien EPC:n strategisten visioiden mukaisesti, eurojärjestelmä kehotti laatimaan mallin korttimaksujen käsittelyä varten. Toisessa vaiheessa keskeisiä infrastruktuureja kehoitettiin

kehittämään teknistä yhteentoimivuutta koskeva malli SEPA-vaatimusten mukaista korttimaksujen käsittelyä varten.

EPC:n täysistunto päätti joulukuussa 2009 ulottaa Peach/CSM Framework -ohjeiston koskemaan myös korttimaksuja ja perustaa pienen työryhmän. Asiassa ei kuitenkaan ole vielä edetty, eikä infrastruktuureilta edellytettävä seurantatyö siis sekään ole alkanut.

Jotta työ saataisiin vauhtiin, eurojärjestelmä kehottaa EPC:tä päivittämään Peach/CSM Framework -ohjeistoa ja SEPA-korttimaksuohjeistoa joulukuussa 2009 tekemänsä päätöksen mukaisesti. Lisäksi EPC:n tulisi käynnistää vuoropuhelu kaikkien korttimaksuohjeistoa noudattavien korttiohjelmien, maksutapahtumien käsittelijöiden ja hyvittäjien/välittäjien sekä korttien liikkeeseenlaskijoiden kanssa, jotta päästäisiin yhteisymmärrykseen yhdenmukaisten liiketoimintasääntöjen ja standardien täytäntöönpanosta niiden säännöissä ja palveluissa. On myös ehdotettu, että standardointihankkeissa kehitettäisiin standardeja varmennussanomille ja tapahtumien selvityssanomille. Infrastruktuurien tulisi joko sitoutua johonkin olemassa olevaan yhteentoimivuusmalliin tai luoda uusi malli. Eurojärjestelmä tarkastelee maksukortti-infrastruktuureille asetettavia SEPA-kriteerejä tuonnempana.

2.5 MAKSUKORTTEIHIN LIITTYVÄ STANDARDINTYÖ

Eurojärjestelmä pitää myönteisenä, että vastuun jakautuminen maksukortteihin liittyvässä standardintyössä on selkeytynyt EPC:n korttiosa-puolifoorumin perustamisen myötä. Foorumi aloitti työnsä lokakuussa 2009. Siihen kuuluu pankkien/maksulaitosten, maksukorttiohjelmien, korttimaksutapahtumien käsittelijöiden, korttien ja maksupäätteiden valmistajien sekä vähittäiskaupan edustajia. Puheenjohtajan tehtävistä vastaavat yhdessä EPC ja vähittäiskaupan edustaja. EPC vastaa edelleen strategisesta visioinnista ja maksukortteihin liittyvistä liiketoimintasään-

²² Ks. myös <http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/compliance/html/index.en.html>.

nöistä, ja korttiosapuolifoorumi puolestaan paneutuu toiminnallisiin vaatimuksiin sekä turvallisuus- ja menettelyvaatimuksiin. Foorumi on ottanut vastuulleen SEPA-korttimaksuihin liittyvää standardointia koskevien vaatimusten (SEPA Cards Standardisation Volume – Book of Requirements) ylläpitämisen ja kehittämisen. Tavoitteena on yhdenmukaistaa maksukorttipalvelujen toiminnallisia ja turvallisuusvaatimuksia.

Eurojärjestelmä odottaa EPC:ltä tietoja kaikista parhaillaan käytössä tai valmisteilla olevista standardeista, jotka koskevat korttimaksutapahtumien täysin automaattista käsittelyä (maksupäätteet ja pankkiautomaatit), sekä suosituksia SEPA-yhteyksissä käytettäviksi standardeiksi. Varsinainen toimeenpanostandardien ja -määrittelyjen kehittämistyö on kustakin osa-alueesta (maksuprosessin vaiheet kortista maksupäätteeseen, maksupäätteestä hyvittäjälle/välittäjälle ja tältä liikkeeseenlaskijalle sekä sertifiointi ja tyyppihyväksyntä) vastaavan standardointihankkeen vastuulla. Parhaillaan on käynnissä useita hankkeita, joissa kehitetään standardeja näitä osa-alueita varten. Hankkeita vievät eteenpäin mm. CIR TWG²³, EPAS²⁴, Berlin Group²⁵ ja ISO. Toimeenpanomäärittelyjen kehittämisessä on edistytty, mutta työtä on vielä tehtävä, jotta niitä aletaan noudattaa laajalaisesti. CAS-hankkeessa (Common Approval Scheme)²⁶ on laadittu toimeenpanomäärittelyt turvallisuussertifiointia varten. Eurojärjestelmä arvostaa tehtyä työtä ja meneillään olevaa kokeilua. EPC on hyväksynyt turvallisuussertifiointiin sekä sertifiointityön hallintaelimeen liittyvät hallinnolliset näkökohdat, mutta käytännön seikoista keskustellaan yhä. Eurojärjestelmä ennakoii, että ajan mittaan kehittyvä hallintorakenne, ja odottaa EPC:n ja CAS-hankkeen jäsenten sopivan konkreettisista ehdotuksista.

Maksukortteihin liittyvän standardointityön eri osa-alueilla on käynyt selväksi, että Euroopan maksusektorin on tärkeää osallistua suoraan ja koordinoitusti (mieluiten EPC:n edustamana) kansainvälisten standardointielinten työhön, jotta

eurooppalaisten osapuolten vaatimukset voidaan täyttää. Asian oikeudellisten puolten ohella tulisi muistaa, että jos ei vaikuteta standardointityön hallintoon, ei voida vaikuttaa myöskään standardien ja määrittelyjen sisältöön. Erityisen valitettavasti tämä ilmenee PCI SSC -standardointielimen määrittelyissä, jotka koskevat maksupäätteitä (PCI PTS, aiemmin PCI PED) sekä tietojen taltiointia (PCI DSS). Niissä ei oteta huomioon EMV-standardin käyttöön siirtyneissä maissa suoritettujen maksutapahtumien erityispiirteitä, minkä vuoksi kyseisissä (Euroopan) maissa tarvitaan ylimääräisiä investointeja. EMVCo-standardointielimen kohdalla eurooppalaiset vaatimukset jäävät täyttymättä pääasiassa siinä mielessä, että kontaktittomien ja mobiilimaksusovellusten kehittämisessä ei ole juuri edistytty. Kehittämistyötä tehdään yhä kansainvälisten korttiohjelmien tasolla eikä EMVCo-organisaatiossa.

Eurojärjestelmä peräänkuuluttaa EPC:ltä konkreettisia ehdotuksia siitä, miten EPC voisi osallistua aktiivisemmin EMVCo- ja PCI SSC -organisaatioiden toimintaan. Toinen vaihtoehto on, että eurooppalaiset korttiohjelmat osallistuvat hyvin koordinoitusti ja suoraan kummankin organisaation toimintaan.

23 CIR TWB (Common Implementation Recommendations Technical Working Group) on avoimeen standardiin perustuva Euroopan EMV-käyttäjien hanke. CIR TWB toimii Euroopan EMV-käyttäjärühmän ja EMVCo:n neuvottelukunnan teknisenä viiteryhmänä.

24 EPAS (Electronic Protocols Application Software) on Euroopassa käynnistetty ei-kaupallinen hanke, jonka tarkoituksena on kehittää maksupäätelyympäristössä (maksupäätelaitteissa ja -sovelluksissa, point of interaction) käytettäviä yhteyskäytäntöjä (protokollia). Hankkeen aikomuksena on kehittää yhteyskäytäntöjä maksupäätteiden hallintaa, vähittäiskaupan sovelluksia ja maksutapahtumien hyvittämistä/välittämistä varten.

25 Berlin Group koostuu tällä hetkellä 23 keskeisestä maksukorttialan toimijasta, jotka ovat määritelleet joukon yhteisiä standardeja korttimaksutapahtumien hyvittäjien/välittäjien ja liikkeeseenlaskijoiden välistä tapahtumien käsittelyä varten Euroopassa.

26 Common Approval Scheme -hankkeessa pyritään yhdenmukaistamaan maksukortteihin ja maksupäätteisiin liittyviä turvallisuusvaatimuksia ja sertifiointiprosesseja. Eurooppalaiset korttiohjelmat perustivat hankkeen vuonna 2004. Tällä hetkellä hankkeeseen osallistuu myös useita eurooppalaisia organisaatioita (kuten PAN Nordic Card Association ja UK Cards Association) sekä useita kansainvälisiä korttiohjelmiä (American Express, MasterCard ja VISA).

3 SÄHKÖISET SEPA-MAKSUT

Sähköinen kaupankäynti on vahvassa kasvussa, ja verkossa suoritetaan yhä enemmän maksuja. Samalla verkossa suoritettaviin korttimaksuihin liittyvät petokset ovat lisääntyneet merkittävästi, mikä aiheuttaa yhä enemmän huolta. Eurojärjestelmä katsookin, että turvallisia ja tehokkaita verkkomaksamisen ratkaisuja tarvitaan koko yhtenäisellä euromaksualueella. Sähköisiä maksuja koskevat EPC:n pitkän aikavälin tavoitteet ovat kylläkin eurojärjestelmän odotusten mukaisia, mutta EPC ei ole tähän mennessä edennyt alalla toivotusti. Tämänhetkisistä sähköisiä maksuja koskevista hankkeista lupaavin on aikomus testata EPC:n alustustyön pohjalta, sopivatko merkittävät verkkopankkipohjaiset verkkomaksuratkaisut eps, iDEAL ja giro pay toimintaperiaatteiltaan yhteen. Eurojärjestelmä tukee hanketta ja odottaa näiden kolmen järjestelmän olevan avoinna myös liittymishalukaille muille yhteisöille tai järjestelmille. Lisäksi eurojärjestelmä kannustaa voimakkaasti pankkialaa kehittämään koko yhtenäisen euromaksualueen kattavia sovelluksia verkkomaksamista varten.

Mobiilimaksamisen kehittäminen on vielä alkutekijöissään. Työtä hankaloittaa, että laajaan käyttöön tulevien mobiilimaksusovellusten kehittämisessä tarvitaan suuri joukko eri osapuolia. Eurojärjestelmä odottaa, että EPC saa teoreettisen pohjatyon päätökseen vuoden 2012 puoliväliin mennessä. Mobiilimaksupalveluja koskevissa nykyisissä ja tulevista hankkeista tulisi noudattaa EPC:n luomaa teoreettista perustaa, jotta vältetään hajanaisuudelta ja voidaan kehittää koko yhtenäisellä euromaksualueella tarjottavia palveluja.

3.1 SÄHKÖISET MAKSUT: VERKKO- JA MOBIILIMAKSAMINEN

Sähköiset maksut voidaan väljästi määritellä maksuiksi, joissa toimeksianto, käsittely ja vastaanotto tapahtuvat elektronisesti. Internetin suosion kasvu 1990-luvulta lähtien on synnyttänyt tarpeen kehittää maksuvälineitä, joilla voidaan ostaa digitaalisia ja aineellisia hyödykkeitä ja palveluja Internetin välityksellä.

Tällaisia sähköisiä maksuja kutsutaan yleensä verkkomaksamiseksi. Koska pankeilla ei ole ollut tarjolla soveltuvia palveluja, markkinoille on tullut uusia palveluntarjoajia. Sähköisen kaupankäynnin suosion luonnollisena seurauksena on kehittynyt erityisiä maksumekanismeja verkkomaksamista varten.

Verkkomaksamisessa – eli ostettaessa verkossa toimivalta kauppiaalta digitaalisia tai aineellisia tavaroita ja palveluja – maksutietojen ja maksumääräysten välittäminen ja vahvistaminen asiakkaan ja palveluntarjoajan välillä tapahtuu verkon (Internetin) välityksellä.

Tavallisia (verkko-ostosprosessiin kuulumattomia) maksuja ei pidetä verkkomaksuina, vaikka ne suoritettaisiin verkkopankissa. Määritelmän mukaan verkkomaksamiseksi ei siis katsota verkkopankissa suoritettavia tilisiirtoja eikä perinteisiä muuten kuin verkossa suoritettavia maksuja (esim. käteismaksu toimituksen yhteydessä). Myöskään verkkolaskupalvelun käyttöä (Electronic Bill Presentment & Payment, EBPP) ei pidetä verkkomaksamisena, sillä se ei ole osa verkko-ostosprosessia.

Ei ole väliä, millä laitteella (pöytätietokone, kannettava tietokone, minikannettava, älypuhelin) ja mitä tekniikkaa käyttäen verkkoyhteys luodaan. Kun maksutiedot välitetään ja vahvistetaan verkossa, kyse on verkkomaksamisesta eikä mobiilimaksamisesta.

Matkapuhelimet ovat saavuttaneet ennennäkemättömän suosion, joka ylittää tuotekehittelyn historiassa jopa Internetin suosion. Yhä useammassa maassa on jo enemmän matkapuhelimia kuin asukkaita. Lisäksi matkapuhelimet ovat yleisesti käytössä paitsi teollisuusmaissa myös kehitysmaissa. Koska monet pitävät matkapuhelimestaan parempaa huolta kuin lompakostaan ja koska matkapuhelintekniikka tarjoaa monia mahdollisuuksia, matkapuhelimiin perustuvia maksumekanismeja (niin verkkoympäristöä kuin fyysistäkin ympäristöä varten) on ollut helppo ryhtyä kehittämään.

Mobiilimaksamisessa – eli ostettaessa palveluja taikka digitaalisia tai aineellisia hyödykkeitä matkapuhelimen välityksellä verkossa tai sen ulkopuolella – maksutiedot ja maksumääräys toimitetaan ja/tai vahvistetaan asiakkaan ja maksupalveluntarjoajan välillä matkapuhelinyhteyden perustuvaa viestintä- ja tiedonsiirtotekniikkaa (esim. puhelinyhteys, tekstiviestit, NFC-yhteys) käytäten. Mobiilimaksujen toimeksiantamisessa, vahvistamisessa ja/tai vastaanottamisessa käytetään matkapuhelintekniikkaan perustuvaa laitetta, jossa on näppäimistö tai kosketusnäyttö (etämaksaminen) tai jossa hyödynnetään kontaktitonta tekniikkaa kuten NFC-tekniikkaa tai Bluetooth-tekniikkaa (kontaktittomat maksut).

Mobiilimaksut voidaan jakaa edelleen kontaktitomiin maksuihin ja etämaksuihin. Kontaktittomassa mobiilimaksamisessa maksaja ja maksunsaaja (tai maksunsaajan pääte kuten myynti- tai pysäköintimaksuautomaatti tai joukkoliikenteen lippuautomaatti) ovat samassa paikassa, minkä vuoksi puhutaan myös lähimaksamisesta. Etämaksamisessa näin ei yleensä ole.

Kontaktittomaan mobiilimaksamiseen ei lueta kontaktittomia korttimaksuja (joissa niin ikään käytetään NFC-tekniikkaa), joita ei siis suoriteta matkapuhelimen vaan maksukortin avulla. Mukaan ei lueta myöskään älypuhelimella suoritettavia verkkomaksuja, jotka maksetaan Internetin välityksellä ja lasketaan siis verkkomaksamiseksi. Tarkennus on tarpeen, sillä älypuhelimilla voi ottaa yhteyden Internetiin lähes missä ja milloin tahansa. Sekamalleja, joissa maksutoimeksianto annetaan verkossa (esim. antamalla matkapuhelinnumero) mutta vahvistus tapahtuu matkapuhelimella (esim. syöttämällä vahvistuskoodi), tulisi pitää mobiilimaksuina, sillä asiakkaat mieltävät ne sellaisiksi.

Uudenlaisten maksuratkaisujen kehityksen vuoksi EKP ja EU-maiden kansalliset keskuspankit päättivät käynnistää taas tilannearvioinnin, jossa tarkkaillaan ja kartoitetaan maksu-

innovaatioiden kehitystrendejä verkossa toteutettavan kyselyn avulla. Kyselyjä on aiemmin suoritettu vuosina 2004, 2005 ja 2006.²⁷

3.2 VERKKOMAKSAMINEN

Euroopassa eri mailla on yhä kansalliset verkkomaksuomarkkinansa, eivätkä eurooppalaiset pääse tällä saralla hyötymään sisämarkkinoiden eduista. Digitaalisten sisämarkkinoiden luomiseksi tulisi poistaa lainsäädännölliset esteet ja helpottaa sähköistä maksamista ja laskutusta sekä riita-asioiden ratkaisemista, mikä lujittaisi kuluttajien luottamusta. Euroopan komission julkaisemassa Euroopan digitaalistrategiassa²⁸ edellytetäänkin määräajan asettamista verkkomaksamisen sisämarkkinoihin siirtymiselle. Tällä hetkellä vain 8 % verkko-ostosten tekijöistä EU:ssa tekee verkko-ostoksia toisesta maasta, ja Euroopan komission tutkimuksen perusteella 60 % tällaisista ostosyrityksistä epäonnistuu teknisten tai oikeudellisten esteiden vuoksi (esim. koska ulkomaisia luotokortteja ei hyväksytä).²⁹ Verkossa toimivat kauppiat tarvitsevat pikaisesti maksutapoja, joissa maksajan henkilöllisyys pystytään todentamaan asianmukaisesti. Verkkopankkipohjaiset maksuratkaisut vaikuttavat vahvalta vaihtoehdolta. Euroopan etämyyntijärjestö EMOTA (European E-Commerce and Mail Order Trade Association) pitää tervetulleina kaikkia aloitteita, joiden avulla verkkopankkipohjaisista verkkomaksuratkaisuista tulee rajat ylittävän kaupan vakioratkaisu Euroopassa.³⁰

Korttimaksut, joista verkkomaksamisessa edelleen on valtaosin kyse, eivät selvästikään ole kaikkein soveltuvin etämaksutapa, ellei niiden yhteydessä käytetä tehostettuja turvallisuusmenettelyjä kuten dynaamista henkilöllisyyden todentamista. Näkemystä tukee se, että petokset ovat lisääntyneet sellaisten maksujen

27 Vuosien 2005 ja 2006 kyselyjen tulokset ovat saatavilla osoitteessa <http://www.esepa.eu>.

28 Euroopan digitaalistrategia, KOM(2010) 245, 19.5.2010.

29 Ks. http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/EC_e-commerce_Final_Report_201009_en.pdf.

30 Ks. <http://www.emota.eu/images/stories/emotapositiononline-payments2009.pdf>.

yhteydessä, joissa itse korttia ei esitetä (ks. myös vähittäismaksujen turvallisuutta käsittelevä luku 4). Lisäksi verkossa voi tavallisesti maksaa vain yhden tai kahden (useimmiten kansainvälisen) korttiohjelman korteilla. Monet kuluttajat, jotka joko eivät pysty (koska kauppias ei hyväksy korttia) tai eivät halua (turvallisuus- huolien vuoksi) maksaa verkko-ostoksiaan maksukortilla, joutuvat turvautumaan tehottomampiin ja kalliimpiin maksutapoihin (esim. käteismaksu toimituksen yhteydessä). Useat näistä kuluttajista käyttävät kuitenkin jo verkkopankkia, joten heille voisi olla merkittävää hyötyä kaikkialla yhtenäisellä euromaksualueella tarjolla olevista verkkopankkipohjaisista verkkomaksupalveluista. Verkkopankin käytön voidaan odottaa yleistyvän entisestään, joten on syytä tarttua näin tarjoutuvaan mahdollisuuteen tuottaa lisäarvoa kuluttajille ja maksupalveluntarjoajille.

Eurojärjestelmä pitää tervetulleina 2.12.2009 kokoontuneen Ecofin-neuvoston päätelmiä innovatiivisista maksutavoista. Ecofin-neuvoston tavoin se kehottaa a) rahoitusalaan kehittämään ratkaisuja verkkomaksamista ja mobiilimaksamista varten sekä b) pankkeja ja maksupalveluntarjoajia kehittämään ja aktiivisesti markkinoimaan verkko- ja mobiilimaksupalveluja.

EPC on tehnyt työtä sähköisten maksujen parissa jo noin kuuden vuoden ajan. Parhaillaan valmisteltavana on malli, joka sisältää erityisiä sääntöjä ja standardeja verkkopankkipohjaisia verkkomaksujärjestelyjä varten. Ensimmäisessä vaiheessa verkkomaksamisen mallilla pyritään edesauttamaan SEPA-tilisiirtoon perustuvia verkkomaksuja, joihin liittyy maksutakuu kauppiaille. Mallin myötä jo olemassa olevien ja uusien verkkopankkipohjaisten verkkomaksujärjestelyjen (nykyisistä merkittävimmät ovat iDEAL³¹ Alankomaissa, eps³² Itävallassa ja giropay³³ Saksassa) tulisi voida vaihtaa sanomia keskenään. Näin kuluttajat voisivat maksaa toisessa maassa toimivalle verkkokauppiaille verkkopankkinsa välityksellä, ilman että sekä kuluttajan että kauppiaan pankkien täytyisi olla mukana samassa verkkopankkipohjaisessa verkkomaksujärjestelyssä.

EPC:n täysistunto päätti syyskuussa 2009, että pitkällä aikavälillä verkkomaksamisen mallin tavoitteena on saattaa palvelut kaikkien kuluttajien saataville. EPC:n mukaan tämä edellyttää, että yhtenäisellä euromaksualueella

- 1) kaikki EPC:n vähimmäiskriteerien mukaiset verkkomaksujärjestelyt saadaan noudattamaan verkkomaksamisen mallia
- 2) kaikki pankit ovat ainakin yhden verkkomaksamisen mallia noudattavan verkkomaksujärjestelyn jäseniä
- 3) kaikki tilinhaltijat pystyvät tekemään SEPA-verkkomaksuja
- 4) SEPA-tunnuksen käyttö verkkomaksujärjestelyissä kertoo yhdenmukaisesta käyttökokemuksesta kaikkialla yhtenäisellä euromaksualueella.

Mallissa esitetyt pitkän aikavälin tavoitteet ovat yleisesti ottaen eurojärjestelmän odotusten mukaisia. Eurojärjestelmä pitää kuitenkin ongelmallisena, että EPC:n mukaan tavoitteet ovat täysin vapaaehtoisia eikä niistä tehdä pakottavia EPC:n päätöksellä. Tämä hankaloittaa todennäköisesti koordinoitua, ja valtaosa yhteisöistä ja markkinaosapuolista jäänee odottamaan tilanteen kehittymistä. Huolta ovat lisänneet EPC:n alkuvuodesta 2010 esittämän kannanottopyynnön tulokset, joiden mukaan Euroopan pankkiyhteisöjen into omaksua verkkomaksamisen malli on varsin laimeaa. Jotkin yhteisöt näyttäisivät pelkäävän, että houkuttelevien verkkomaksamisen ratkaisujen kehittäminen vähentäisi niille korttimaksuista kertyviä tuloja, minkä vuoksi ne pitäytyvät mieluummin korttimaksupohjaisissa verkkomaksuratkaisuissa.

31 Vuonna 2009 iDEAL välitti 45,4 miljoonaa maksua, joiden kokonaisarvo oli 3,4 miljardia euroa. Maksujen määrän odotetaan lisääntyvän 50 % vuonna 2010.

32 Vuonna 2009 eps välitti 1,7 miljoonaa maksua, joiden kokonaisarvo oli 120 miljoonaa euroa. Maksujen määrän odotetaan lisääntyvän 20 % vuonna 2010.

33 Vuonna 2009 giropay välitti 4,6 miljoonaa maksua, joiden kokonaisarvo oli 290 miljoonaa euroa. Maksujen määrän odotetaan lisääntyvän 30 % vuonna 2010.

Epätarkoituksenmukaisten ja tehottomien maksutapojen suuri osuus verkkomaksuissa sekä useiden osapuolten esittämät toiveet euroopalaisesta ratkaisusta ovat osoittaneet, että verkkopankkia hyödyntäville verkkomaksuratkaisuille on paitsi tilaa myös todellinen tarve. Ensimmäisessä vaiheessa eurojärjestelmä kehottaa olemassa olevia verkkomaksujärjestelyjä varmistamaan yhteentoimivuuden eli mahdollistamaan varmennetun maksun siirtymisen yhteen järjestelmään kuuluvalla maksajalta toiseen järjestelmään kuuluvalla maksusaajalle. Yhteentoimivuuden tulisi perustua avoimiin standardeihin, ja SEPA-yhteyksissä käytettyjä standardeja (kuten XML-pohjaista ISO 20022 -standardia sekä IBAN- ja BIC-koodeja) tulisi käyttää niin pitkälti kuin mahdollista. Alankomaissa, Itävallassa ja Saksassa käytössä olevat järjestelyt neuvottelevat parhaillaan mahdollisuudesta testata yhteentoimivuutta verkkomaksamista koskevan EPC:n valmistelutyön pohjalta. Eurojärjestelmä antaa täyden tukensa testaushankkeelle ja odottaa, että myös muut yhteisöt/järjestelyt voivat halutessaan osallistua siihen.

Verkkomaksujärjestelyjen yhteistyötä tulisi tehdä näkyvämmäksi (esim. näyttämällä yhteistyöhön liittyneiden toimijoiden logot). Kaikkien pankkien, jotka tarjoavat verkkopankkipalveluja, tulisi ottaa palveluvalikoimaansa myös verkkopankkipohjaiset verkkomaksupalvelut. Jos ne kehittävät oman järjestelyn, sen tulisi perustua omien standardien asemesta avoimiin standardeihin. Toinen vaihtoehto olisi liittyä jo olemassa olevaan järjestelyyn. Pystyäkseen kilpailemaan muiden verkkomaksujärjestelyjen kanssa verkkopankkipohjaisten verkkomaksupalvelujen tulisi harkita useamman valuutan määräraisten palvelujen tarjoamista eikä rajata toimintaansa pelkkiin euromääräisiin maksuihin. Näin helpotettaisiin myös rajat ylittävää sähköistä kaupankäyntiä euroalueen ulkopuolisissa EU-maissa.

Järjestelyjen keskinäiselle yhteentoimivuudelle ei saisi olla perusteettomia esteitä, ja asianmukaisella hallinnolla tulisi varmistaa, että sellaiset pankit/pankkiyhteisöt, joiden mielenkiinto

verkkopankkia hyödyntäviä verkkomaksujärjestelyjä kohtaan on vähäinen, eivät estä edistykseksiä yhteisöjä etenemästä. Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä yhteentoimivuuden tulisi johtaa liiketoimintasääntöjen ja teknisen toteutuksen yhdenmukaistumiseen. Jotta kilpailua olisi riittävästi, on varmistettava, että järjestelyt ja käsittelypalvelut ovat asianmukaisesti erillään.

Eurojärjestelmä kannustaa voimakkaasti maksualaa paneutumaan riittävällä tarmolla tärkeään verkkomaksamisen alaan. Vain siten voidaan varmistaa Euroopan verkkotalouden kilpailukyky.

3.3 MOBIILIMAKSAMINEN

Koska matkapuhelimia käytetään yleisesti kaikkialla Euroopassa ja niiden välityksellä on mahdollista antaa maksutoimeksiantoja, SEPA-mobiilimaksut tarjoavat ihanteellisia kehitysmahdollisuuksia.

EPC ja muut toimialan järjestöt (esim. Mobey Forum) ovat laatimassa teoreettisia periaatteita mobiilimaksuympäristön kehittämiseksi. Samalla eri puolilla yhtenäistä euromaksualuetta on käynnissä kokeiluhankkeita. Ollaan kuitenkin vielä kaukana tilanteesta, jossa mobiilimaksuratkaisuja toteutettaisiin laaja-alaisesti koko euromaksualueella.

EPC julkaisi heinäkuussa 2010 ensimmäisen version raportista, jossa kuvataan mobiilimaksamista yleisesti ja paneudutaan erityisen tarkasti kontaktittomina mobiilimaksuina suoritettaviin korttimaksuihin. Lisäksi EPC ja GSMA-ryhmittymä ovat yhdessä laatineet asiakirjan, jossa kuvataan maksusovellusten tarjoajien (pankkien) ja matkapuhelinverkkoperaattorien roolia ja vastuita matkapuhelinten UICC-kortteihin (Universal Integrated Circuit Card) liitettävien korttimaksamisen mobiilisovellusten tarjoamisesta ja hallinnasta.

Eurojärjestelmä pitää arvossa EPC:n työtä mobiilimaksamisen kehittämiseksi. Kouraantuntuvia tuloksia olisi kuitenkin pyrittävä saavuttamaan jo lähikuukausina, jotta mobiilimaksamisen

ratkaisuja voitaisiin kehittää ja toteuttaa nopeasti ja jotta ei pääsisi syntymään eri toimijoiden omia ratkaisuja, joiden (maantieteellinen) käyttöala on rajallinen. EPC:n tulisikin tiedottaa markkinaosapuolille avoimesti, milloin se julkistaa toimeenpano-ohjeet seuraavia ensisijaisia mobiilimaksuluokkia varten: 1) SEPA-korttimaksut kontaktittomina mobiilimaksuina, 2) SEPA-korttimaksut mobiileina etämaksuina ja 3) SEPA-tilisiirrot mobiileina etämaksuina. EPC:n toimien perusteella eurojärjestelmä odottaa, että mobiilimaksuja koskeva kokonaistyö (nykylaajuudessaan) saadaan valmiiksi vuoden 2012 puoliväliin mennessä.

Jotta EPC saisi työnsä valmiiksi aikataulun mukaisesti, sen kannattaa hyödyntää jo tehtyä (esim. mobiilimaksualan ryhmittymien) työtä aina kun mahdollista. Eurojärjestelmä arvostaa EPC:n pyrkimystä varmistaa, että kaikki valitut asiakirjat ja standardit ovat saatavilla oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin (eli Euroopan komission määrittelemien ns. FRAND-periaatteiden mukaisesti).

Eurojärjestelmä hyväksyy EPC:n prioriteettijärjestyksen, jonka mukaan ensin analysoidaan kontaktittomia mobiilimaksuja ja sitten etämaksuina suoritettavia mobiilimaksuja. Eurojärjestelmän näkemyksen mukaan mobiilimaksuratkaisujen käytännön toteutuksen ei kuitenkaan välttämättä tarvitse edetä samassa järjestyksessä kuin teoreettinen työ, sillä etämaksuina suoritettavat mobiilimaksut edellyttävät vähemmän infrastruktuuri-investointeja kuin kontaktittomat mobiilimaksut.

Lisäksi prepaid-ratkaisut saattaisivat olla avuksi pyrittäessä saamaan mobiilimaksamiselle laaja hyväksyntä. Ne myös edesauttaisivat pienten käteismaksujen korvautumista vähitellen sähköisillä maksuilla. EPC:n tulisi ainakin pitää mielessä prepaid-mobiilimaksut ja laatia opastusta siitä, miten ne voitaisiin sovittaa nykyiseen järjestelmään, joka perustuu SEPA-korttimaksuihin ja SEPA-tilisiirtoihin.

Vaikuttaa siltä, että laajan hyväksynnän saaminen mobiilimaksuratkaisuille riippuu

paljolti muun muassa siitä, onnistutaanko päättämään tehokkaasta turvaelementistä, kehittämään johdonmukaisia standardeja ja pystytäänkö herättämään luottamusta mobiiliteknikkaan maksamisessa. Turvaelementin valinnassa EPC ja matkapuhelinverkko-operaattorien edustaja GSMA näyttäisivät suosivan UICC-korttia, mutta muitakin vaihtoehtoja tulisi analysoida perusteellisesti. Eurojärjestelmä ei aseta mitään turvaelementtiratkaisua muiden edelle, kunhan valittu ratkaisu tarjoaa riittävän turvallisuustason ja pankit pystyvät vaikuttamaan hallintoihin riittävästi.

Standardoinnin saralla EPC:n tulisi kertoa selkeästi, mille kannalle se aikoo asettaa. Aktiivinen osallistuminen standardointityöhön ja varsinkin maksustandardien kehittämiseen olisi toivottavaa, jotta Euroopan edut tulisivat asianmukaisesti edustetuiksi. Osana tätä työtä EPC:n tulisi olla mukana laatimassa sertifiointiprosessia turvaelementtiä ja sen sisältämiä sovelluksia varten. Riittävä turvallisuus on pystyttävä takaamaan mobiilimaksamisen arvoketjun kaikissa vaiheissa, jotta mobiilimaksamiseen voidaan luottaa. Eurojärjestelmä odottaa, että tulevat mobiilimaksusovellukset ovat vähintään yhtä turvallisia kuin niiden pohjana olevat perusmaksutavat.

Kaiken kaikkiaan mobiilimaksupalvelujen kehittäminen on vasta alkuvaiheessa. Jos EPC laatii olemassa olevien infrastruktuurien ja jo toteutettujen kokeilujen pohjalta kehitysstrategian mobiilimaksamisen yleistymisen vauhdittamiseksi markkinoilla, se voisi auttaa ratkaisemaan pattitilanteen, jossa yhtäältä markkinatoimijat odottavat käyttäjiltä lisää kysyntää ennen uusiin tuotteisiin investoimista ja toisaalta kuluttajien kysyntä ei voi lisääntyä, koska markkinoilla ei ole saatavilla tuotteita.

On otettava huomioon, että mukana olevien osapuolten suuri määrä tekee mobiilimaksamiselle otollisen ympäristön luomisesta erityisen mutkikasta. Eurojärjestelmä kuitenkin odottaa, että euroalueella jo aloitetuissa ja tulevissa hankkeissa noudatetaan EPC:n teoreettisia linjauksia, jotta vältetään kirjavilta ratkaisuilta

ja voidaan kehittää koko yhtenäisen euromaksu-alueen kattavia palveluja.

4 VÄHITTÄISMAKSUJEN TURVALLISUUS

Vähittäismaksujen turvallisuus on avainasemassa, jotta kuluttajat ja yritykset voivat luottaa yhtenäiseen euromaksualueeseen. Yksittäisten pankkien riskiperusteiset ratkaisut eivät välttämättä ole paras tapa saavuttaa toimialalla kokonaisuutena tarvittava turvallisuustaso, sillä liiketoiminnassa hyväksyttävä riskitaso ei välttämättä ole sama kuin yhteiskunnallisesti hyväksyttävä riskitaso.

Maksuvälineitä koskevat eurojärjestelmän yhdenmukaistetut yleisvalvontamenetelmät ja -standardit (Harmonised oversight approach and oversight standards for payment instruments³⁴) selventävät yleisvalvontaa koskevia turvallisuusodotuksia. Jos luottamusta Euroopan maksujärjestelmiin ja -palveluihin mielitään lujittaa, turvallisuusvaatimuksista ja niiden määrittelyyn osallistuvista toimijoista tulisi olla saatavilla tarkempia tietoja. Eurojärjestelmä tukee pyrkimyksiä saada aikaan yhteisymmärrys keskeisistä turvallisuusvaatimuksista (kuten kahteen tekijään perustuvasta henkilöllisyyden todentamisesta) viranomaisten ja markkinatoimijoiden kesken. Se myös aikoo perustaa foorumin, jolla seurataan kehitystä markkinoilla ja edistetään turvallisuusvaatimusten yhtenäistämistä Euroopassa.

Markkinaosapuolia kannustetaan ryhtymään ajanmukaisiin toimiin tietoturvallisuuden parantamiseksi ja maksupetosten estämiseksi. Etämaksuissa olisi otettava käyttöön uuden-aikaisia henkilöllisyyden todentamiskäytäntöjä, ja niitä olisi siirryttävä käyttämään vuoden 2012 loppuun mennessä. Sellaisissa korttimaksuissa, joissa itse korttia ei esitetä, tulisi käyttää turvallisia maksukäytäntöjä (kuten 3D Secure ja virtuaaliset kortit). Tällaisten käytäntöjen noudattamiseen tulisi kannustaa soveltamalla vastuujärjestelmää (jollaista on käytetty esim. EMV-standardin käyttöön siirtymisen kannustimenä).

Eurojärjestelmä on havainnut joitakin välityspalveluihin eli ns. overlay-maksupalveluihin liittyviä riskejä, ja se seuraa tarkasti kehitystä näiden palvelujen saralla.

Maksukorttien magneettijuovan suhteen eurojärjestelmä on samoilla linjoilla Europolin kanssa. Se myös tukee maksukorttialan pyrkimyksiä parantaa korttimaksutapahtumien turvallisuutta siirtymällä käyttämään maksukorteissa magneettijuovan asemesta EMV-standardin mukaisia siruja. Eurojärjestelmä katsoo, että vuodesta 2012 eteenpäin kaikissa uusissa SEPA-korteissa tulisi käyttää ainoastaan sirua. Näin voidaan varmistaa asteittainen siirtyminen sirukorttien käyttöön. Jos maksukorttiala päättää käytännön syistä säilyttää myös magneettijuovan, juovasta olisi poistettava kaikki tiedot, jotka mahdollistavat maksutapahtumien suorittamisen. Niin kauan kuin yhtenäisen euromaksualueen ulkopuolella on alueita, joilla ei ole kokonaan siirrytty EMV-standardin mukaisten sirukorttien käyttöön, kortinhaltijoilla tulee kuitenkin olla mahdollisuus saada pyynnöstä perinteisellä magneettijuovalla varustettu kortti.

4.1 VÄHITTÄISMAKSUPALVELUJEN TARJOAJILLE TASAPUOLISET TURVALLISUUSVAATIMUKSET

Luotaessa tasapuolisia toimintaedellytyksiä turvallisten maksutapojen ja -palvelujen tarjoajille on otettava huomioon kahdenlaisia näkökohtia. Ensinnäkin on tarpeen varmistaa, että markkinaosapuolille eri Euroopan maissa asetetaan samanlaiset turvallisuusvaatimukset samankaltaisten riskien kohdalla. Eurojärjestelmä on selventänyt turvallisuusodotuksia maksutapoja käsittelevissä yleisvalvontaohjeistoissa.³⁵ Toiseksi on tarkasteltava avoimuusnäkökohtia. Kun otetaan huomioon eri puolilla Eurooppaa turvallisuusvaatimusten määrittelyssä sovellettavat erilaiset käytännöt, keskeisistä toimijoista ja niiden asettamista

34 Ks. <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/harmonisedoversight-paymentinstruments2009en.pdf>.

35 Ks. <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2010/html/pr101013.en.html>.

turvallisuusvaatimuksista olisi hyvä olla saatavilla kattavampia tietoja. Näin maksupalveluntarjoajille luotaisiin paremmat mahdollisuudet tarjota palvelujaan kaikkialla Euroopassa yhtä helposti kuin omassa maassaan.

Lisäksi eurojärjestelmä tukee pyrkimyksiä saada aikaan yhteisymmärrys keskeisistä turvallisuusvaatimuksista (kuten kahteen tekijään perustuvasta henkilöllisyyden todentamisesta) viranomaisten ja markkinatoimijoiden kesken. Muussa tapauksessa erot turvallisuusvaatimusten täytäntöönpanossa voisivat käytännössä johtaa eroihin turvallisuustasossa. Eurojärjestelmä pyrkiikin parantamaan tiedonsaantia ja luomaan yhteisymmärrystä turvallisuustoimista. Painopisteenä ovat erityisesti etämaksut (varsinkin verkkopankki, verkkopankkia hyödyntävät maksuratkaisut, verkossa suoritettavat korttimaksut sekä mobiilimaksaminen). Eurojärjestelmä aikoo perustaa foorumin, jolla seurataan kehitystä markkinoilla ja edistetään turvallisuusvaatimusten yhtenäistämistä Euroopassa.

4.2 TURVALLISUUSTOIMIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO MAKSUALALLA

Eurojärjestelmä odottaa maksupalveluntarjoajien omaksuvan entistä ponnekkaammin ajanmukaisia turvallisuusstandardeja ja -ratkaisuja petosten ehkäisemiseksi (esim. asianmukaisin reaaliaikaisin petostenehkäisytoimin). Ensinnäkin etämaksuissa (riippumatta siitä, suoritetaanko ne maksukortilla vai verkkopankissa, ks. kohta 3.1) käyttäjän tunnistaminen tulisi kytkeä salatussa muodossa transaktiotietoihin, ja tunnistamisen tulisi perustua vähintään kahteen toisistaan riippumattomaan turvatekijään. Yhden tunnistustekijöistä tulisi olla kertakäyttöinen salasana, joka on voimassa vain lyhyen aikaa ja joka mielellään saadaan jonkin haaste-vaste-mekanismiin kautta (esim. tekstiviestin, tunnistelaitteen tai sirunlukijan välityksellä). Vahvempia turvallisuustoimia tarvitaan etenkin korttimaksuissa, joissa itse korttia ei esitetä. Tällaisten maksujen osuus kaikista korttimaksuista on edelleen pieni, mutta monissa maissa valtaosa maksukorttipetoksista liittyy juuri niihin.

Sen lisäksi, että maksajan henkilöllisyyden todentamisessa tehostetaan turvallisuusjärjestelyjä, toimijoita tulisi kannustaa myös turvallisten maksukäytäntöjen (kuten 3D Securen) käyttöön. Ilman fyysistä maksukorttia suoritettavien korttimaksujen turvallisuutta voitaisiin lisätä myös muilla ratkaisuilla, esim. virtuaalisilla korteilla³⁶. Tällaisten turvatoimien käyttöönottoa tulisi edistää soveltamalla samankaltaista vastuujärjestelmää kuin esim. EMV-standardin käyttöön siirtymisen yhteydessä (ks. kohta 4.3). Tällöin maksupetosten yhteydessä tappiot jäisivät sen osapuolen kannettaviksi, joka ei käytä asianmukaisia turvallisia ratkaisuja. Liikkeeseenlaskijoiden, maksutapahtumien hyvitäjien/välittäjien ja kauppiaiden tulisi siirtyä näiden ratkaisujen käyttöön vuoden 2012 loppuun mennessä.

Toiseksi arkaluonteisten asiakastietojen käyttö tulisi pitää mahdollisimman vähäisenä. Näitä tietoja ei tulisi varsinkaan käyttää maksuinfrastruktuurin ulkopuolisessa viestiliikenteessä (kuten kauppiaiden kanssa Internetin välityksellä vaihdettavissa viesteissä). Eurojärjestelmä kehottaa kaikkia osapuolia asianmukaisesti toimii arkaluonteisten tietojen suojelemiseksi sekä asiakkaiden henkilöllisyyden todentamisen yhteydessä että tietojen varastoinnissa.

Verkkokauppioiden tulisi niin ikään ymmärtää, että turvalliset maksutavat sähköisessä kaupankäynnissä palvelevat heidän omaa etuaan ja yleistä etua, ja ryhtyä tarvittaviin toimiin. Kaikilla verkkokaupassa hyväksyttävillä maksuvälineillä ja palveluilla tulisi olla vakaa oikeudellinen perusta, eikä niissä saisi edellyttää maksajilta kohtuuttomia, esim. maksupalveluntarjoajien ehtojen vastaisia toimia. Verkkokauppioiden tulisi niin ikään noudattaa kansallisia ja kansainvälisiä tietosuojastandardeja.

³⁶ Virtuaaliset kortit ovat sarja tilapäisesti voimassa olevia numeroita, joita voidaan käyttää ainoastaan tietyssä transaktiossa tai tietyissä rajoissa.

Kuluttajien ei pitäisi koskaan antaa verkkopankkitunnuksiaan ulkopuolisille, ja heidän tulisi käyttää tunnuksia ainoastaan pankkinsa tarjoamassa suojatussa verkkoympäristössä. Tilitunnisteet ovat käytännössä helposti saatavilla, eli niitä on hankala pitää salassa. Siksi niitä käyttäen tehtyihin transaktioihin (kuten SEPA-tilisiirtoihin ja SEPA-suoraveloituksiin) tulisivin soveltaa asianmukaisia turvallisuusvaatimuksia, varsinkin henkilöllisyyden todentamisvaiheessa.

Eurojärjestelmä on myös pohtinut perusteellisesti välityspalvelujen eli ns. overlay-maksupalvelujen tarjontaa. Näitä maksupalveluja tarjoavat ulkopuoliset palveluntarjoajat, jotka hyödyntävät olemassa olevaa verkkopankki- ja tilisiirtoinfrastruktuuria. Välityspalveluja käyttävän verkkokauppiiaan asiakkaille (siis maksajille) tarjotaan mahdollisuus suorittaa maksu tällaisen maksupalveluntarjoajan kautta. Jos maksaja valitsee kyseisen maksukanavan, hän joutuu luovuttamaan välityspalvelun tarjoajalle verkkopankkinsa kirjautumistunnukset sekä maksun hyväksymiseen tarvittavat tiedot. Näiden tietojen avulla välityspalvelun tarjoaja kirjautuu maksajan verkkopankkiin ja (tarkastettuaan, että tilillä on riittävästi varoja) tekee tilisiirtotoimeksiannon maksajan puolesta. Koska henkilökohtaisia tunnistustietoja luovutetaan pankkiympäristön ulkopuolelle, eurojärjestelmä katsoo näihin maksupalveluihin liittyvän riskejä ja seuraa niiden kehitystä.

4.3 EMV-SIRUN KÄYTTÖÖN SIIRTYMINEN MAKSUKORTEISSA MAGNEETTIJUOVAN ASEMESTA

Euroopan maksusektori on sopinut, että maksukorteissa tulisi siirtyä käyttämään EMV-standardin mukaista sirua magneettijuovan asemesta. Tarkoituksena on parantaa maksupäätteillä ja pankkiautomaateilla suoritettavien korttimaksutapahtumien turvallisuutta. Korttimaksuista tulee turvallisempia, kun kortit ja maksupäätteet ovat EMV-määrittelyjen mukaisia ja maksettaessa käytetään PIN-koodia. Sirukorttia käytettäessä kortin aitouden todentamisessa voidaan hyödyntää vahvempia salausalgoritmeja kuin magneettijuovakorttia

käytettäessä. EMV-standardien käyttöön siirtymistä on edistetty muun muassa sisällyttämällä SEPA-korttimaksuohjeistoon vastuujärjestelmä. Jotta voitaisiin parantaa EMV-standardin mukaisen sirukorttien avulla saavutettavaa vähimmäis-turvallisuustasoa, SDA-sirukortit³⁷ tulisi kieltää mahdollisimman pikaisesti.

Nyt kun EMV-standardin käyttöönoton aloittamisesta on yli kymmenen vuotta, valtaosassa maksukorteista, maksupäätteistä ja pankkiautomaateista yhtenäisellä euroalueella on jo siirrytty käyttämään EMV-sirutekniikkaa magneettijuovatekniikan asemesta. EMV-standardin noudattamista seuraavan SEPA-korttimaksuindikaattorin³⁸ mukaan vuoden 2010 toisen neljänneksen lopussa 76 % maksukorteista, 85 % maksupäätteistä ja 95 % pankkiautomaateista EU:ssa oli EMV-standardin mukaisia. SEPA-korttimaksuohjeistossa siirtymisen takarajaksi on asetettu vuoden 2010 loppu.

Fyysinen EMV-määrittelyjen käyttöön siirtymisen (maksukorteissa ja -päätteissä) on tärkeää saada päätökseen, jotta määrittelyt voidaan omaksua myös transaktioissa. Tavoitteena on, että korttimaksutapahtumissa niin maksukortit, maksupäätteet kuin tapahtumien käsittelyteknologiakin ovat EMV-määrittelyjen mukaisia. Eurojärjestelmä seuraa edistymistä.³⁹ Sen havaintojen mukaan 57 % kaikista euroalueella käsitellyistä maksupäätetapahtumista oli EMV-standardin mukaisia kesäkuussa 2010.⁴⁰ Osuus kasvaneen vähitellen edelleen.

Jos sirukorteissa on magneettijuova, joka sisältää asiakas- ja tilitunnistetietoja, vaarana on, että magneettijuovan sisältämät tiedot on mahdollista lukea huomaamattomasti väärän tai mani-

37 Staattiseen todentamiseen perustuva SDA-tekniikka (static data authentication) ei tarjoa suojaa korttien väärentämistä vastaan.

38 EKP:n indikaattorit laaditaan EPC:n keräämien neljännesvuosittain tietojen perusteella. Lisätietoa on verkko-osoitteessa <http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/compliance/html/index.en.html>.

39 Tilannetta voi seurata EKP:n verkkosivuilla (<http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html>).

40 On huomattava, että osa maksutapahtumissa käytetyistä korteista oli laskettu liikkeeseen sellaisissa maissa, joissa EMV-standardin täytäntöönpano ei ole vielä alkanut.

puloidun päätteen tai käsikäyttöisen lukulaitteen avulla.⁴¹ Onkin syytä harkita luopumista magneettijuovasta kokonaan. Jos katsotaan, että se ei ole mahdollista käytännön syistä (esim. koska pankkikonttorien itsepalvelutiloihin ja pankki-automaateille pääsyyn tarvitaan magneettijuovaa), magneettijuovasta voitaisiin poistaa kaikki sellaiset tiedot, jotka mahdollistavat korttimaksutapahtumien suorittamisen.

Ne kortinhaltijat, jotka tekevät käteisnostoja pankkiautomaateista ja korttimaksuja maksupäätteellä sellaisissa yhtenäisen euromaksualueen ulkopuolisissa maissa (esim. Yhdysvalloissa), joissa EMV-standardi ei ole käytössä, tarvitsevat korteissaan edelleen magneettijuovan, jonka tiedot mahdollistavat korttimaksutapahtumien suorittamisen. Kortinhaltijoilla tulisi olla mahdollisuus saada kaksi eri korttia (esim. siltä varalta, että he haluavat matkustaa kohteisiin, joissa EMV-standardi ei ole käytössä).

Magneettijuovan suhteen eurojärjestelmä on samoilla linjoilla Europolin kanssa. Se tukee maksukorttialan pyrkimyksiä parantaa korttimaksutapahtumien turvallisuutta siirtymällä käyttämään maksukorteissa magneettijuovan asemesta EMV-standardin mukaisia siruja. Eurojärjestelmä katsoo, että vuodesta 2012 eteenpäin kaikissa uusissa SEPA-korteissa tulisi käyttää perusratkaisuna ainoastaan sirua. Jos maksukorttiala päättää käytännön syistä säilyttää myös magneettijuovan, juovasta olisi poistettava kaikki tiedot, jotka mahdollistavat maksutapahtumien suorittamisen. Niin kauan kuin yhtenäisen euromaksualueen ulkopuolella on alueita, joilla ei ole siirretty kokonaan EMV-standardin mukaisten sirukorttien käyttöön, kortinhaltijoilla tulee kuitenkin olla mahdollisuus saada pyynnöstä perinteisellä magneettijuovalla varustettu kortti.

5 VÄHITTÄISMAKSUINFRASTRUKTUURIT

Euroopan vähittäismaksuinfrastruktuurit ovat avainasemassa SEPA-hankkeen onnistumisen kannalta, sillä ne hoitavat maksujen selvityksen ja toimituksen. Ne infrastruktuurit, jotka haluavat olla aktiivisesti mukana hankkeessa,

ovat julkistaneet eurojärjestelmän laatimien toimintaohjeiden mukaiset itsearviointinsa. Itsearvioinneissa tarkastellaan SEPA-tilisiirtoa ja SEPA-suoraveloitusta koskevien vaatimusten täyttämistä. Infrastruktuurien yhteentoimivuutta on kuitenkin parannettava, ja jäljellä olevat esteet on poistettava. Eurojärjestelmän näkemyksen mukaan yhteentoimivuudessa on kyse teknisistä ja liiketoiminnallisista menettelyistä, joilla mahdollistetaan SEPA-maksujen selvitys ja/tai toimitus kahden eri infrastruktuureja käyttävän pankin välillä käyttämättä välittäjää jommastakummasta infrastruktuurista. Eurojärjestelmä on selventänyt odotuksiaan ja keskustellut niistä maksuinfrastruktuurien kanssa. Keskustelujen pohjalta eurojärjestelmä kehottaa kaikkia infrastruktuureja, jotka toimivat euroalueella ja aikovat täyttää SEPA-vaatimukset, käymään avointa keskustelua yhteentoimivuudesta. Lisäksi eurojärjestelmä kehottaa EPC:tä pyrkimään sitoumuksensa mukaisesti säännölliseen vuoropuheluun infrastruktuurien kanssa (esim. tarkoitukseen luotavan foorumin kautta). Eurojärjestelmä odottaa infrastruktuurien täyttävän SEPA-vaatimukset vuoden 2012 loppuun mennessä.

Monet infrastruktuurit tarjoavat perustason selvitys- ja toimituspalvelujen lisäksi myös lisäpalveluja, mikä saattaa osaltaan selittää sitä, että markkinoiden keskittyminen on tähän mennessä ollut vähäistä. Osa toimintaansa lopettamassa olleista infrastruktuureista onkin jatkanut toimintaansa, ja uusia infrastruktuureja on luotu. Yhtenä syynä saattaa olla, että niiden osallistujat joko eivät ole löytäneet halua-miaan palveluja ja osallistumismuotoa muilta ja/tai että ne ovat strategisista syistä päättäneet lykätä maksutoimintojensa siirtämistä jollekin koko Euroopassa toimivalle infrastruktuurille.

5.1 INFRASTRUKTUURIEN SEPA-KELPOISUUS

Euroopan vähittäismaksuinfrastruktuurit ovat avainasemassa SEPA-hankkeen onnistumisen kannalta, sillä ne hoitavat maksujen selvityksen ja toimituksen. Tällä hetkellä SEPA-tilisiirtojen

41 Näin saadut tiedot mahdollistaisivat maksupetokset ilman kortin esittämistä suoritettavissa maksuissa.

selvitys EPC:n sääntökirjan ja Peach/CSM Framework -ohjeiston⁴² mukaisesti on mahdollista 17 infrastruktuurissa⁴³ ja SEPA-suoraveloitusten selvitys 11 infrastruktuurissa. Monet infrastruktuurit tarjoavat perustason selvitys- ja toimituspalvelujen lisäksi myös lisäpalveluja. SEPA-tilisiirto- ja SEPA-suoraveloitustajärjestelyjen osallistujilla tulisi olla mahdollisuus käyttää maksutapahtumiensa selvityksessä ja toimituksessa haluamaansa infrastruktuuria ja tarvittaessa ulkoistaa maksujen käsittelytoimintonsa kokonaan tai osittain haluamalleen taholle.

Välittääkseen SEPA-maksuja myös omaa jäsenistöään laajemmalle monet infrastruktuurit ovat luoneet keskenään yhteyksiä eurooppalaisten selvityskeskusten yhteisen järjestön EACHAn (European Automated Clearing House Association) laatiman, teknistä yhteentoimivuutta koskevan mallin pohjalta. STEP2 välittää SEPA-maksuja omien osallistujiensa joukossa, minkä lisäksi muita infrastruktuureja käyttävät rahoituslaitokset voivat rekisteröityä epäsuoriksi osallistujiksi. Muut infrastruktuurit voivat antaa teknistä apua välittäjinä toimivien suorien osallistujien puolesta.

Viidennessä SEPA-seurantareportissa (heinäkuu 2007) eurojärjestelmä määritteli neljä kriteeriä infrastruktuurien SEPA-kelpoisuuden arviointia varten. Kriteereillä oli tarkoitus edistää SEPA-valmiutta ja selvitys- ja toimitusjärjestelmien yhdentymistä reilun kilpailun hengessä ja kunnioittaen maksupalveluntarjoajien vapautta valita käyttämänsä infrastruktuurit. Asetetut vaatimukset liittyivät tämän vuoksi nimenomaan käsittelyvalmiuksiin, yhteentoimivuuteen, maksujen välityskykyyn sekä pankkien valinnanvaraan. Eurojärjestelmä, joka edistää prosessia, kehotti kaikkia infrastruktuureja noudattamaan kriteerejä.

Eurojärjestelmä julkaisi huhtikuussa 2008 infrastruktuureja varten yksityiskohtaiset toimintaohjeet SEPA-kelpoisuuden saavuttamiseksi (sarja kysymyksiä, jotka liittyvät suoraan SEPA-kriteereihin). Useimmat merkittävät infrastruktuurit (Bankart, CEC,

Dias, EKS, EBA Clearing, Eurogiro, Equens, Iberpay, ICBPI/BI-COMP, KIR, RPS, SIA-SSB/BI-COMP, SIBS, STEP.AT, STET ja VocaLink) suorittivat eurojärjestelmän toimintaohjeiden perusteella itsearvioinnin ja julkistivat sen tulokset, minkä jälkeen markkinoilla oli saatavilla kattavammin tietoa.

Eurojärjestelmä vertaili ja analysoi itsearvioinnin tuloksia ja keskusteli markkinaosapuolten kanssa havainnoistaan. Eurojärjestelmä totesi, että SEPA-tilisiirtojen ja SEPA-suoraveloitusten käsittelyvalmius riitti SEPA-vaatimusten täyttämiseen mutta infrastruktuurien yhteentoimivuutta oli edelleen parannettava (ks. kohta 5.2).

Eurojärjestelmä tarkistaa SEPA-vaatimuksia ja toimintaohjeita itsearviointeja koskevan analyysin ja keskustelun sekä markkinoilta saadun palautteen perusteella. Se ottaa huomioon myös SEPA-hankkeen kannalta olennaisen kehityksen infrastruktuurimarkkinoilla. Lisäksi eurojärjestelmä seuraa markkinoiden etenemistä kohti täyttä SEPA-valmiutta, joka odotetaan saavutettavan vuoden 2012 loppuun mennessä.

On huomattava, että vähittäismaksuinfrastruktuurien markkinoilla myös suuria maksuja välittävillä maksujärjestelmillä on merkitystä. Vähittäismaksuja ei toimiteta pelkästään kahdenvälisesti ja vähittäismaksujärjestelmien välityksellä vaan rajallisessa määrin myös suurten maksujen järjestelmien välityksellä. Monia TARGET2-järjestelmässä (eurojärjestelmän operoimassa RTGS-järjestelmässä) toimitettavia maksuja voidaan arvonn perusteella pitää vähittäismaksuina. Yksi syy maksujen käsitteilyyn TARGET2-järjestelmässä voi olla niiden kiireellisyys.

42 EPC:n Peach/CSM Framework -ohjeisto sisältää SEPA-järjestelyjen ja infrastruktuurien erillään pitämistä koskevat periaatteet, joita noudattaen selvitys- ja toimitusmekanismit tukevat SEPA-tilisiirto- ja SEPA-suoraveloitustajärjestelyjä.

43 SEPA-tilisiirtojärjestelyn vaatimusten mukaisia infrastruktuureja ovat ACH Finland, Bankart, Bankservice JSC, CEC, RPS, Equens, Eurogiro, Iberpay, DIAS, KIR, STEP.AT, ICBPI/BI-COMP, SIA-SSB/BI-COMP, SIBS, STET, VocaLink ja STEP2. SEPA-suoraveloitustajärjestelyn vaatimusten mukaisia infrastruktuureja ovat Bankservice JSC, RPS, Equens, Eurogiro, Iberpay, DIAS, ICBPI/BI-COMP, SIBS, STET, VocaLink ja STEP2.

TARGET2-järjestelmää luotaessa ei vielä ollut mahdollista käyttää pelkästään ISO 20022 -sanomastandardeja. Osa TARGET2-järjestelmän sanomista on jo XML-pohjaisia. Tällaisia ovat esimerkiksi liitännäisjärjestelmien kanssa vaihdettavat sanomat sekä informaatio- ja valvontamoduuliin pääsyä koskevat sanomat. Pankkien välisissä maksusanomissa kuitenkin käytetään edelleen yksinomaan SWIFT FIN/MT -standardeja. Koska eurojärjestelmä on sitoutunut SEPA-hankkeeseen ja odotettavissa on säädös SEPA-maksutapojen käyttöön siirtymisen takarajasta, eurojärjestelmä harkitsee parhaillaan TARGET2-järjestelmään muutosta, jonka jälkeen järjestelmä hyväksyisi XML-pohjaisen ISO 20022 -standardin mukaisten maksujen viitteet. Aloitteesta on esitetty kannanotto-pyyntö, jossa TARGET2-järjestelmän käyttäjiltä toivotaan palautetta. ISO 20022 -standardin toimeenpano TARGET2-järjestelmässä tarjoaisi maksupalveluntarjoajille mahdollisuuden käyttää TARGET2-järjestelmää SEPA-vaatimusten mukaisissa asiakasmaksuissa, jolloin ne käsiteltäisiin ja toimitettaisiin reaaliaikaisesti. Muissa kuin SEPA-maksuissa nykyisten SWIFT FIN/MT -standardien käyttö olisi kuitenkin sallittua jatkossakin.

5.2 TEKINEN JA LIIKETOIMINNALLINEN YHTEENTOIMIVUUS

Infrastruktuurien SEPA-kelpoisuutta koskevissa eurojärjestelmän toimintaohjeissa asetetuista neljästä kriteeristä yhteentoimivuus on herättänyt voimakkainta keskustelua. Toimintaohjeita koskevan palautteen ja keskustelun perusteella eurojärjestelmä totesi, että yhteentoimivuuden käsitettä tulkittiin markkinoilla eri tavoin, joten selvennys oli tarpeen.

Lähes kaikki infrastruktuurit totesivat sopineensa SEPA-tilisiirtojen ja SEPA-suoraveloitusten selvitystä koskevista yhteentoimivuussäännöistä joko pelkästään pankkien tai pankkien ja muiden infrastruktuurien kanssa. Pohdittavaksi kuitenkin jää, voidaanko yhteentoimivuuden luomista pelkkien pankkien kanssa pitää alkuperäisen kriteerin mukaisena yhteentoimivuutena. Tarkoituksena nimittäin oli linkittää infrastruktuurit keskenään siten,

että ne pystyvät keskenään selvittämään omien osallistujiensa maksuja.

Euromääräisiä maksuja on tarkoitus pystyä toimittamaan kaikkialle yhtenäisellä euromaksualueella. Kaikki infrastruktuurit eivät kuitenkaan pysty linkittymään toisiinsa käyttämättä toisten infrastruktuurien osallistujia välittäjinä. Joskus linkittyminen tapahtuu pankkien kautta luotavien yhteyksien välityksellä eikä suoraan kahden infrastruktuurin välillä. Tämän vuoksi eurojärjestelmä päätti ulottaa yhteentoimivuuden määritelmän koskemaan paitsi teknistä tasoa myös liiketoimintaa. Laajennettu määritelmä on sittemmin esitetty markkinoille, ja siitä on käyty keskustelua.

Teknisellä tasolla tulisi ottaa käyttöön kahden- tai monenvälisesti sovittuja yhteentoimivuussääntöjä (kuten rajapintaa koskevia määrittelyjä ja muita olennaisia menettelyjä, jotka koskevat SEPA-tilisiirtojen ja SEPA-suoraveloitusten selvitystä ja/tai toimitusta infrastruktuurien välillä). Liiketoiminnan tasolla infrastruktuurien tulisi voida luoda keskinäisiä yhteyksiä tasavertaisesti: toisten infrastruktuurien osallistujia ei pitäisi joutua käyttämään välittäjinä, eikä toisten infrastruktuurien käyttäjiltä saisi edellyttää osallistumista tai rekisteröitymistä, jotta ne voisivat lähettää, vastaanottaa ja selvittää maksuja.

Yhteentoimivuudessa katsotaan siis olevan kyse teknisistä ja liiketoiminnallisista menettelyistä, joilla mahdollistetaan SEPA-maksujen selvitys ja/tai toimitus kahden eri infrastruktuureja käyttävän pankin välillä. Yhtenäisellä euromaksualueella tulisi riittää, että pankit ovat osallistujina yhdessä SEPA-vaatimukset täyttävässä infrastruktuurissa. Niiden ei tulisi joutua osallistumaan suoraan tai välillisesti myös muihin infrastruktuureihin.

Maksujärjestelyjen osallistujia ei myöskään tulisi voida pakottaa käsittelemään maksujaan jossakin tietyssä infrastruktuurissa. Jos velkojan pankkiin (SEPA-tilisiirroissa) tai velallisen pankkiin (SEPA-suoraveloituksissa) voidaan luoda yhteys useampien yhteentoimivuuslinkkien

kautta, toimeksiantajapankin tulisi mieluiten voida valita, mitä linkkiä käyttäen sen maksut käsitellään. Jos siis infrastruktuuri A on linkittynyt infrastruktuureihin B ja C, sen osallistujapankkien täytyy saada yhteys velkojien/velallisten pankkeihin niin B:n kuin C:nkin kautta ja parhaassa tapauksessa myös voida valita, kumman linkin kautta maksut käsitellään.

Teknisellä tasolla markkinoilla tarvitaan yhteistyötä ja eri infrastruktuurien välille on saatava aikaan vuoropuhelua. Eurojärjestelmä kehottaa kaikkia euroalueella toimivia infrastruktuureja osallistumaan vuoropuheluun. Samalla eurojärjestelmä kehottaa EPC:tä pyrkimään sitoumuksensa mukaisesti säännölliseen vuoropuheluun infrastruktuurien kanssa (esim. varta vasten luotavalla foorumilla, joka voisi ottaa tehtäväkseen arvioida uudelleen Peach/CSM Framework -ohjeistoa).

5.3 VÄHITTÄISMAKSUINFRASTRUKTUURIEN YHDENTYMINEN

Neljännessä SEPA-seurantaraportissa (helmikuu 2006) eurojärjestelmä totesi odottavansa, että infrastruktuurien määrä Euroopassa pienenee huomattavasti SEPA-maksutapojen käyttöönoton ja yhteentoimivuuden luomisen jälkeen. Odotukset eivät ole vielä toteutuneet, vaikka monet infrastruktuurit ovat ryhtyneet toimiin voidakseen tarjota palveluja koko Euroopassa. Yhdentyminen on edennyt jonkin verran niiden sisällä kuin niiden välilläkin,⁴⁴ mutta vain yksi infrastruktuuri on tähän mennessä poistunut markkinoilta. Osa toimintaansa lopettamassa olleista infrastruktuureista onkin jatkanut toimintaansa, ja uusia infrastruktuureja on luotu. Yhtenä syynä voi olla, että osallistujat joko eivät ole löytäneet haluamiaan palveluja ja osallistumismuotoa muilta ja/tai että ne ovat strategisista syistä päättäneet lykätä maksutoimintojensa siirtämistä jollekin koko Euroopassa toimivalle infrastruktuurille.

Rahoitusmarkkinoiden yhdentymistä Euroopassa käsittelevässä EKP:n raportissa⁴⁵ huhtikuulta 2010 on tietoa euroalueen vähittäismaksuinfrastruktuurien keskittymisasteesta. Vuoden 2009 tietojen mukaan kolme suurinta

infrastruktuuria käsittelee 75 % maksujen kokonaisvolyymista ja viiden suurimman infrastruktuurin markkinaosuus on jo 89 % (ks. kuvio 8). Tätä voitaisiin pitää viitteenä siitä, monenko infrastruktuurin voidaan odottaa jäävän jäljelle, kun SEPA-maksutapojen käyttöön siirrytään laajamittaisesti. On kuitenkin pidettävä mielessä, että luvut koskevat vain perustason selvitys- ja toimituspalveluja. Monet

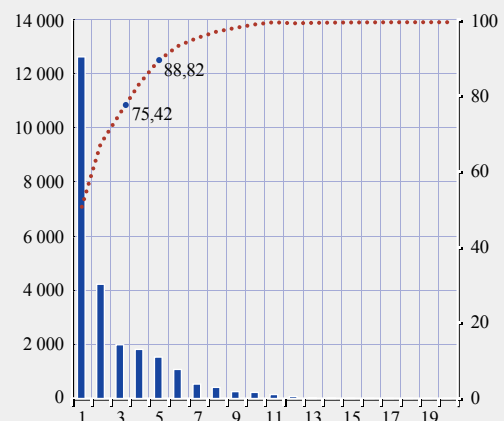
- 44 Transaktionsinstitut für Zahlungsverkehrsdienstleistungen (TAI) ja Interpay-infrastruktuurien sulautumisesta vuonna 2006 syntyi Equens, <http://www.equens.com/aboutus/organisation/development.jsp>; SIA- ja SSB-infrastruktuurien sulautumisesta vuonna 2007 syntyi SIA-SSB, <http://www.siasb.eu/Engine/RAServePG.php/P/250210010404>; Banksys- ja BCC-infrastruktuurien sulautumisesta vuonna 2007 syntyi ATOS Worldline, http://www.atosorigin.com/en-us/Newsroom/en-us/Press_Releases/2007/2007_06_01_02.htm; Voca- ja LINK-infrastruktuurien sulautumisesta vuonna 2007 syntyi VocaLink, <http://www.vocalink.com/press-room/press-release-archive/2007-press-releases/voca-and-link-merge-and-launch-pan-european-clearing-service.aspx>; PBS-, BBS- ja Teller-infrastruktuurien sulautuminen saadaan odotettavasti päätökseen vuonna 2010, http://www.pbs.dk/en/themes/news/Pages/news-20100105-merger_approved.aspx.
- 45 Ks. <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/financialintegrationineurope201004en.pdf?2b7a91f76367c79901ee704048bd87e3>.

Kuvio 8. Vähittäismaksujen käsittelyn keskittynisyys euroalueella

(2009; prosentteina)

x-akseli: vähittäismaksuja välittävien järjestelmien määrä euroalueella (suuruusjärjestyksessä)
y-akseli: tapahtumien määrä (miljoonaa tapahtumaa)

— ilman käteistä suoritettavien tapahtumien käsittelymäärät (miljoonaa tapahtumaa)
..... keskittynisyys (markkinaosuus)

Lähteet: EKP:n Statistical Data Warehouse -palvelu, syyskuu 2010.

infrastruktuurit tarjoavat myös maksujen käsittelyn lisäpalveluja, ja vain murto-osa niiden tuloista kertyy perustason selvityspalveluista. Käsittelykustannusten pienentämiseksi pienet pankit ja etenkin pankkiyhteisöt mieluummin ostavat lisäarvoa tuottavat käsittelypalvelut (kuten lajitteluun ja täsmäytykseen liittyvät palvelut) infrastruktuureilta kuin kehittävät ja tuottavat palveluja itse. Tämä saattaa selittää sitä, että markkinoilla ei ole tapahtunut keskittymistä vaan eurojärjestelmän odotusten vastaisesti on jopa syntynyt uusia infrastruktuureja. Asiaa ryhdytään analysoimaan perusteellisemmin.

6 SEPA-MAKSUTAPOJEN KÄYTTÖÖN SIIRTYMINEN

Useista edistysaskelista huolimatta omaehtoinen SEPA-maksutapojen käyttöön siirtyminen ei ole tuottanut vaadittuja tuloksia. Pankkisektorin itse asettama (ja eurojärjestelmän ja Euroopan komission kannattama) tavoite, jonka mukaan SEPA-maksutapojen tulisi olla yleisesti käytössä joulukuuhun 2010 mennessä, jää saavuttamatta. Pelkällä kannustuksella ei ole ollut juuri vaikutusta, joten yhtenäisen euromaksualueen hyötyjen saavuttamiseksi tarvitaan velvoittava takaraja SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymiselle. Takaraja tulisikin asettaa EU:n lainsäädännöllä. Eurojärjestelmä pitää takarajan asettamista koskevaa komission säädösaloitetta tervetulleena.

Eurojärjestelmä odottaa, että velvoittavan takarajan asettaminen SEPA-maksutapojen käyttöön siirtymiselle vauhdittaa käyttöönottoprosessia merkittävästi. Tavoitteena on, että SEPA-tilisiirron käyttöönotto on saatu päätökseen vuoden 2012 loppuun mennessä ja SEPA-suoraveloituksen käyttöönotto vuoden 2013 loppuun mennessä.

Eurojärjestelmä suosittaa, että kun rajatylittävistä maksuista annettua asetusta (EY) N:o 924/2009 tarkistetaan vuonna 2012, harkittaisiin asteittaista luopumista raja-arvosta (50 000 euroa), jota pienemmissä maksuissa maan sisäisten ja maiden välisten maksujen palvelumaksujen tulee olla samansuuruiset.

Kuten luvussa 1 todettiin, SEPA-maksutapojen käyttöön siirtymisen hidas eteneminen viittäisi siihen, että liittymissopimukset ja toimintavalmius eivät ole olleet riittäviä kannustimia. Vuosille 2009 ja 2010 määritettyjen SEPA-virstanpylväiden ja eurojärjestelmän SEPA-odotusten uudelleenarviointi on osoittanut, että on tarpeen paitsi lisätä SEPA-tietoisuutta, nostaa SEPA-asiat keskeisempään asemaan suurten laskuttajien suunnitelmissa sekä tarjota houkuttelevia SEPA-tilisiirtoon ja SEPA-suoraveloitukseen liittyviä palveluja myös säätää SEPA-maksutapojen käyttöön siirtymisestä lailla.

6.1 SEPA-VIRSTANPYLVÄÄT VUOSILLE 2009 JA 2010

Kuudennessa SEPA-seurantareportissa eurojärjestelmä määrittäi vuosille 2009 ja 2010 joukon virstanpylväitä, jotka koskevat SEPA-hankkeen toteuttamista ja yhtenäiseen euromaksualueeseen siirtymistä. Tarkoituksena oli lisätä selvyyttä ja varmuutta sidosryhmiin kohdistuvista vaatimuksista ja odotuksista. Virstanpylväiden yhteydessä mainittiin määräajat tehtävien suorittamiselle sekä niiden osapuolet ja toteuttamisesta vastaavat toimijat.

Eurojärjestelmä on säännöllisesti seurannut etenemistä kohti virstanpylväiden saavuttamista ja antanut tarvittaessa opastusta. Huomattava osa tehtävistä on jo saatu päätökseen: neuvotellut SEPA-suoraveloituksen siirtomaksuja koskevasta väliaikaisesta ratkaisusta on saatu päätökseen (virstanpylväs 2), rajatylittävistä maksuista annettu asetusta (EY) N:o 924/2009 on tullut voimaan (virstanpylväs 3), SEPA-suoraveloitusvalmiudesta on tehty pakollista (virstanpylväs 5) ja Euroopan komission alainen sähköisen laskutuksen asiantuntijaryhmä on saanut valmiiksi raporttinsa⁴⁶ (virstanpylväs 7). Osa muista virstanpylväistä on vielä saavuttamatta, mutta niitä kohti edetään suunnitellusti. Tällaisia ovat takarajan asettaminen

⁴⁶ Sähköisen laskutuksen asiantuntijaryhmän loppuraportin (marraskuu 2009) painopisteitä olivat keskeisten liiketoimintavaatimusten määrittely, tarvittava lainsäädäntö, standardit nykyisten järjestelyjen yhteentoimivuuden varmistamiseksi sekä koordinoitu toteutus ja tiedotus.

SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymiselle (virstanpylväät 4 ja 8), maksupalveludirektiivin saattaminen voimaan kansallisella tasolla⁴⁷ (virstanpylväs 6) ja maksukorttien SEPA (virstanpylväs 10). On kuitenkin myös osa-alueita, joilla tavoitteet on saavutettu vain osittain tai niihin ei ole päästy lainkaan. SEPA-tilisiirtovaltakirjoja koskevassa työssä (virstanpylväs 1) ollaan huomattavasti aikataulusta jäljessä, eikä toivotun uuden eurooppalaisen maksukorttiohjelman kehittämisessä (virstanpylväs 9) ole edistytty odotusti.

SEPA-virstanpylväiden lisäksi eurojärjestelmä määrittä myös joukon toimia, jotka ovat tarpeen niiden saavuttamiseksi. Huomattava osa toimitakin on saatu päätökseen, mutta osassa työ on vielä kesken, joskin se etenee oikeaan suuntaan. Toivottua hitaammin on edistytty korttimaksujen käsittelyä koskevan ohjeiston laatimisessa (toimi 16), SEPA-verkkomaksamisen toimeenpanojärjestelyissä (toimi 20) sekä korttimaksustandardien toteuttamista ja niiden käyttöön siirtymistä koskevan menettelyn valinnassa (toimi 22).

Eurojärjestelmä on tyytyväinen, että valtaosa virstanpylväistä ja toimista on saatu päätökseen tai ainakin eteneminen on lupaavaa. Esiin kuitenkin nousee myös huolenaiheita: varsinkin korttimaksujen ja verkkomaksamisen osa-alueilla ei ole edetty odotetusti.

Virstanpylväät ja niiden saavuttamiseksi tarvittavat toimet ovat osoittautuneet hyödylliseksi seurantavälineeksi, joten on päätetty asettaa uusia virstanpylväitä ajalle vuoden 2010 viimeisestä neljänneksestä vuoden 2013 loppuun (ks. liite).

6.2 SEPA-VIRSTANPYLVÄÄT VUODEN 2010 VIIMEISESTÄ NELJÄNNEKSESTÄ VUODEN 2013 LOPPUUN

Eurojärjestelmä on määrittänyt uusia virstanpylväitä, jotka tulee saavuttaa vuoden 2010 viimeisen neljänneksen ja vuoden 2013 lopun välisenä aikana (ks. liite). Virstanpylväiden saavuttaminen on ratkaisevan tärkeää, ja se edistää

SEPA-hankkeen toteutusta ja yhtenäiseen euromaksualueeseen siirtymistä.

Virstanpylväiden yhteydessä luetellaan määräajat, vastuussa olevat toimijat sekä asianosaiset ja selitetään lyhyesti taustoja. Luettelon ei ole tarkoituskaan olla tyhjentävä – ajan kuluessa ja kehityksen niin vaatiessa voi ilmetä uusia painopisteitä. Luettelo ei myöskään ole yksityiskohtainen hankesuunnitelma. Siinä kuitenkin esitetään selkeästi ne edellytykset, joiden täyttymistä pidetään välttämättömänä, jotta yhtenäiseen euromaksualueeseen siirtyminen voidaan saattaa päätökseen. Siten virstanpylväät helpottavat hankkeen hallintaa ja sen etenemisen seuraamista.

6.3 EUROJÄRJESTELMÄN SEPA-ODOTUKSET

Eri osapuolten pyynnöstä eurojärjestelmä julkaisi SEPA-hankkeen tulevaisuutta koskevia epävirallisia ja velvoittamattomia odotuksia maaliskuussa 2009. Tarkoituksena oli, että pankkiyhteisöt ja maksulaitokset voisivat tukeutua eurojärjestelmän SEPA-odotuksiin. Odotukset myös antavat maksupalvelujen käyttäjille osviittaa siitä, miten heidän tulisi mukauttaa maksamiskäytäntöjään ja mitä he voivat edellyttää pankiltaan tai maksulaitokseltaan.

Eurojärjestelmän SEPA-odotusten oli tarkoitus toimia mittapuuna palveluntarjoajien edistymiselle. Palveluntarjoajia kehoitettiin arvioimaan säännöllisesti ja oma-aloitteisesti, missä määrin niiden palvelut ovat kriteerien ja suositusten mukaisia, ja julkistamaan arviointiansa tulokset.

Maksupalvelujen käyttäjien oli tarkoitus nähdä odotuksista, miten yhtenäiseen euromaksualueeseen siirtymistä olisi mahdollista edistää omalla toiminnalla. Odotuksista löytyi ohjeita käyttöönottoa varten, ja niiden pohjalta oli mahdollista arvioida, miten SEPA-hankkeen onnistuminen vaikuttaisi ihmisten elämään ja mitä etuja se toisi mukanaan.

⁴⁷ Maksupalveludirektiivi on nyt tullut voimaan kaikissa jäsenvaltioissa paitsi Puolassa (jossa kansallinen laki on tarkoitus säätää ja saattaa voimaan marraskuussa 2010).

Eurojärjestelmän SEPA-odotuksista on saatu kaiken kaikkiaan vain vähän palautetta – vain muutamat pankit ovat täyttäneet asiakirjan mukana olleen itsearviointilomakkeen. Tämä osoittaa, että pelkkä kannustus yhtenäiseen euromaksualueeseen siirtymiseen ei ole tuottanut toivottuja tuloksia, mikä korostaa lainsäädäntötoimien tarvetta. Eurojärjestelmän SEPA-odotukset ovat kuitenkin edelleen voimassa, ja kansallisten SEPA-foorumien olisi hyvä hyödyntää niitä aktiivisesti suunnitellun SEPA-järjestelyihin siirtymistä.

6.4 LAKISÄÄTEINEN TAKARAJA SEPA-JÄRJESTELYJEN KÄYTTÖÖN SIIRTYMISELLE

Eurojärjestelmä on useaan otteeseen tuonut ilmi, että SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymiselle tarvitaan realistisen kunnianhimoisen takaraja. Vain siten voidaan saavuttaa yhtenäisen euromaksualueen edut. Vaikka SEPA-hankkeesta voi koitua huomattavia etuja, markkinalähtöinen etenemistapa ei ole kaikilta osin onnistunut. SEPA-suoraveloitustajärjestelyn toteutumisessa otetaan marraskuussa 2010 askel eteenpäin liittymissopimusten ja toimintavalmiuden suhteen, ja julkishallinto on monin paikoin sitoutunut siirtymään maksuliikenteessään SEPA-maksuihin kuluvan vuoden loppuun mennessä, mutta on hyvin epävarmaa, saadaanko SEPA-maksutapojen käyttöastetta vielä merkittävään nousuun.

Markkinoilla vallitsevan epävarmuuden, yleisesti ottaen hankalan taloustilanteen, ensimmäisille siirtyville verkostotoimialalla koituvien haittojen sekä SEPA-maksutapojen ja entisten maksutapojen ylläpitämisestä rinnakkain aiheutuvien kaksinkertaisten kulujen vuoksi monet markkinatoimijat varsinkin tarjontapuolella ovat toivoneet, että SEPA-maksutapojen käyttöön siirtymiselle asetettaisiin takaraja EU-lainsäädännöllä. Toiveet ovat saaneet kannatusta Euroopan parlamentilta,⁴⁸ ja myös Ecofin-neuvosto tuki niitä tuoreimmissa SEPA-päätelmissään.⁴⁹

Euroopan komissio hahmotteli takarajasäädöksen kattavuutta, määritelmiä ja pääasiallisia piirteitä valmisteluasiakirjassa,⁵⁰ joka julkaistiin

kommentoitavaksi kesäkuussa 2010. Jo tuolloin eurojärjestelmä ilmaisi tukevensa komission ehdotusta, jonka mukaan SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymiselle asetettaisiin takaraja EU-asetuksella.⁵¹ Asetuksella odotetaan varmistettavan, että euromääräisissä maksuissa EU:n sisällä käytetään tulevaisuudessa nimenomaan SEPA-tilisiirtoa ja SEPA-suoraveloitusta. Kun käyttöön siirtymisen takaraja on ohitettu, ne korvaavat nykyiset kansalliset tilisiirto- ja suoraveloitustajärjestelyt euroalueella. Eurojärjestelmä odottaa, että velvoittava takaraja vauhdittaa merkittävästi SEPA-maksutapojen käyttöön siirtymistä. Tavoitteena on, että SEPA-tilisiirron käyttöönotto saataisiin päätökseen vuoden 2012 loppuun mennessä ja SEPA-suoraveloituksen käyttöönotto vuoden 2013 loppuun mennessä. On kuitenkin muistettava, että asiasta päättävät Euroopan parlamentti ja EU:n neuvosto, jotka asettavat takarajan tavanomaisessa lainsäätämisyksityksessä annettavalla asetuksella.

Eurojärjestelmä suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen, että takaraja SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymiselle asetettaisiin EU-säädöksellä. Oikeudellisesti velvoittavaa asiakirjaa pidetään välttämättömänä, jotta yhtenäiseen euromaksualueeseen todella siirrytään. Muuten hanke olisi vaarassa epäonnistua.⁵²

Lisäksi eurojärjestelmä suosittaa, että kun rajatylittävistä maksuista annettua asetusta (EY) N:o 924/2009 tarkistetaan vuonna 2012, harkittaisiin asteittaista luopumista raja-arvosta (50 000 euroa), jota pienemmissä maksuissa maan sisäisten ja maiden välisten maksujen

48 Euroopan parlamentti antoi 10.3.2010 päätöslauselman, jossa komissiota kehoitettiin asettamaan SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtymiselle selkeä, asianmukainen ja sitova takaraja, joka ei saisi olla vuoden 2012 loppua myöhäisempi. Ks. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0057+0+DOC+XML+V0//FI>.

49 Ks. Ecofin-neuvoston päätelmät 2.12.2009.

50 Ks. http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/sepa/enda-date_migration_en.pdf.

51 Ks. 6.7.2010 julkaistu kommentti.

52 Ks. 6.7.2010 julkaistu kommentti.

palvelumaksujen tulee olla samansuuruiset. Raja-arvoja voidaan pitää esteenä SEPA-hankkeen toteutumiseksi kaikilta osin.

7 YHTENÄISEN EUROMAKSUALUEEN HALLINNOINTI

SEPA-hankkeen hallinnointia on parannettu perustamalla SEPA-neuvosto, jonka kautta kysyntäpuolen edustajat voivat osallistua virallisesti SEPA-hanketta koskevaan vuoropuheluun. SEPA-neuvosto pyrkii myös osaltaan parantamaan yleistä tietämystä ja käsitystä SEPA-hankkeesta ja viime kädessä helpottamaan sen toteutumista. Se käy vuoropuhelua kansallisten SEPA-foorumien kanssa strategisten päätösten toteuttamisesta jäsenvaltioissa.

Loppukäyttäjien edustajien eräissä maissa kannattaisi osallistua tiiviimmin kansallisen SEPA-foorumin työhön. Tällöin vähittäismaksuihin liittyviä huolenaiheita ja haasteita voitaisiin käsitellä asianmukaisesti yhteiskunnallisen vuoropuhelun kautta.

Eurojärjestelmä kehottaa EPC:tä vahvistamaan hallintoaan maksualan tuotekehittelyn saralla. Tuotekehittelyn tulisi olla mahdollista silloinkin kun jäsenten enemmistö ei kannata sitä. Jos tähän ei pystytä, osallistumishalukkaiden pankkien ja pankkiyhteisöjen koordinoitua tuotekehittelytoimintaa tulisi tukea EPC:n ulkopuolella, kunhan tuotteet sopivat yhteen perustason SEPA-maksujärjestelyjen kanssa ja kaikki maksupalveluntarjoajat yhtenäisellä euroalueella voivat halutessaan tulla mukaan.

SEPA-hankkeesta on tiedotettava loppukäyttäjille nykyistä tehokkaammin. Tämä edellyttää koordinoitua ja kohdennettua viestintätoimia Euroopan tason ja kansallisilta viranomaisilta, pankkisektorilta ja kansallisilta SEPA-komiteoilta.

7.1 SEPA-NEUVOSTO

SEPA-hankkeen hallinnointia koskevaan keskusteluun on kuudennen SEPA-seurantaraportin julkaisemisen jälkeen tullut uusia painopisteitä. Aiemmin keskusteluissa keskityttiin lähinnä

EPC:n hallinnointiin, mutta näkökulma on sittemmin laajentunut kattamaan muiden osallisten mukanaolon, riittävän tiedonsaannin ja SEPA-järjestelyjen käyttöönottoprosessin. Kun kävi ilmeiseksi, että SEPA-hanketta ei enää voitu viedä pidemmälle itsesääntelyn keinoin, todettiin, että SEPA ei ole yksinomaan liiketoimintahanke vaan se on tiiviisti kytköksissä poliittisiin ja yhteiskunnallisiin pyrkimyksiin lisätä Euroopan yhtenäisyyttä, kilpailukykyä ja innovatiivisuutta. Yhtenäistä euromaksualuetta ja yleisemminkin vähittäismaksuja koskeviin seikkoihin on tartuttava yhteiskunnallisen vuoropuhelun keinoin. Eurojärjestelmä ja Euroopan komissio sopivat maaliskuussa 2010 SEPA-neuvoston perustamisesta, jotta eri toimijoiden edustajat voivat keskustella SEPA-hankkeen toteutumisen tiellä olevista poliittisista esteistä ja hakea niihin ratkaisuja. Sen ei ole tarkoitus korvata olemassa olevia kansallisen tai Euroopan tason työryhmiä eikä hallintorakenteita (esim. EPC ja kansalliset SEPA-foorumit) tai niiden alarakenteita. SEPA-neuvosto pyrkii kartoittamaan viranomaisten ja muiden osallisten pääasiallisia huolenaiheita, edistämään toimintaa ja luomaan yhteisymmärrystä käyttäjien keskuudessa. Se käy vuoropuhelua kansallisten SEPA-foorumien kanssa jäsenvaltioissa tehtyjen strategisten päätösten toteuttamisesta.

SEPA-neuvoston puheenjohtajuutta hoitavat yhdessä EKP ja Euroopan komissio. Kahden puheenjohtajan lisäksi 16-jäseniseen SEPA-neuvostoon kuuluu viisi kysyntäpuolen edustajaa⁵³ ja viisi tarjontapuolen edustajaa⁵⁴ sekä neljä eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien edustajaa (vuorotteluperiaatteella).

SEPA-neuvoston tavoitteena on 1) edistää SEPA-vision toteutumista ja tehdä strategi-

⁵³ Kuluttajia edustaa Euroopan kuluttajajärjestöjen liitto (BEUC), vähittäiskauppaa edustavat Eurocommerce ja ERRT (European Retail Round Table), yhtiöitä edustavat EACT (European Association of Corporate Treasurers) ja BusinessEurope, pk-yrityksiä edustaa UEAPME (European Association of Craft, Small and Medium-sized Enterprises) ja kansallista julkishallintoa edustaa rahoituspalvelukomitean puheenjohtaja.

⁵⁴ EPC:n, Euroopan osuuspankkien liiton (EACB), Euroopan säästöpankkien ryhmittymän (ESBG), Euroopan pankkiyhdistysten liiton (EBF) edustajat ja piakkoin myös maksulaitosten edustaja.

sia linjauksia euromääräisistä vähittäismaksuista EU:ssa, 2) varmistaa kaikkien toimijoiden mukanaolon kautta, että SEPA-prosessi hoidetaan vastuullisesti ja avoimesti, ja 3) seurata ja tukea SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtymistä.

SEPA-neuvosto kokoontui ensimmäisen kerran 7.6.2010. Kokouksessa otettiin olennainen askel kohti SEPA-hankkeen toteutumista, sillä eri asianosaisryhmät lupasivat ensimmäistä kertaa julkisesti tukea lakisäateisen takarajan asettamista SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtymiselle. Asiasta annettiin kokouksessa läsnä olleiden jäsenten virallinen julkilausuma, joka julkaistiin 14.6.2010.⁵⁵

Kaiken kaikkiaan eurojärjestelmä katsoo, että SEPA-neuvoston ansiosta käyttäjät voivat huomattavasti paremmin osallistua SEPA-hankkeeseen. Käyttäjien aiempaa paremman huomioimisen odotetaan helpottavan merkittävästi SEPA-maksujärjestelyjen käyttöön siirtymistä. SEPA-neuvoston on tarkoitus kokoontua seuraavan kerran vuoden 2010 lopussa.

7.2 LOPPUKÄYTTÄJIEN OTTAMINEN MUKAAN KANSALLISIIN SEPA-KOMITEOIHIN

SEPA-neuvoston perustaminen antoi käyttäjille aiempaa paremmat mahdollisuudet osallistua SEPA-hankkeeseen. Ei kuitenkaan voida odottaa, että kaikki ongelmakohdat ratkeaisivat sen myötä automaattisesti. Käyttäjät on otettava mukaan myös kansallisella tasolla, kun huolehditaan SEPA-hankkeen toteuttamisen yksityiskohdista.

Valitettavasti käyttäjiä ei aina oteta mukaan kansallisella tasolla. Joissakin maissa SEPA-komiteaan ei kuulu käyttäjien edustajia eikä vähittäismaksuista käydä yhteiskunnallista vuoropuhelua. On myös maita, joissa komiteoista on jätetty pois jokin osa käyttäjäryhmistä (kuluttajat, kauppiat, pk-yritykset, suuryritykset tai julkishallinto).

Eurojärjestelmä uskoo, että käyttäjien ottaminen mukaan kansallisen tason työhön on olennaisen tärkeää, jotta SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtyminen onnistuu. Se on tärkeää myös

SEPA-neuvoston toiminnan kannalta, sillä SEPA-neuvoston jäsenten odotetaan ennen kutakin kokousta muodostavan kantansa yhdessä edustamiensa liittojen tai organisaatioiden kanssa. Tämä edellyttää, että liitot ja organisaatiot ovat riittävän hyvin perillä SEPA-kysymyksistä myös kansallisella tasolla. Siksi on tärkeää, että ne ovat mukana kansallisissa SEPA-komiteoissa.

Eurojärjestelmä kehottaa kansallisia SEPA-foorumeita sekä käyttäjien liittoja ja organisaatioita korjaamaan tilanteen, semminkin kun käyttöön siirtymisen takarajasta annettava säädös ja SEPA-suoraveloituksen toteutusvaihtoehdot ovat olennaisen tärkeitä käyttäjien kannalta. Kuluttajat, pk-yritykset ja julkishallinto ovat erityisen tärkeässä asemassa.

7.3 EPC:N HALLINTO

Sitten kuudennen SEPA-seurantaraportin EPC on muuttanut peruskirjaansa siten, että myös maksulaitokset voivat liittyä EPC:n jäseniksi. Maksulaitoksilla ei ole vielä omaa etujärjestöä, mutta on myönteistä, että ne ovat jo edustettuina EPC:n täysistunnossa ja työryhmissä.

EPC:n sihteeristön henkilöstömäärää on kasvatettu, joten sihteeristö voi entistä paremmin tukea EPC:n toimintaa.

Tällä hetkellä EPC saa rahoituksensa jäseniltään. Kun SEPA-järjestelyt on saatu toimintaan, muitakin rahoitusmalleja voidaan harkita. Yksi mahdollisuus olisi SEPA-järjestelyihin osallistumisesta perittävä vuotuinen maksu. Osallistumismaksuihin perustuva rahoitusmalli toisi EPC:lle vakaammat tulot, jolloin EPC voisi osoittaa riittävästi resursseja nykyisiin ja tuleviin tehtäviinsä.

Tietojen saatavuudessa on yhä parantamisen varaa. SEPA-järjestelyihin liittyviä asiakirjoja julkaistaan säännöllisesti, ja asioista on ryhdytty tiedottamaan uutiskirjeillä, mutta päätöksentekoprosessista ja EPC:ssä saavutetuista sopimuk-

⁵⁵ Ks. http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/pdf/END_DATE_DECLARATION.pdf?4e80747cc22155c2846d46f99821de6e.

sista ei edelleenkään ole yleisesti saatavilla riittävästi tietoa.

EPC:n hidas edistyminen maksupalveluja koskevassa tuotekehittelyssä (ks. luku 3) on tuonut pohdittavaksi, miten innovointia voitaisiin edistää tehokkaammin. Nykyisellään sellaiset pankit ja pankkiryhmittymät, jotka eivät ole kiinnostuneita tarjoamaan jotakin uutta tuotetta tai lisäpalvelua, voivat estää muiden pankkien tärkeänä pitämän kehityksen tai ainakin hidastaa sitä. Kun otetaan huomioon pankkien erilaiset prioriteetit ja kiinnostuksen kohteet, nykyinen asetelma, jossa SEPA-järjestelyjen kehittämiseksi vaaditaan kahden kolmasosan enemmistö (myös lisäpalvelujen kohdalla), on yksi alan kehitystä hidastavista tekijöistä ja haittaa niitä pankkeja, jotka haluaisivat tuoda markkinoille tulevaisuuden palveluja.

Maksualan tuotekehittelyn tukemiseksi EPC:n tulisi harkita hallintomallia uudelleen. Perusmuotoisiin SEPA-järjestelyihin pohjautuvien uudenlaisten lisäpalvelujen kehittämistä tulisi helpottaa EPC:n sisällä, tai vaihtoehtoisesti tulisi sallia koordinoitu kehitystoiminta EPC:n ulkopuolella. Eurojärjestelmän näkemyksen mukaan EPC:n tulisi edelleen johtaa uudenlaisten maksupalvelujen kehittämistyötä. Se kuitenkin edellyttäisi nykyisen hallintomallin muuttamista siten, että pankit voisivat ryhtyä kehittämään uusia palveluja siinäkin tapauksessa, että muut pankit tai pankkiryhmittymät epäröivät tai eivät ole kiinnostuneita tulemaan mukaan. Jos tähän ei pystytä, osallistumishalukkaiden pankkien ja pankkiyhteisöjen koordinoitua tuotekehittelytoimintaa tulisi tukea EPC:n ulkopuolella. Tuotteiden on kuitenkin sovittava yhteen perusmuotoisten SEPA-maksujärjestelyjen kanssa, ja kaikkien maksupalveluntarjoajien yhtenäisellä euroalueella on voitava halutessaan tulla mukaan.

Asiakasosapuolifoorumin ja korttiosapuolifoorumin perustaminen on hyvä asia. On erittäin tärkeää, että maksumarkkinoiden tarjonta- ja kysyntäpuolet voivat vaihtaa näkemyksiä tasavertaisesti. EPC:n olisi syytä harkita asiakasosapuolifoorumin työkentän laajentamista siten,

että edistettäisiin myös vuoropuhelua innovatiivisista maksuvälineistä (kuten sähköisestä ja mobiilimaksamisesta).

7.4 SEPA-TIEDOTUS

Kuten SEPA-neuvoston virallisesta julkilausumastakin kävi ilmi, SEPA-hankkeen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kohdennettua viestintää. SEPA-hankkeesta tiedotetaan useilla eri tasoilla. Kullakin tasolla mukana on eri osapuolia, ja myös tavoitteet ovat erilaiset.

Poliittisen tason SEPA-viestintä on kohdistettu pääasiassa Euroopan viranomaisille, alan eurooppalaisille päätöksentekoeleimille ja loppukäyttäjien eturyhmiä edustaville eurooppalaisille liitoille ja organisaatioille. Tällä hetkellä Euroopan komissio ja eurojärjestelmä keskittyvät viestinnässään enimmäkseen hallinnointiseikkoihin, kilpailusääntöihin ja SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtymisen edellytyksiin.

Teknisen (esim. SEPA-sääntökirjoja, sanomamuotoja ja standardeja koskevan) SEPA-viestinnän kohderyhmänä ovat Euroopan ja kansallisen tason asiantuntijat, joilla on oltava hyvä kuva SEPA-hankkeen toteuttamisen edellyttämien teknisten ratkaisujen suunnittelusta ja toteutuksesta.

Loppukäyttäjille suunnatun SEPA-viestinnän täytyy saavuttaa kaikki kansalliset, yritykset sekä julkiset ja yksityiset elimet, jotka maksavat ja vastaanottavat euromääräisiä maksuja. Euroopan tasolla tehdyt poliittiset ja tekniset päätökset on toteutettava kansallisella tasolla, ja siinä kansalliset SEPA-elimet ovat avainasemassa. Syntyvät SEPA-tuotteet ja -palvelut on selitettävä loppukäyttäjille, jotta nämä ymmärtävät taustalla olevat päämäärät sekä yhtenäisen euromaksualueen vaikutuksen jokapäiväisiin maksutapahtumiin. Viestintä on hoidettava kansallisesti maiden omilla kielillä, jotta saavutettaisiin kaikki, jotka maksavat euromääräisiä maksuja.

Poliittisen ja teknisen tason viestintä on kaiken kaikkiaan ollut riittävä, joskin loppukäyttäjien edustajat tulisi saada paremmin mukaan.

Loppukäyttäjille suunnattua tiedotusta onkin tehostettava, jotta voidaan kasvattaa SEPA-tuotteiden kysyntää, kun ne tulevat kaikilta osin saataville ja täyttävät asiakkaiden tarpeet.

Kun yhtenäisestä euromaksualueesta tiedotetaan asiakkaille, kieli ja viesti tulee mukauttaa vastaanottajille sopivaksi. Täsmällinen ja käytännönläheinen SEPA-tiedotus on kansallinen tehtävä, ja siinä on mentävä yksittäisten tuotteiden ja palveluiden tasolle. Samalla on varmistettava, että pysytään sopusoinnussa poliittisten ja teknisten tavoitteiden kanssa. Loppukäyttäjille tulee kertoa selkeästi, mitä SEPA-järjestelyjen (esim. IBAN- ja BIC-koodien) käyttöön siirtyminen edellyttää ja mitä etuja käyttönotosta koituu.

SEPA-hankkeen tilanne muuttuu huomattavasti SEPA-järjestelyihin siirtymisen takarajaa koskevan säädöksen myötä. Kun takaraja on asetettu, on äärimmäisen tärkeää, että Euroopan tason ja kansalliset viranomaiset, pankkiala ja kansalliset SEPA-komiteat tiedottavat asiasta koordinoitusti.

Koordinoitu tiedotus on tarpeen sen vuoksi, että takarajan myötä asetetaan selkeä aikataulu. Lisäksi SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtymisestä tulee pakollista. Kansalaiset saattavat kysyä, miksi he eivät enää voi valita SEPA-maksutapojen ja entisten kansallisten maksutapojen välillä. Saatavilla on silloin oltava helppotajuista tietoa yhtenäisen euromaksualueen toteutumisen edellytyksistä ja hyödyistä.

8 RAHAHUOLTOPALVELUJEN YHTENÄISTÄMINEN

Euroalueen kansallisten keskuspankkien rahahuoltopalvelujen yhtenäistämiseen tähtäävän etenemissuunnitelman toteutus jatkuu. Euroopan komissio antoi heinäkuussa 2010 ehdotuksen EU-asetukseksi ammattimaisista eurorahan maantiekuljetuksista jäsenvaltioiden rajojen yli euroalueella. Parhailtaan ollaan kehittämässä sähköistä tietojenvaihtoa luottolaitosten kanssa käteisrahan palautuksia ja luovutuksia varten sekä yhteisiä pakkausstandardeja kansallisten

keskuspankkien tarjoamia maksuttomia rahahuoltopalveluja varten.

Yhtenäinen eurokäteisalue (Single Euro Cash Area, SECA) on kuulunut eurooppalaisten kuluttajien arkeen eurosetelien ja -kolikoiden käyttönotosta lähtien. Rahaa ammattimaisesti käsittelevät asiakkaat taas hyötyvät euroalueen kansallisten keskuspankkien rahahuoltopalvelujen yhtenäistämisen etenemisestä. Eurojärjestelmä omaksui helmikuussa 2007 etenemissuunnitelman kansallisten keskuspankkien rahahuoltopalvelujen lähentämiseksi entisestään kuultuaan eurooppalaisia toimijoita.

Monia etenemissuunnitelmaan sisältyviä toimia on sittemmin toteutettu tai ainakin käynnistetty. Kuudennessa SEPA-seurantaraportissa tarkasteltujen toimien lisäksi on edistytty eurokäteisen vapaan liikkuvuuden esteiden poistamisessa. Esteiden syynä ovat olleet erot rahakuljetuksia koskevissa kansallisissa säännöissä. Julkaistuaan asiasta ensin raportin vuonna 2009 Euroopan komissio antoi 14.7.2010 ehdotuksen EU-asetukseksi ammattimaisista eurorahan maantiekuljetuksista jäsenvaltioiden rajojen yli euroalueella. Komissio ehdottaa, että eurokäteisen kuljettamista euroalueen maasta toiseen helpotetaan ottamalla käyttöön joukko EU:n yhteisiä sääntöjä. Lisäksi erillisessä ehdotuksessa esitetään sääntöjen ulottamista koskemaan myös sellaisten EU:n jäsenvaltioiden aluetta, jotka eivät vielä ole ottaneet euroa käyttöön. Sääntöjä sovellettaisiin näihin maihin siitä päivästä lukien, jona EU:n neuvosto päättää, että kyseinen maa saa ottaa euron käyttöön (eli noin kuusi kuukautta ennen eurosetelien ja -kolikoiden käyttöönottoa).

Ehdotukset toimitetaan Euroopan parlamentin ja Euroopan unionin neuvoston hyväksyttäväksi. Hankkeella on eurojärjestelmän täysi tuki.

Kahta etenemissuunnitelman toimenpidettä ollaan parhaillaan saattamassa päätökseen.

1) Sähköinen tietojenvaihto rahaa ammattimaisesti käsittelevien asiakkaiden kanssa käteispalautuksia ja -luovutuksia varten.

Eurojärjestelmä on yhdenmukaistamassa sähköistä tietojenvaihtoa rahaa ammattimaisesti käsittelevien asiakkaiden kanssa, jotta voidaan varmistaa tietomuu-
tojen yhteensopivuus maiden rajat ylittä-
vässä tapahtumissa. Yhteinen käyttölii-
tymä (Data Exchange for Cash Services,
DECS) perustuu kahteen tärkeimpään euro-
järjestelmässä jo käytössä olevaan malliin
(GS1 ja CashSSP). Kansallisten keskuspank-
kien odotetaan ilmoittavan aikataulun, jonka
mukaan ne aikovat ottaa käyttöön rahahuol-
lon tietotekniikkasovelluksensa ja luoda
yhteyden DECS-järjestelmään. Takarajana
on vuoden 2010 loppu. DECS-liittymä tulee
käyttöön vuoden 2011 ensimmäiseen neljän-
nekseen mennessä.

Investointisyklit otetaan asianmukaisesti huomioon, ja standardien täytäntöönpanoa var-
ten varataan siirtymäkausi.

2) Yhteiset pakkausstandardit kansallisten kes- kuspankkien maksuttomissa rahahuoltopal- veluissa

Eurojärjestelmän sisäisten setelikuljetusten
pakkausstandardit on jo yhdenmukaistettu,
ja nyt eurojärjestelmä harkitsee muutaman
yhteisen yleisluonteisen pakkausstandardin
käyttöönottoa rahaa ammattimaisesti käsit-
televille asiakkaille tarjottavissa maksut-
tomissa rahahuoltopalveluissa. Kansalliset
keskuspankit voivat tarvittaessa käyttää
kotimaassaan muitakin pakkausmalleja.
Tärkeimpien osapuolten (joita edustavat
EPC ja Euroopan arvokuljetusalan järjestö
European Security Transport Association eli
ESTA) vaatimukset on koottu yhteen, ja
niitä on verrattu kansallisten keskuspank-
kien käytössä oleviin pakkausmalleihin
ja rahankäsittelyjärjestelyihin yhteisten
tekijöiden ja rajoitusten löytämiseksi. EKP
on viimeistelemässä yhteisiä pakkaustyypp-
pejä koskevien vaatimusten luetteloa.
Kunkin kansallisen keskuspankin tulee
hyväksyä asiakkaidensa kanssa käytet-
täväksi vähintään yksi pakkaustyyppi (pah-
vilaatikko, kierrätyslaatikko, turvalaukku tai
sinetöity laukku).

LIITE

SEPA-VIRSTANPYLVÄÄT VUODEN 2010 VIIMEISELTÄ NELJÄNNEKSELTÄ VUODEN 2013 LOPPUUN

Eurojärjestelmä on määrittänyt uusia virstanpylväitä, jotka tulee saavuttaa ajalla vuoden 2010 viimeiseltä neljännekseltä vuoden 2013 loppuun (ks. taulukko). Virstanpylväiden saavuttaminen on ratkaisevan tärkeää, sillä se edistää SEPA-hankkeen toteutusta ja yhtenäiseen euromaksualueeseen siirtymistä.

Taulukossa luetaan kunkin virstanpylvään kohdalla määräaika, toteuttamisesta vastuussa

olevat toimijat sekä osalliset, ja lisäksi selostetaan lyhyesti taustaa. Luettelon ei ole tarkoituskaan olla tyhjentävä – ajan kuluessa ja kehityksen niin vaatiessa voi tulla uusia painopisteitä. Luettelo ei myöskään ole yksityiskohtainen hankesuunnitelma. Siinä kuitenkin näkyvät selkeästi, mitä toimia pidetään välttämättöminä, jotta yhtenäiseen euromaksualueeseen voidaan siirtyä. Siten virstanpylväät helpottavat hankkeen hallintaa ja edistyksen seuraamista.

Määräaika	Aihe	Toimenpiteet	Vastuu	Osalliset	Selitys
SEPA-tilisiirto ja SEPA-suoraveloitus					
Q1/2011	SEPA-suoraveloitus: palvelumaksuperiaatteet	Ohjeistus maksualalle	Euroopan komissio	Pankit, muut maksupalveluntarjoajat, maksupalvelujen käyttäjät (velkojat, velalliset)	Asetuksella (EY) N:o 924/2009 SEPA-suoraveloituksille on luotu tilapäinen palvelumaksu-malli 1.11.2012 saakka. Komission tulisi antaa maksualalle ohjeistusta SEPA-suoraveloituksen pitkän aikavälin palvelumaksuperiaatteista (ottaen huomioon pankkialan kannanotot).
Q1/2011	SEPA-suoraveloitus: valtakirjojen voimassa pysyminen	Varmistetaan suoraveloituksvaltakirjojen voimassaolon jatkuminen oikeudellisesti	Ne EU:n jäsenvaltiot, joissa ratkaisua ei vielä ole löydetty	Pankit, muut maksupalveluntarjoajat, maksupalvelujen käyttäjät, viranomaiset	Suoraveloituksvaltakirjojen voimassaolon jatkuminen oikeudellisesti on tärkeää, jotta SEPA-suoraveloitus onnistuu. Missä asiasta ei vielä ole sovittu, tulisi pyrkiä löytämään laki- tai sopimus-teitse ratkaisu, jolla voimassa pysyminen voidaan varmistaa, ilman että valtakirjoja tarvitsee allekirjoittaa uudestaan. Siten edistetään siirtymistä SEPA-suoraveloituksen käyttöön.
Vuoden 2011 loppu	SEPA-tilisiirto ja SEPA-suoraveloitus: XML-standardia (ISO 20022) koskevat validointikaavat ja esimerkkiedostot	Julkaistaan pakolliset validointikaavat ja esimerkkiedostot	EPC	Pankit, muut maksupalveluntarjoajat, maksupalvelujen käyttäjät, tietotekniikka-palvelujen tarjoajat	EPC on julkaissut vapaaehtoisuuteen perustuvat toteutusohjeet asiakkaalta pankille (C2B), pankilta asiakkaalle (B2C) ja pankilta toiselle suuntautuvaan sanomaliikenteeseen. Toteutusohjeet jättävät täytäntöönpanovaiheessa tulkinnanvaraa, mikä voi johtaa siihen, että tulokset poikkeavat toisistaan. Hajanaisuutta voitaisiin vähentää ottamalla toteutusohjeiden lisäksi käyttöön XML-standardiin (ISO 20022) perustuvat pakolliset validointikaavat ja esimerkkiedostot.

Määräaika	Aihe	Toimenpiteet	Vastuu	Osalliset	Selitys
Vuoden 2011 loppu	SEPA-tilisiirto ja SEPA-suoraveloitus: lisäpalvelut	Osallistutaan aktiivisesti lisäpalvelujen hallinnointiin	EPC	Kansalliset yhteisöt, pankit, muut maksupalveluntarjoajat, maksupalvelujen käyttäjät	Lisäpalveluja ei julkaista missään standardoidusti, eikä niistä ole olemassa keskitettyä tietokantaa. Samankaltaisia lisäpalveluja tulisi pyrkiä sulauttamaan toisiinsa, ja tulisi kehittää keskitetty kanava, jonka kautta löytyisivät kaikki olemassa/kehitteillä olevat lisäpalvelut. Koska EPC vastaa SEPA-tilisiirto- ja SEPA-suoraveloitusjärjestelyistä, sen tulisi ryhtyä asiassa aktiivisemmin toimiin.
Maksukorttien SEPA					
Q2/2011	Korttimaksujen käsittelyä koskevat ohjeet	Ohjeet (asiakirjat) valmiina	EPC ja/tai korttimaksujen käsittelijät	Pankit, muut maksupalveluntarjoajat, maksutapahtumien käsittelijät, infrastruktuurit, korttiohjelmat	Korttimaksujen käsittelyä koskevien ohjeiden tarkoituksena on luoda korttimaksutapahtumien käsittelylle reilut markkinat, joilla on riittävästi kilpailua. Ohjeissa määritetään tiettyjä toimintasääntöjä korttimaksujen käsittelyn hyväksymis- ja selvitysvaiheita varten. Osallisten on tarkoitus panna säännöt täytäntöön seuraavassa vaiheessa.
Q2/2011	Korttimaksuja koskevat palvelumaksuperiaatteet	Ohjeistus maksualalle	Euroopan komissio.	Korttiohjelmat, korttien liikkeeseenlaskijat, korttimaksutapahtumien hyvittäjät/välittäjät, kortinhaltijat	Korttimaksuihin liittyvistä palvelumaksuista vallitseva epäselvyys haittaa uusien maksukorttiohjelmien luomista. Euroopan komissio voisi antaa maksualalle lisäohjeistusta korttimaksuja koskevista palvelumaksuperiaateista.
Vuoden 2011 loppu	Täytäntöönpanomäärittelyt SEPA-kortteja ja maksupäätteitä varten	Täytäntöönpanomäärittelyt maksukortteja ja maksupäätteitä varten valmiina	Standardointihankkeet	Korttien liikkeeseenlaskijat, maksutapahtumien hyvittäjät/välittäjät, maksutapahtumien käsittelijät, korttien ja maksupäätteiden valmistajat	Standardointihankkeiden (kuten Berlin Group, CIR ja EPAS) tulee kehittää korttimaksuihin liittyvää standardointia koskevien EPC:n vaatimusten ¹⁾ perusteella täytäntöönpanomäärittelyt maksukortteja ja maksupäätteitä varten. Kun osalliset ovat panneet määrittelyt täytäntöön, lasketaan liikkeeseen vain SEPA-vaatimukset täyttäviä maksukortteja ja käytetään vain SEPA-vaatimusten mukaisia maksupäätteitä.
1) EPC:n vaatimukset (SEPA Cards Standardisation Volume – Book of Requirements) ovat luettavissa osoitteessa http://www.european-paymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=478 .					

Määräaika	Aihe	Toimenpiteet	Vastuu	Osalliset	Selitys
Vuoden 2011 loppu	SEPA-kortteja ja maksupäätteitä koskevien täytäntöönpanomääritysten yhdenmukaisuus EPC:n vaatimusten kanssa	Luodaan prosessi, jossa voidaan kartoittaa maksukortteja koskevia standardointihankkeita ja arvioida, täyttävätkö ne EPC:n vaatimukset	EPC	Standardointihankkeet, korttien liikkeeseenlaskijat, maksutapahtumien hyvittäjät/välittäjät, maksutapahtumien käsitteijät, korttien ja maksupäätteiden valmistajat	Jotta voidaan lisätä avoimuutta ja valaa luottamusta tuoreisiin täytäntöönpanomäärityksiin, on luotava prosessi, jonka avulla saadaan tiedot kaikista maksukortteja koskevista standardointihankkeista sekä pystytään arvioimaan, täyttävätkö ne EPC:n vaatimukset. Prosessi otetaan käyttöön, kun standardointihankkeet ovat saaneet työnsä päätökseen.
Vuoden 2012 alku	Magneettijuovat maksukorteissa	Kaikissa liikkeeseen laskettavissa kortteissa on perusratkaisuna vain siru	Pankit, muut maksupalveluntarjoajat	Kansalliset SEPA-foorumit, korttiohjelmat	EMV-standardin käyttöön siirtyminen lisää korttimaksujen turvallisuutta todella vain, jos magneettijuovista luovutaan kokonaan tai niistä poistetaan sellaiset tiedot, jotka mahdollistavat korttimaksujen suorittamisen.
Vuoden 2012 loppu	Korttimaksut verkossa esittämättä itse korttia	Toteutetaan ajanmukainen malli henkilöllisyyden todentamiseksi ja siirrytään käyttämään sitä	Maksupalveluntarjoajat	Kuluttajat	Tietoturvallisuuden parantamiseksi ja maksupetosten ehkäisemiseksi markkinaosa-puolten tulisi ottaa käyttöön ajanmukainen malli maksajan henkilöllisyyden todentamiseksi verkossa suoritettavissa korttimaksuissa, joissa itse korttia ei esitetä.
Vuoden 2013 loppu	SEPA:n laajuinen lisensointi	Lisenssinhaltijat voivat laskea maksukortteja liikkeeseen ja hyvittää/välittää korttimaksutapahtumia koko SEPA:ssa	Maksukorttiohjelmat, maksutapahtumien hyvittäjät/välittäjät, korttien liikkeeseenlaskijat	Vähittäiskauppa	Avointen ja kilpailullisten maksukorttimarkkinoiden edellytyksenä on, että korttien liikkeeseenlaskijat ja maksutapahtumien hyvittäjät/välittäjät voivat toimia kaikkialla SEPA:ssa. Korttiohjelmien säännöistä ja lisenssisopimuksista tulisi poistaa maantieteelliseen sijaintiin perustuvat rajoitukset.
Maksualan tuotekehittely					
Vuoden 2011 loppu	Verkkopankki-pohjaisten verkkomaksujärjestelyjen yhteentoimivuuden testaus	Testaus saatu päätökseen	Nykyiset verkkopankki-pohjaiset verkkomaksujärjestelyt	Verkkopankki-pohjaiset verkkomaksujärjestelyt, kauppiat, kuluttajat, EPC	Olemassa olevat verkkopankki-pohjaiset verkkomaksujärjestelyt testaavat toimintaperiaatteidensa yhteentoimivuutta sähköisiä maksuja koskevan EPC:n alustustyön pohjalta.

Määräaika	Aihe	Toimenpiteet	Vastuu	Osalliset	Selitys
Q2/2012	Verkkomaksaminen Euroopassa	Eurooppalaisille kuluttajille kaikkialla SEPA:ssa tarjolla verkkomaksamisen ratkaisuja	Maksupalveluntarjoajat ja olemassa olevat verkkopankkipohjaiset verkkomaksujärjestelyt	Kauppiaat, kuluttajat, EPC	Verkkopankkipohjaisten verkkomaksujärjestelyjen yhteentoimivuuden pitäisi olla aktivoitu. Niissä yhteisöissä, joissa ei vielä ole verkkopankkipohjaista verkkomaksujärjestelyä, tulisi valmistella ja ottaa käyttöön tällainen ratkaisu joko jonkin olemassa olevan hankkeen avulla tai kehittämällä oma yhteentoimiva ratkaisu.
Q2/2012	Mobiilimaksaminen Euroopassa	Mobiilimaksamisen malli saadaan valmiiksi	EPC	Pankit, muut maksupalveluntarjoajat, matkapuhelinverkko-operaattorit, älypuhelinvalmistajat, kuluttajat, vähittäiskauppa	Mobiilimaksamisen mallilla luodaan edellytykset yhteentoimivien mobiilimaksuratkaisujen kehittämiseksi.
SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtyminen					
Vuoden 2010 loppu	Siirtyminen EMV-määrittelyjen käyttöön	EMV-määrittelyjen mukaisten maksukorttien ja maksupäätteiden käyttöön siirtyminen saadaan päätökseen	Maksukorttiohjelmat, korttien liikkeeseenlaskijat, korttimaksutapahtumien hyvittäjät/välittäjät, maksupalveluntarjoajat	Kortinhaltijat, kauppiaat, korttien ja maksupäätteiden valmistajat	EMV-määrittelyjen mukaisten maksukorttien ja -päätteiden käyttö yhdessä PIN-koodiin perustuvan henkilöllisyyden todentamisen kanssa on tämänhetkisen näkemyksen mukaan turvallisin korttimaksutapa. Se on myös yksi eurojärjestelmän SEPA-kriteereistä, ja vaatimus on sisällytetty myös EPC:n SEPA-korttimaksuohjeistoon. Täyttääkseen SEPA-kriteerit ja SEPA-korttimaksuohjeiston vaatimukset maksukorttiohjelmien täytyy noudattaa EMV-määrittelyjä ja vaatia PIN-koodin käyttöä maksajan henkilöllisyyden todentamisessa. Maksuala on itse asettanut (SEPA-korttimaksuohjeistossa) EMV-määrittelyjen käyttöön siirtymisen takarajaksi vuoden 2010 lopun. Tavoitteella on eurojärjestelmän tuki.
Q2/2011	Takaraja SEPA-järjestelyjen käyttöön siirtymiselle	Takaraja SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymiselle säädetään EU-asetuksella	EU:n neuvosto ja Euroopan parlamentti	Maksupalveluntarjoajat, infrastruktuurit, maksupalvelujen käyttäjät	Oikeudellisesti veloittava takaraja SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymiselle on tarpeen, jotta saavutetaan kaikki SEPA:n hyödyt. EU-asetuksella tuodaan selkeyttä, jota valtaosa osapuolista on toivonut.

Määräaika	Aihe	Toimenpiteet	Vastuu	Osalliset	Selitys
Vuoden 2011 loppu (SEPA-tilisiirto) ja vuoden 2012 loppu (SEPA-suoraveloitus), eli vuotta ennen SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymisen takarajaa	Erikoistuetet (joita ei oteta varsinaisesti osaksi SEPA-tilisiirtoa ja SEPA-suoraveloitusta)	SEPA-tilisiirtoihin ja SEPA-suoraveloitukseen liittyvien erikoistuetetiden määrittely	Kansalliset keskuspankit	Kansalliset pankkiyhteisöt, kansalliset SEPA-foorumit, EKP, Euroopan komissio	Monissa EU-maissa on ennestään tiettyjä maksutapoja, joita voitaisiin pitää tilisiirtoina tai suoraveloituksena mutta joihin liittyy hyvin erityisiä toimintoja. Näiden tuotteiden transaktiovolyymit ovat yleensä merkityksettömän pieniä. Kansallisella tasolla tulisi olla mahdollista säilyttää näitä erikoistuetteita vielä jonkin aikaa SEPA-tilisiirron ja SEPA-suoraveloituksen käyttöön siirtymisen takarajan (tilisiirrot: vuoden 2012 loppu, suoraveloitus: vuoden 2013 loppu) jälkeenkin, jos tietyt kriteerit ²⁾ täyttyvät.
Marraskuu 2012	Siirtyminen SEPA-tilisiirron käyttöön	Siirtyminen SEPA-tilisiirron käyttöön saatu päätökseen – tarjolla ei enää vanhoja kansallisia tuotteita (paitsi erikoistuetteita)	Pankit, muut maksupalveluntarjoajat, infrastruktuurit, maksupalvelujen käyttäjät	Kansalliset keskuspankit, EKP, viranomaiset	Siirtyminen käyttämään pelkästään SEPA-tilisiirtoja on tarpeen, jotta saavutetaan kaikki SEPA-hankkeen hyödyt. Siirtymisen takarajana on marraskuu 2012, eli siirtymäkausi on lähes viisivuotinen (SEPA-tilisiirto otettiin käyttöön tammikuussa 2008).
Marraskuu 2013	Siirtyminen SEPA-suoraveloituksen käyttöön	Siirtyminen SEPA-suoraveloituksen käyttöön saatu päätökseen – vanhoja kansallisia tuotteita ei enää tarjolla (paitsi erikoistuetteita)	Pankit, muut maksupalveluntarjoajat, infrastruktuurit, maksupalvelujen käyttäjät	Kansalliset keskuspankit, EKP, viranomaiset	Siirtyminen käyttämään pelkästään SEPA-suoraveloitusta on tarpeen, jotta saavutetaan kaikki SEPA-hankkeen hyödyt. Siirtymisen takarajana on marraskuu 2013, eli siirtymäkausi on lähes nelivuotinen (SEPA-suoraveloitus otettiin käyttöön marraskuussa 2009).
SEPA:n hallinnointi					
Q4/2010	Loppukäyttäjien ottaminen mukaan SEPA-hankeeseen kansallisella tasolla	Kaikkien loppukäyttäjärhmiä edustajat mukana kansallisilla SEPA-foorumeilla	Kansalliset SEPA-foorumit ja loppukäyttäjärhymät	Maksupalveluntarjoajat, loppukäyttäjien kansalliset ja Euroopan tason etujärjestöt	SEPA-neuvoston perustaminen ei vielä riitä varmistamaan, että loppukäyttäjät pääsevät asianmukaisesti mukaan. Loppukäyttäjien edustajat täytyy ottaa mukaan myös kansallisella tasolla: kaikkien loppukäyttäjärhmiä (kuten kuluttajien, kauppioiden, pk-yritysten, yhtiöiden ja kansallisten viranomaisten) edustajien tulee päästä osallistumaan kansallisiin SEPA-foorumeihin niissä maissa, joissa näin ei vielä ole.
2) Markkinaosuus EKP:n tilastojen perusteella alle 10 % kyseisen maan yhteenlasketusta tilisiirto- tai suoraveloitusvolyymista.					

